

T.C. BAŞBAKANLIK • DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI

**DOKUZUNCU 2007
KALKINMA 2013
PLANI**

ORMANCILIK

ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2007

T.C. BAŞBAKANLIK • DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI

YAYIN NO: DPT: 2712 - ÖİK: 665

**DOKUZUNCU 2007
KALKINMA
PLANI 2013**

ORMANCILIK

ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2007

ISBN 978 - 975 – 19 –4031-5 (basılı nüsha)

Bu Çalışma Devlet Planlama Teşkilatının görüşlerini yansıtmaz. Sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu e-kitap, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> adresindedir.

Bu yayın 750 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir

ÖNSÖZ

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Türkiye Büyük Millet Meclisinde 28 Haziran 2006 tarihinde kabul edilmiştir.

Plan, küreselleşmenin her alanda etkili olduğu, bireyler, kurumlar ve uluslar için fırsat ve risklerin arttığı bir dönemde Türkiye'nin kalkınma çabalarını bütüncül bir çerçeveye kavuşturan temel bir strateji dokümanıdır.

Toplumun tamamını ilgilendiren kalkınma planları, gerek hazırlık gerekse uygulama aşamasında, ilgili tüm kesimlerin katkısını ve sahiplenmesini gerektirmektedir.

Kalkınma planlaması alanında ülkemizin katılımcı ve demokratik bir planlama deneyimi bulunmaktadır. Özel İhtisas Komisyonları, bu deneyim içinde kurumsallaşmış bir katılımcılık mekanizması olarak ön plana çıkmaktadır. Kamu, özel kesim, üniversite ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan Özel İhtisas Komisyonları, 2007-2013 dönemi kapsayan Dokuzuncu Plan hazırlıklarında da son derece önemli bir işlev görmüştür. Bu bağlamda, 5 Temmuz 2005 tarihinde 2005/18 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle başlatılan çalışmalar çerçevesinde geniş bir konu yelpazesini kapsayacak biçimde toplam 57 Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuş, alt komisyonlarla birlikte bu sayı 66'ya ulaşmıştır. Bu komisyonlarda toplam 2252 katılımcı görev yapmıştır. Komisyonların oluşturulmasında ise ülkemizin kalkınma gündemini yakından ilgilendiren temel konular belirleyici olmuştur.

Özel İhtisas Komisyonlarında yapılan tartışmalar ve üretilen fikirler, planların hazırlanmasına ışık tutmakta ve plan metnine yansıtılmaktadır. Ayrıca, bu kapsamda ortaya çıkan raporlar birer referans doküman olarak, çeşitli alt ölçekli planlama, politika geliştirme ve araştırma ihtiyaçlarına da cevap vermektedir. Bu anlamda, Özel İhtisas Komisyonu raporları sadece plana katkıda bulunmamakta, müstakil olarak da basılan ve çeşitli kesimlerin istifadesine sunulan birer kaynak niteliği taşımaktadır.

Sahip oldukları birikimi katılımcı bir ortamda toplumun genel yararı için özveriyle paylaşan Komisyon üyelerinin, ülkemizin kalkınma sürecine önemli katkılar verdikleri inancıyla, emeği geçen herkese Teşkilatım adına şükranlarımı sunar, Özel İhtisas Komisyonu raporlarının ve raporların ışığında hazırlanan Dokuzuncu Planın ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ederim.

Dr. Ahmet TIKTIK
Müsteşar

**DOKUZUNCU KALKINMA PLANI
ORMANCILIK ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU**

KOORDİNATÖR	Telefon	Faks	e-posta
Dr. Mustafa KONUKÇU Ormancılık Sektörü Sorumlusu DPT	(312) 294 63 19	(312) 294 63 78	mkonukcu@dpt.gov.tr
Nihal PAKMAK Sektör Uzman Yardımcısı DPT	(312) 294 63 61	(312) 294 63 78	npakmak@dpt.gov.tr
KOMİSYON			
Dr. Mahir KÜÇÜK Komisyon Başkanı ÇOB, Müsteşar Yardımcısı	(312) 417 77 61	(312) 418 20 53	mkucuk58@yahoo.com
İsmail KÜÇÜKKAYA Raportör Orm. Yük. Müh, Emekli	0532 511 31 59		
Mevlut DÜZGÜN Raportör ÇOB, APK Uzmanı	(312) 417 9173	(312) 417 91 63	duzgunmevlut@yahoo.com

**DOKUZUNCU KALKINMA PLANI
ORMANCILIK ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU
ÇALIŞMA GRUB BAŞKANLARI**

ADI SOYADI	ÇALIŞMA GRUBU NO	ÇALIŞMA GRUBU
Ahmet ULUKANLİGİL Genel Müdür Yardımcısı ÇOB – OGM	1	Ormanların Korunması, Geliştirilmesi ve Yararlanma
Necati CENGİZ Genel Müdür Yardımcısı ÇOB – AGM	2	Ağaçlandırma, Erozyon Kontrolü ve Çölleşme ile Mücadele
Sabri KİRİŞ Genel Müdür Yardımcısı ÇOB – DKMPGM	3	Korunan Alanlar ve Biyoçeşitlilik
Reşit UZEL Genel Müdür Yardımcısı ÇOB – ORKÖY	4	Orman Halk İlişkileri ve Katılımcılık
Dr. Ahmet ŞENYAZ Daire Başkanı ÇOB - AR-GE	5	Araştırma, Geliştirme ve Eğitim
Prof. Dr. Sedat AYANOĞLU Öğretim Üyesi İ.Ü.Orman Fakültesi	6	Yasal, Kurumsal ve Finansal Düzenlemeler
Dr. Erkan İSPİRLİ Bakanlık Müşaviri ÇOB	7	Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği

**DOKUZUNCU KALKINMA PLANI
ORMANCILIK ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU
VE ÇALIŞMA GRUBU ÜYELERİ**

Adı Soyadı	Çalıştığı Kurum	Görevi
Eşref Girgin	ÇOB	Bakanlık Müşaviri
Yavuz Yüksel	ÇOB	Bakanlık Müşaviri
Hanefi Avcı	ÇOB-AGM	Genel Müdür Yardımcısı
Mehmet Nakkaş	ÇOB-AGM	Genel Müdür Yardımcısı
Zeki Yüksel	ÇOB-ORKÖY	Genel Müdür Yardımcısı
Prof.Dr.Emin Zeki Başkent	K.T.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Prof.Dr.Aytuğ Akesen	İ.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Prof.Dr. Ertuğrul Bilgili	K.T.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Prof. Dr. İsmet Daşdemir	Z.K.E.Ü. Bartın Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ergun İlter	A.İ.B.Ü.İk.ve İd. Bil. Fak.	Öğretim Üyesi
Prof.Dr. M.Fehmi Türker	K.T.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Prof.Dr. Harzemşah Hafizoğlu	Z.K.E.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Prof. Selahattin Köse	K.T.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Doç.Dr.Yalçın Kuvan	İ.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Doç.Dr.Şadan Başkaya	K.T.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Doç.Dr.Salih Terzioğlu	K.T.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Yrd.Doç.Dr. Ahmet Tolunay	S.D.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim üyesi
Yrd. Doç. Dr. Derya Eşen	A.İ.B.Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Yrd.Doç.Dr.Kenan Ok	İ.Ü. Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Yrd.Doç.Dr. Erdoğan Atmış	Z.K.E.Ü. Bartın Orman Fakültesi	Öğretim üyesi
Dr.Ahmet Yolasığmaz	K.Ü. Artvin Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Dr.Bekir Kayacan	K.Ü. Artvin Orman Fakültesi	Öğretim Üyesi
Muzaffer Doğru	Emekli	Orm. Yük. Müh.
Sedat Kadioğlu	ÇOB	Daire Başkanı
Eyüp Durcan	ÇOB	Daire Başkanı
Tamer Otrakçier	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Erdem Kaplan	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Nurettin Doğan	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Hamza Eryiğit	ÇOB-AGM	Daire Başkanı
Muhammed Bayburtlu	ÇOB-ORKÖY	Daire Başkanı
Yaşar Türkleş	ÇOB-DKMP	Daire Başkanı
Melih Aydınli	ÇOB-ORKÖY	Daire Başkanı
Hanifi Narlıoğlu	ÇOB-AGM	Daire Başkanı
Yılmaz Altaş	ÇOB-AGM	Daire Başkanı
Yunus Şeker	ÇOB-AGM	Daire Başkanı
Abdullah Biber	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Enver Kurgun	ÇOB	Daire Başkanı
Hamza Emiral	ÇOB-ORKÖY	Daire Başkanı
Mustafa Kılıç	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Ahmet Güzel	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Mustafa Yurdaer	ÇOB-OGM	Daire Başkanı
Sadi Şıklar	ÇOB- OATAM	Müdür
Cemil Ün	ÇOB-OGM	Müdür
Selim Kaplan	ÇOB	Şube Müdürü
Osman Turunç	ÇOB	Şube Müdürü
Dr. Nurgül Şengül	ÇOB	Şube Müdürü
Mustafa Kızmaz	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Nusrettin Altaş	ÇOB-OGM	Şube Müdürü

Selami Cilan	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Süleyman Cevahir	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Serdar Kip	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Özgen Gürsen	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
Erdoğan Özevren	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
Okan Çançin	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
Nafi Altınöz	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
İsmail Hakkı Barı	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
Muhammed Saçma	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
Dr. Gülzade Kahveci	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Ali Tutkun	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Mustafa Kır	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Vecdi Kavlak	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Ahmet Yazıcı	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Mustafa Bayrak	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Osman Balkaya	ÇOB-ORKÖY	Şube Müdürü
Suat Türeyen	ÇOB	Şube Müdürü
Sinan Deliduman	ÇOB-EYDB	Şube Müdürü
Hüseyin Sop	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Ramazan Balı	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Hanife Akbıyık	ÇOB-AGM	Şube Müdürü
Dr. Mustafa Er	ÇOB	Şube Müdürü
Serdar Yegül	ÇOB	Şube Müdürü
Müjgan Kunt	ÇOB	Şube Müdürü
Hasan Özer	ÇOB	Şube Müdürü
Şaban Çimen	ÇOB-DKMP	Şube Müdürü
Erdoğan Şirin	ÇOB-OGM	Şube Müdürü
Suade Arançlı	ÇOB-DKMP	Şube Müdürü
Hülya Özbek	ÇOB-DKMP	Şube Müdürü
İsmet Aslan	Orman Müh. Odası	Şube Müdürü
Ali Temerit	ÇOB	Başmühendis
Mehmet Demir	ÇOB-OGM	Başmühendis
Serdar Şengün	ÇOB	Başmühendis
Mustafa Tümerdirim	OR-KOOP	Emekli Orm. Müh.
Dr. Aşkın Kıracı	ÇOB-ORKÖY	Mühendis
Sevda Ergiz	ÇOB	Mühendis
Mustafa Kantarlı	ÇOB-DKMP	Mühendis
Gökhan Ayaz	ÇOB-DKMP	Mühendis
Tülin Mete	ÇOB-DKMP	
Engin Demirci	ÇOB-DKMP	
Hanife Kutlu Erdemli	ÇOB-DKMP	Uzman
S.Gül Güneş	ÇOB-DKMP	Mühendis
Ebru Gürsan	ÇOB-DKMP	Mühendis
Yusuf Ceran	ÇOB	
Cengiz Yılmaz	ÇOB-OGM	Mühendis
Ethem Akgündüz	ÇOB-OGM	Mühendis
Sabri Avcı	Orm.Ür.İhrc.Dern.	Başkan
Sezai Kaya	Tarım- Or –Kamsen	Başkan
Mustafa Yumurtacı	Türkiye Ormancılar Derneği	Başkan
Ahmet Demirbaş	Krs. Çev.ve Orm. Sorn.Arşt.Der.	Emekli Orm. Müh.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
1. GİRİŞ	1
2. MEVCUT DURUM	4
2.1. Türkiye’de Orman Varlığı ve Ekosistem ile İlgili Gerçekler	4
2.2. Dünyada ve AB’de Orman Varlığı, Üretim, Tüketim ve Ticaret Durumu	23
2.3. Orman Kaynaklarının Yönetimine İlişkin Süreçler	26
2.4. Uluslararası İlişkiler	27
2.5. Dünyadan ve Ülkemizden Başarılı Uygulama Örnekleri	27
2.6. Türkiye’de Geçmişe Dönük Değerlendirme ve Çıkarılan Dersler	30
2.7. Uluslararası Mukayeseli Olarak Türkiye İçin Temel Göstergeler	32
2.8. Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler	33
2.8.1. Uluslararası Süreçler	34
2.8.2. Uluslararası Sözleşmeler	35
2.9. İlgili Taraflar ve Roller (Kamu, Özel, Sivil Toplum Kuruluşları vb.)	36
2.10. Sektörün Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Diğer Sektörlerle İlişkileri	39
2.11. Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) Analizi	41
3. AVRUPA BİRLİĞİNE KATILIM SÜRECİNİN SEKTÖRE ETKİLERİ	44
3.1. Genel Hatlarıyla AB Müktesebatı	44
3.1.1. Hizmet Sunum Serbestisi	47
3.1.2. Tarım	48
3.1.2.1. Bitki ve Bitkisel Ürünler	48
3.1.2.2. Ormanlar ve Ormancılık	49
3.1.3. Sanayi Politikaları	50
3.1.4. Çevre	51
3.2. AB Müktesebatına Uyumun Mevcut Düzeyi	51
3.3. Tam Olarak Uyum Sağlanması Halinde Beklenen Etkiler	54
4. 2007-2013 PLAN DÖNEMİNDE BEKLENEN GELİŞMELER	55
4.1. Plan Döneminde Temel Amaç ve Politikalar	55
4.2. Faaliyet ve Yatırımlar	59
4.2.1. Yurtiçi Talep, Üretim ve Faaliyet Projeksiyonu	68
4.2.2. Dış Ticaret Projeksiyonu	72
Odun Dışı Orman Ürünleri Dış Ticareti	73
4.2.3. Teknoloji, AR-GE, İstihdam ve Girdi Piyasalarında, Çevre Uygulamalarında Muhtemel Gelişmeler ve Sektörün Rekabet Gücüne Etkileri	75
4.2.4. Özel Sektörün Rolü ve Muhtemel Etkileri	77
5. UYGULAMA STRATEJİLERİ VE TEDBİRLER	78
5.1. Mevzuat Düzenlemeleri	78
5.2. Kurumsal Düzenlemeler	82
5.3. Mali Kaynaklar	84
5.4. İnsan Kaynakları	89
5.5. Diğer Tedbirler	90
6. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME	93
Dokuzuncu Kalkınma Planı Açısından Temel Yansımalar	93
EK. 2023 VİZYONU	99
Vizyona Dönük Öncelikler ve Tedbirler	99

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
1	Türkiye Orman Varlığı	5
2	1937-2000 ve 8. Beş Yıllık Plan Döneminde İşlenen Orman Suçları	7
3	Türkiye’de Yuvarlak Odun Arz Kaynağına Göre Tüketim Durumu	10
4	Orman Genel Müdürlüğü Yuvarlak Odun Üretim Miktarları	10
5	Orman Kanununa Göre Orman Köylüsüne Verilen Sübvansiyonlar	11
6	Orman Genel Müdürlüğü Tarafından Değerlendirilen Odun Dışı Orman Ürünleri.	12
7	Orman Ürünleri İthalat - İhracat Miktarları	13
8	Türkiye’de Korunan Alanlar	15
9	Ormancılık Sektörü 8. Plan Öncesi ve 8. Plan Dönemi Gerçekleşmeleri	19
10	Dünyada En Çok Orman Kaynağına Sahip Ülkeler	23
11	Coğrafi Bölgeler İtibariyle Orman Alanı ve Değişimi	24
12	Yuvarlak Odun Üretim, Tüketim ve Ticaretinde Belli Başlı Ülkeler	24
13	Avrupa Birliği Orman Varlığı ve Üretim Durumu	25
14	2006-2013 Dönemi Yuvarlak Odun Yurtiçi Üretim ve Tüketim Tahminleri.	61
15	9. Plan Dönemi (2007-2013) Ormancılık Sektörü Yatırım / Faaliyetleri Programı.....	64
16	Ormancılık Sektörünün Temel Gelişme Eksenleri	101

DOKUZUNCU KALKINMA PLANI
ORMANCILIK
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1. GİRİŞ

2007–2013 dönemini kapsayacak olan 9. Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu, ülkemizin tüm beşeri ve iktisadi varlıklarının etkin bir şekilde değerlendirilmesi anlayışı ile hazırlanmıştır. Planın aynı zamanda, istikrarlı bir ortamda sürdürülebilir büyümenin sağlanması, ekonomide rekabet gücünün artırılması, insan kaynaklarının geliştirilmesi, sosyal içermenin güçlendirilmesi, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, kamuda iyi yönetim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve fiziki alt yapının iyileştirilmesi şeklinde özetlenebilecek temel gelişme eksenlerini ortaya çıkarması beklenmektedir.

Başlangıcından itibaren kamu kesimi için emredici, özel kesim için yönlendirici olan kalkınma planlarında, sistemin daha etkin işleyişine imkân verecek biçimde kurumsal ve yapısal düzenlemeleri öne çıkaran ve temel amaç ve önceliklere daha fazla yoğunlaşan bir stratejik yaklaşım modeline geçiş söz konusudur. Stratejik amaç ve öncelikleri netleştiren ve somut eylem programları ile hayata geçirilecek olan bu yeni yaklaşım, geçmişte tam olarak kurulamayan plan-program-bütçe bağlantısını güçlendirecek ve etkili bir izleme ve değerlendirme mekanizması ile desteklenerek, hesap verebilirliğe zemin oluşturmalıdır.

Dokuzuncu Kalkınma Planına dair temel ilkeler ve yaklaşım 2005/18 sayılı Başbakanlık Genelgesinde belirtilmektedir. Plana temel teşkil edecek Özel İhtisas Komisyonları (ÖİK) çalışmalarının, çeşitli alanlarda birbirleriyle tutarlı bir amaç, politika ve öncelikler seti sunan, makro politikaların yanı sıra, temel gelişme eksenlerini ve ana sektörleri kapsayan nitelikte olması beklenmektedir.

Genelgede, planlı dönemin başında daha çok sanayileşmeye odaklanan kalkınma anlayışı, hızla küreselleşen dünyamızda, pek çok alanda bir dizi yapısal reformun gerçekleştirileceği ve temel özgürlüklerin öne çıkarıldığı, hukukun üstünlüğünün yaşama geçirildiği, bilgi toplumunun temellerinin atıldığı, her yönden güçlü ve istikrarlı modern bir ülke oluşturmaya odaklanan bir anlayışa dönüşmüş bulunmaktadır. Bu çerçevede, makroekonomik istikrarın sağlanması, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve bireyler ile farklı toplum kesimlerini adil biçimde gözeten bir sosyal politika anlayışının yerleştirilmesi yeni kalkınma anlayışının temelini oluşturmaktadır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı aynı zamanda; ülke sorunlarının kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde tartışılması, kalkınma tercihlerinin ortaya konulması ve AB'ye üyelik sürecine katkı sağlaması bakımından iyi bir fırsat oluşturmaktadır. Dünya ekonomisi ve ticaretindeki değişim ve gelişmeler dikkate alınarak, son yıllarda sağlanmış bulunan makroekonomik istikrarın korunması, sürdürülebilir büyüme ortamını oluşturacak gerekli alt yapının tesis edilmesi kalkınma planının hedefleri arasında yer almaktadır.

Ülkemizin çevreyle ilgili koşulları, siyasal, sosyal ve ekonomik yapısı ve bunlarla ilgili gelişmeler orman kaynaklarımızın yönetimini etkileyen başlıca faktörlerdir. Diğer taraftan, son yıllarda ve özellikle 1992 yılındaki Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED) ile hız kazanan küresel ormancılık müzakerelerinde ormanların sürdürülebilir yönetimine ilişkin alınan kararları ve taahhütleri gerçekleştirmek üzere oluşturulan süreçlere aktif katılım da giderek önem kazanmaktadır.

Ormanların, toplum ve çevre yaşamında büyük önem taşıyan su rejimini düzenleme, toprak koruma (erozyonu önleme) ve çevre kirliliğini (hava, su ve toprak) önleme gibi yaşamsal işlevlerinin yanında, biyolojik çeşitliliğin korunmasındaki yeri ve rolü son derece önemlidir. Ulusal ve evrensel düzeylerde önemleri giderek artan “biyolojik çeşitlilik” ve “korunan alanlar” bakımından ülkemiz önemli potansiyel kaynağa sahip bulunmaktadır. Biyoçeşitliliğin korunması ve korunan alanların saha ve fonksiyonları bakımından geliştirilmesi sektörün bu plan dönemindeki başlıca hedefleri arasında yer almaktadır.

Dünyadaki hızlı nüfus artışı ve sanayileşme, doğal kaynaklar üzerinde yoğun baskılar oluşturmakta ve bu olumsuzluktan ormanlar ciddi şekilde etkilenmektedir. Öngörülen projeksiyon; 2023 yılına kadar dünya nüfusunun ortalama %2 artacağını, orman alanlarının tahribinin süreceğini, endüstriyel odun hammaddesi açığının 800-900 milyon m³ olacağını, ormanların biyoçeşitlilik, toprak koruma, su üretimi, rekreasyon, avcılık, ekoturizm gibi fonksiyonlarının giderek önem kazanacağını ve bunun doğal orman alanlarından yapılan üretim üzerinde bir baskı unsuru oluşturacağını göstermektedir.

Ormanlarımızın yarısının bozuk vasıflı olması, odun üretimi ve diğer işlevlerini yerine getirmesinde ciddi sorun ve yetersizliklere neden olmaktadır. Bozuk vasıflı orman alanlarının ağaçlandırma veya benzeri yollarla rehabilite edilmesi, ülkemizin başlıca öncelikli ormancılık faaliyetlerindedir. Orman ürünlerine olan talep artışına rağmen, doğal ormanların odun üretimi dışındaki fonksiyonel hizmetlerine olan kamuoyu talepleri ve küresel eğilimler, potansiyel ağaçlandırma sahalarının ve endüstriyel ağaçlandırmanın gelecekteki odun arz açığının kapatılmasında giderek daha da önemli olacağını göstermektedir.

Ormancılık sektörü, 50 yıla yakın bir süreden beri, ülkemizin en fakir kesimini oluşturan orman köylerinin kalkındırılmasını önemli düzeylerde desteklemektedir. Ancak, gelinen yeni süreçte, orman-halk ilişkilerinin; kırsal fakirliğin azaltılmasının desteklenmesi yanında, orman kaynaklarından değişik şekillerde ve derecelerde etkilenen, bu kaynakları kullanan ve/veya koruyan diğer tüm ilgi gruplarının da, talep ve ihtiyaçlarının yerine getirilmesi şeklinde gelişeceği beklenmekte ve sektörün hedef ve stratejileri bu yönde gelişmektedir.

Toplum talepleri ve ülke ormanlarının yapısı dikkate alınarak, orman yönetiminin; biyolojik ve teknik özellikleri ile ekolojik, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel boyutlarının bir ekosistem bütünlüğü içerisinde ele alınması günümüz ormancılık anlayışının temel yaklaşımıdır. Planlamadan uygulamaya kadar tüm ormancılık faaliyetlerinde, sektörün, tüm taraflar arasında, uyumlu ve etkin bir işbirliği içerisinde, verimli bir kurumsal yapı ve sürdürülebilir orman yönetimi ölçütleri ile toplum taleplerinin optimum düzeyde karşılanması ilkesi bu temel yaklaşımın başlıca araçlarıdır.

Ormancılık sektörünün sınırını ve içeriğini çeşitli ölçütlere göre belirlemek mümkündür. Sektörün bu rapor için; kurum, arazi ve ürün (mal ve hizmet) ölçütlerine göre belirlenen kapsamı şöyledir:

1. Kurumsal ölçüt: Ormancılık sektörü, kendi faaliyet ve yatırımlarının uygulamasına dair kararların alınmasında; Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı gibi kurumlarla doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedir. Ormancılıkla ilgili sivil toplum kuruluşları, orman köylüleri, ilgili ticari kuruluş dernek ve birlikleri, orman fakülteleri gibi kurumlar da sektörü etkilemektedirler.

Çevre ve Orman Bakanlığının ana hizmet ve bağlı birimlerinden, Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM), Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM), Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY), Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı, danışma ve denetim birimleri, yardımcı hizmet birimleri ile Bakanlığın ve bağlı kuruluşlarının taşra teşkilatları, ormancılık sektörünün kurumsal yapısını oluşturan esas birimlerdir.

2. Arazi ölçütü: Yasal olarak orman rejimi dâhilindeki tüm devlet arazileri, devlet dışı sahipli orman arazileri, orman sayılmayan ağaçlıklar (yani tapulu kesime konu olan araziler,

özel kavaklıklar vb.), orman köyleri (orman içi ve bitişiği), orman rejimi dışındaki bazı korunan alanlar.

3. Ürün (mal ve hizmet) ölçütü: Odun hammaddesi ve odun dışı orman ürünlerinden oluşan mal hizmeti (ekonomik fonksiyon) ile ekolojik (toprak koruma, su üretimi, biyolojik çeşitlilik, yaban hayatı, karbon tutma vb) ve sosyal fonksiyonlardan (otlatma-yem, rekreasyon, bilimsel araştırma hizmeti vb) oluşan hizmet üretimi.

Ormancılık sektörü, öteki sektörler için vazgeçilmez bir alt yapı oluşturması, onlara pek çok girdi sağlaması, parayla ölçülen ve ölçülemeyen pek çok mal ve hizmet üretmesi nedeniyle makro amaçlara ulaşmada ve sosyo-ekonomik yapıyı geliştirmede kamu mülkiyeti ve yönetiminde olan önemli bir sektördür.

2. MEVCUT DURUM

2.1. Türkiye’de Orman Varlığı ve Ekosistem ile İlgili Gerçekler

Ülkemizin orman varlığı 21,2 milyon hektar olup toplam ülke yüzölçümünün % 27,2’sini teşkil etmektedir. Biyolojik çeşitlilik açısından oldukça zengin olan ormanlarımızın yaklaşık yarısı iğne yapraklı, diğer yarısı ise geniş yapraklı türlerden oluşmaktadır. Toplam ağaç serveti 1,3 milyar m³ olan orman kaynaklarımızın birim alandaki ortalama serveti oldukça düşüktür. Ormanlarımızın yıllık cari artımı 36,3 milyon m³, amenajman planlarında verilen yıllık eta miktarı ise ortalama 16,3 milyon m³ tür (**Tablo 1**).

T.C. Anayasasının 169 ve 170. maddelerinde; ormanların korunması ve geliştirilmesi ile orman köylüsünün korunması ve kalkındırılmasının desteklenmesi için gerekli tedbirlerin devlet tarafından alınacağı belirtilmesi, devletin doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesindeki iradesini ortaya koyan en temel yasal dayanaktır.

İlk defa 1969 yılında bir Bakanlık şeklinde kamu içinde örgütlenen ormancılık sektörü, değişik yapılanmalardan sonra 2003 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı adı ile bugünkü kuruluş yapısına kavuşmuş bulunmaktadır. Ancak, orman endüstrisi bu yapılanmanın dışında kalmış olup, tamamen özel sektörün kendi dinamiklerine bırakılmıştır.

Bakanlığın taşra teşkilatında ise; Bakanlığa doğrudan bağlı olan 81 ildeki Çevre Orman İl Müdürlükleri ve bunlara bağlı mühendislikler (501 adet) ve 11 Ormancılık Araştırma Müdürlüğü ile Bakanlığın bağlı kuruluşu olan Orman Genel Müdürlüğüne bağlı orman bölge müdürlükleri (27) ve bunlara bağlı orman işletme müdürlükleri (217), işletme şeflikleri (1310) diğer alt birimler olarak yer almaktadır.

Türkiye ormanlarının tümüne yakını (% 99,9) devlet ormanıdır. Ülke ormanlarının zaman içerisinde diğer fonksiyonel özelliklerinin ortaya çıkması ve buna bağlı olarak farklı kullanım alanlarına tahsis talepleri, yıllardır sık sık yapılan yasa değişiklikleri ve benzeri sebeplerle ortaya çıkan mülkiyet sorunları bu güne kadar henüz çözülememiş olup, ormancılığımızın en önemli sorunlarından biridir.

Tablo 1. Türkiye Orman Varlığı

ORMANLIK ALANLAR (ha)						
Niteliği	KORU ORMANI				BALTALIK	TOPLAM ORMANLIK ALAN
	İbreliler	Yapraklılar	Karışık (İbr.+Yapr.)	Koru Toplamı	Baltalık	
Normal	6 280 245	1 298 806	1 361 163	8 940 214	1 681 006	10 621 220
Bozuk	5 123 546	532 730	843 104	6 499 380	4 068 146	10 567 526
Toplam	11 403 791	1 831 536	2 204 267	15 439 594	5 749 152	21 188 746
SERVET (DİKİLİ AĞAÇ KABUKLU GÖVDE HACMİ (m ³))						
Niteliği	İbreliler	Yapraklılar	Koru Toplam	Baltalık	Genel Toplam	
Normal	8 18 553 174	310 017 110	1 128 570 284	70 463 903	1 199 034 187	
Bozuk	51 068 438	14 368 303	65 436 741	23 653 844	89 090 585	
Toplam	869 621 612	324 385 413	1 194 007 025	94 117 746	1 288 124 771	
ARTIM (YILLIK CARİ SERVET ARTIMI) (m ³)						
Niteliği	İbreliler	Yapraklılar	Koru Toplam	Baltalık	Genel Toplam	
Normal	22 234 860	7 673 841	29 908 701	3 926 196	33 834 897	
Bozuk	1 165 259	352 827	1 518 086	929 309	2 447 395	
Toplam	23 400 119	8 026 668	31 426 787	4 855 505	36 282 292	
PLANLANAN YILLIK ORTALAMA ETA MİKTARI (m ³)						
Niteliği	Koru	Baltalık	Toplam			
Tensil	6 838 121	5 017 247	11 855 368			
Bakım	3 676 324		3 676 324			
Seçme	450 248		450 248			
Devamlı Or.	317 728		317 728			
Toplam	11 282 421	5 017 247	16 299 668			

BAŞLICA AĞAÇ TÜRLERİ VE YAYILIŞ ALANLARI				
İğne Yapraklılar	Alanı (ha)		Geniş Yapraklılar	Alanı (ha)
Kızılçam	5 420 525		Meşe	6 426 277
Karaçam	4 202 298		Kayın	1 751 484
Sarıçam	1 239 578		Kızılağaç	95 104
Göknar	626 647		Kestane	88 773
Ardıç	447 492		Dişbudak	14 410
Sedir	417 188		Gürgen	10 036
Ladin	297 396		Kavak	7 963
Sahil çamı	77 092		Ihlamur	4582
Fıstık çamı	42 618		Sığla	503

Kaynak: OGM Arşivi- Orman Amenajman Planları – 2004

Ormanlar geçmişten günümüze kadar çeşitli etmenlerin olumsuz etkisi altında kalmıştır. Ormanlara yapılan yasa dışı müdahalelerde son yıllarda azalma eğilimi izlenmektedir. Orman suçlarında azalmanın sebepleri olarak; kırsal kesimde yaşayan nüfusun azalmasının yanında, çevre duyarlılığının giderek artması, tarımsal girdi ücretlerinin yükselişi ile orman ürünlerinin yerine diğer ikame maddelerinin gelmesi olarak sayılabilir (**Tablo 2**).

Akdeniz iklim kuşağında yer alan ülkemiz ormanları, yaz aylarında artan sıcaklıkla birlikte yoğun bir yangın tehdidi altında bulunmaktadır. Ülkemizin yaklaşık 12 milyon ha'lık orman alanı yangına çok hassas bölgelerde yer almaktadır. Akdeniz ve Ege sahil bandı yangınlar için en riskli bölgeyi oluşturmaktadır.

Ülkemizde orman yangınlarının çıkış sebeplerinin büyük bir bölümü insan kaynaklıdır. Son 10 yıllık ortalamalara göre yangın çıkış sebepleri: % 7 yıldırım, %5 kaza, %13 kasıt, %25 bilinmeyen, %50 ihmal ve dikkatsizliktir. Başlangıçtan beri devlet ormancılık sektöründe, orman yangınlarının önlenmesi, erken müdahale ve söndürülmesi konularında bir dizi tedbirler alınmakta olup, bu alanda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Haberleşme sisteminin modernize edilmesi, yangın kule ve kulübelerinin artırılması, havadan ve yerden müdahalede yeni teknik ve ekipmanların kullanılması alınan tedbirlerin önemlileridir. Ayrıca, yangın önleme harcamalarında karşılaşılan darboğazın aşılması için, Orman Genel Müdürlüğü döner sermaye bütçesinden yapılan yangın harcamalarının, 24/05/2000 tarih ve 4569 sayılı Yasa ile genel bütçeden orman yangınları için OGM katma bütçesine yeterli miktarda ödenek ayrılması imkânı sağlanmıştır.

Tablo 2. 1937-2000 ve 8. Beş Yıllık Plan Döneminde İşlenen Orman Suçları

YILI	KESME			NAKİL			BULUNDURMA			SARF		
	Suç Adedi	m ³	Kental(*)	Suç Adedi	m ³	Kental	Suç Adedi	m ³	Kental	Suç Adedi	m ³	Kental
1937-1962	548520	2051726	5647167	536681	479230	1736818	-	-	-	-	-	-
1963-2000	737632	2074530	5808267	502930	547668	1949086	32676	36007	141688	15476	40149	8271
2001	10963	42275	90055	3529	1763	21663	3476	3041	15855	1554	2325	3821
2002	10222	34434	93095	4378	2241	30533	3157	2179	15923	1084	1429	2454
2003	10771	45779	106013	4436	2204	38992	2725	3674	14355	1747	1325	1644
2004	8472	35950	145093	3246	1439	28166	2306	1240	13866	697	1044	1229
2005 (**)	5069	22972	38543	1726	818	14127	1269	850	6279	541	742	759
TOPLAM	1331649	4307666	11928233	1056926	1035363	3819385	45609	46991	207966	21099	47014	18178
YILI	AÇMA - YERLEŞME				İŞGAL-FADALANMA		OTLATMA		TOPLAM SUÇ SAYISI			
	Suç Adedi	Dekar	m ³	Kental	Suç Adedi	Dekar	Suç Adedi	Hayvan Adedi				
1937-1962	255241	610110	273594	2933158	-	-	37235	4812103	1377677			
1963-2000	380455	1659738	597589	5048286	11526	76554	223126	24120352	1903821			
2001	5258	12987	4858	34450	5080	16340	3281	293917	33141			
2002	5008	14956	5942	78828	3987	15564	3051	261852	30887			
2003	3886	10513	6063	23327	3248	16467	2726	274281	29539			
2004	3573	10169	3970	17608	2830	9967	3720	216620	24844			
2005 (**)	3385	9399	5096	18815	3052	9296	2983	164134	18025			
TOPLAM	656806	2327872	897112	8154472	29723	144188	276122	30143259	3417934			

(*): Kental bir ağırlık ölçü birimi olup, 1 kental = 100 kg'dır. (**): OGM, 2005 yılı ilk 9 aylık verileri

Orman koruma yatırım ve gerçekleştirmeleri 2000 yılı ve 8. Plan dönemi itibarıyla yıllar bazında **Tablo 9'**da görülmektedir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi sonu itibarıyla (2005 yılı verileri tahmini) 19 526 597 ha orman kadastro uygulaması gerçekleştirilmiştir. Aynı tabloda görüldüğü gibi, 8. Plan dönemi için 3 750 000 hektar alan programa alınmış, buna mukabil 3 821 303 hektar alanın orman kadastro yapılmıştır. 2005 yılı ekim ayı itibarıyla ülke düzeyinde 131 adet Orman Kadastro Komisyonu görev yapmaktadır.

Orman amenajman planları en küçük yönetim birimi olan Orman İşletme Şefliği düzeyinde 10-20 yıl süreli olarak hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Yılda ortalama 1,5-2 milyon hektar orman alanının amenajman planları yenilenmektedir. Sekizinci Plan döneminde yapılan amenajman planı miktarları ve bunlara ilişkin harcamalar **Tablo 9'** da görülmektedir.

Son yıllarda amenajman planlarında fonksiyonel yaklaşım benimsenmiş olup, bu çalışmalarda ormanların çevresel, ekonomik ve sosyal fonksiyonları da dikkate alınmaktadır.

“Türkiye’de Orman Amenajman Planlama ve Kaynak Bilgi Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi” ile Orman Kaynakları Bilgi Sistemine altlık ve bir CBS modeli oluşturulmuş olup bu model geliştirilmektedir. 1963 yılında kullanılmaya başlanan fotogrametri tekniğinde yapı değişikliğine gidilmiş, Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılamaya yönelik sistem oluşturulmuş ve bu sistemler kullanılarak, 1/100.000 ölçekli orman haritalarından aynı ölçekli İdari ve Genel Ormancılık Veri Tabanı hazırlanmıştır. Aynı zamanda uydu görüntüleri ile genel orman durum tespiti ve envanteri, koruma öncelikli alanların belirlenmesi, sayısal harita arşiv sistemi oluşturma işlemlerine başlanmış olup, farklı amaçlar için haritalar hazırlanmıştır.

Ormanlarımızın sağlığının korunması ve devamlılığının sağlanması için silvikültürel çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda ekolojik ve ekonomik dengeyi sağlamak en önemli uygulama prensibidir. 1963 yılından itibaren yaş sınıfları yöntemine göre düzenlenen amenajman planları gereğince gençleştirme arayışları orman işletmeciliğinin önemli bir konusunu oluşturmuştur. Elde edilen deneyimler ve yapılan araştırmalar sayesinde gençleştirmeyi başarılı kılacak temel faktörler tespit edilmiş ve 8. Plan döneminde çeşitli ağaç türlerinde başarılı gençleştirme örnekleri ortaya konmuş, genelde başarı oranı önemli derecede artırılmıştır (**Tablo 9**).

7. Kalkınma Planı döneminde gündeme getirilen ve 1999 yılında dokuz Orman Bölge Müdürlüğünde uygulanan ormanların rehabilitasyonu çalışmaları 2003 yılından itibaren daha da yaygınlaştırılmıştır. Orman örtüsü kaybedilmiş veya tahrip görmüş (amenajman planında bozuk, orman toprağı ve %10-%40 kapalı) alanlarda mümkün olduğunca doğada var olan mevcudu koruyup kullanarak ve aynı zamanda biyolojik çeşitliliği koruyarak, mevcut orman alanlarının kazanılması ve iyileştirilmesi şeklinde özetlenebilecek rehabilitasyon çalışmaları 2005 yılında 35 000 ha’ın (karpelli sedir tohumu ekimi dahil) üzerine çıkmıştır (**Tablo 9**).

2004 yılında meşe rehabilitasyonu ve rehabilitasyon kapsamına alınan karpelli sedir tohumu ekimi çalışmalarının uzun dönemde istikrarlı olmasını temin amacıyla, 2005-2014 senelerini kapsayan ve yılda 20 000 ha bozuk meşe alanını iyileştirecek “Bozuk Meşe Alanlarının Rehabilitasyonu Eylem Planı” ile yılda yaklaşık 10 000 ha tahrip olmuş sedir sahasının iyileştirilmesini sağlayacak “Sedir Ormanlarının Rehabilitasyonu Eylem Planı” hazırlanarak uygulamaya geçilmiştir.

Ormancılık faaliyetlerinin zamanında ve uygun bir şekilde yapılabilmesi için gerekli olan orman yollarının planlama çalışmaları 1964 yılında başlamış olup, 1974 yılına kadar süren çalışmalarda, ekosistemi koruma ve değerlendirme için 201 800 km ve planlanan etayı almak için de 144 425 km yol ağının yapılmasına ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

2005 yılı eylül sonu itibariyle 1 316 yol şebeke planından 519 adedi yenilenmiş 144 425 km yol ağının 136 046 km'si (%94'ü) inşa edilmiştir. 50 000 km sanat yapısının 27 544 km'si yapılmış, yine 54 724 km üst yapının 25 650 km.si ve 25 544 km planlanan yangın emniyet yollarından 15 819 km'si yapılmıştır.

Mevcut orman alanlarımız içinde üretim yapılabilir alan 9.6 milyon ha (koru 8.0 milyon ha, baltalık 1.6 milyon ha), bu alanlardaki yıllık artım ise 26.8 milyon m³ tür. Ülkemizde 13 milyon m³ endüstriyel odun ile 9 milyon m³ yakacak odun tüketilmekte olup endüstriyel odunun %60-65'i, yakacak odunun ise yaklaşık %85'i devlet ormanlarından elde edilmektedir. Devlet ormanlarından üretilen endüstriyel odun içinde tomruk oranının ve standardının düşük olması ile oluşan arz açığı ithalat yoluyla karşılanmaktadır (**Tablo 3**).

Devletçe işletilen ormanlardan yılda ortalama 7,5-8 milyon m³ endüstriyel odun ile 5,8 milyon m³ civarında yakacak odun üretilmektedir. Orman Genel Müdürlüğüne yapılan yakacak odun üretiminin yarısından fazlası, 31. maddede sayılan orman köylerine tarife bedeli karşılığı satılan yakacak odun üretiminden oluşmaktadır. Orman Genel Müdürlüğü tarafından 1980-2005 döneminde yapılan odun üretimi ürün çeşitleri itibariyle **Tablo 4**'de verilmektedir.

Devlet ormanları dışında yapılan endüstriyel odun üretiminin %90'ından fazlası kavak üretiminden oluşmaktadır. Ancak, kavak, okaliptüs gibi hızlı gelişen tür plantasyonlarına ait üretim kayıt altında olmadığından üretim ve tüketim miktarları konusunda kesin rakamlar bulunmamaktadır. Bazı araştırmalara dayanılarak yapılan hesaplama ve projeksiyonlara göre, orman alanı dışında (kavak, söğüt, meyveli ağaçlar vb) özel kesimce yapılan endüstriyel odun üretiminin 3.3 milyon m³, yakacak odun üretiminin ise 1,4 milyon m³ civarında olduğu belirtilmektedir.

Yapılan üretimdeki dikili damga miktarı, orta ve uzun dönemde 8 milyon m³ ile 10 milyon m³ arasında gerçekleşmiş, 7,5-8 milyon m³ civarında olan endüstriyel odun üretimi az da olsa artmıştır. Yakacak odun üretimi ise 15 milyon m³ seviyelerinden 5,5-6 milyon m³ seviyelerine kadar düşmüştür. Endüstriyel odun üretimi içinde lif-yonga odunu başta olmak üzere ince ve nispeten düşük kalitedeki emval oranı hızla artmıştır. Lif-yonga odunu üretimi 1980'li yıllarda 100 bin m³ seviyesinde iken son yıllarda 2 milyon m³ seviyesine ulaşmıştır.

Bu dönemde odun hammaddesi talebinin artmasına paralel olarak, yakacak odun üretimi lif-yonga odunu üretimine dönüştürülerek daha verimli bir kullanım alanına yönlendirilmiştir.

Tablo 3. Türkiye’de Yuvarlak Odun Arz Kaynağına Göre Tüketim Durumu (1000 m³)

Faaliyet Adı	Arz Kaynağı	2000 Öncesi Ort.	2000 Yılı	2001 Yılı	2002 Yılı	2003 Yılı	2004 Yılı	2005 Yılı (Tahmini)
Endüstriyel Odun	OGM	7 157	7 329	6 778	8 005	7 320	8 253	8 200
	Özel Sektör	2 121	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300
	İthalat	648	1 480	930	1 200	1 060	1 750	2 285
	Toplam Tük.	9 926	12 109	11 008	12 505	11 680	13 303	13 785
Yakacak Odun	OGM	10 570	5 896	5 683	5 690	5 862	6 090	5 700
	Özel Sektör	1 264	1 440	1 451	1 462	1 473	1 485	1 500
	İthalat	-	400	138	290	388	353	375
	Kayıt dışı	8 535	5 475	5 213	4 950	4 650	4 350	4 050
	Toplam Tük.	20 369	13 211	12 485	12 392	12 373	12 278	11 625
Genel Toplam	OGM	17 727	13 225	12 461	13 695	13 182	14 343	13 900
	Özel Sektör	3 385	4 740	4 751	4 762	4 773	4 785	4 800
	İthalat	648	1 880	1 068	1 490	1 448	2 103	2 660
	Kayıt Dışı	8 535	5 475	5 213	4 950	4 650	4 350	4 050
	Toplam	30 295	25 320	23 493	24 897	23 963	25 581	25 410

Kaynak: Orman Genel Müdürlüğü verileri, 2005

Tablo 4. Orman Genel Müdürlüğü Yuvarlak Odun Üretim Miktarları (1000 m³)

Ürün Çeşidi	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005 (Tahmini)
Dikili Damga	11 225	7 560	8 880	8 204	9 521	9 067	9 977	10 000
Tomruk	5 343	3 310	3 007	2 738	3 297	2 827	3 065	3 100
Tel Direği	111	60	155	85	29	39	44	76
Maden Direği	621	513	413	380	607	422	447	470
Sanayi Odunu	398	639	830	776	776	778	742	760
Kâğıtlık Odun	144	923	1 533	1 525	1 460	1 169	1 610	1 476
Lif-Yonga	164	1 113	1 371	1 255	1 821	2 073	2 330	2 300
Sırk	-	23	20	19	16	12	15	18
Endüstriyel Odun Toplamı	6 781	6 581	7 329	6 778	8 005	7 320	8 253	8 200
Yakacak Odun	16 462	9 109	5 896	5 683	5 690	5 862	6 090	5 700
Yuvarlak Odun Toplamı	23243	15690	13225	12461	13 695	13 182	14 343	13 900

Kaynak: Orman Genel Müdürlüğü verileri, 2005

Ülkemiz orman ürünleri endüstrisinin hammadde talebinin kalite ve miktar olarak artmakta olmasının yanı sıra, odun dışı ürünlere talebin artması ile ormanların çevresel ve kolektif fonksiyonlarının ön plana çıkmasıyla üretim amaçlı orman alanları daralmaktadır. Bu

durum verimli orman varlığı yönünden sınırlı olan ülke ormanlarının bir an önce geliştirilmesi ve genişletilmesini stratejik hale getirmektedir.

Ağaç türleri itibariyle incelendiğinde, OGM üretiminin %77'sinin ibreli türlerden oluştuğu, ibreli türler içinde de çam türlerinin yaklaşık %80'lik bir kısmı teşkil ettiği, yapraklı türlerde ise kayının büyük bir ağırlığı bulunduğu görülmektedir.

Üretim işlerinde çalışan orman köylülerine işçilik bedeli olarak 2004 yılında 306 milyon YTL ödenmiş olup bu rakamın 2005 yılında 350 milyon YTL civarında olacağı beklenmektedir. Üretim işçiliği gideri olarak satış gelirlerinin % 40'ı civarında bir ödeme yapılmaktadır. Böylece kırsal alanda yaşayanlara önemli istihdam katkısı sağlanmıştır (13 milyon adam/gün/yıl).

Orman köylülerine 6831 sayılı Orman Kanunu gereğince indirimli satış suretiyle sağlanan sübvansiyonlarla ilave katkı verilmektedir. 2005 yılı itibariyle bu kapsamda sağlanan katkı miktarı 163 705 YTL olmuştur (**Tablo 5**).

Tablo 5. Orman Kanununa Göre Orman Köylüsüne Verilen Sübvansiyonlar (1000 YTL)

Faaliyet Adı	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 (Tahmini)
31. Md. Yakacak-Yapacak	16 906	20 860	23 360	39 713	48 650	59 178	62 475
32. Md. Yakacak-Yapacak	681	1 220	14 464	3 237	4 512	4 100	4 805
33. Md. Yapacak	75	92	142	360	360	365	375
34. Md. Koop. Satışı	333	2 886	5 504	6 515	8 694	8 736	9 800
34. Md. Köylü Paz. Satışı	4 319	5 088	10 070	30 177	49 678	58 560	61 250
34. Md. İstihkak Fazlası	4 245	5 726	6 106	11 500	14 107	20 495	25 000
TOPLAM	26 559	35 874	46 646	91 502	126 001	151 434	163 705

Kaynak: Orman Genel Müdürlüğü verileri, 2005

Türkiye ormanlarının çok zengin biyolojik çeşitliliği, ülkenin değişik yörelerinde yayılış gösteren zengin odun dışı orman ürünleri (ODOÜ) kaynaklarının yer almasına imkân sağlamaktadır. ODOÜ kaynaklarının yönetimine verilen önem ve ağırlık ve bu alandaki kurumsal kapasite yeterli değildir. ODOÜ'nin ihracat gelirleri yılda 100 milyon doların üzerinde tahmin edilmektedir. Yerel halkın geçimine katkı değeri oldukça önemli olan ODOÜ kaynaklarının potansiyel değerleri hesaplanan değerlerinin çok üzerindedir. ODOÜ; ağaç, ağaççık, çalı ve otsu bitkilerin odunları dışındaki her türlü uçucu yağları, meyve, tohum,

çiçek, yaprak, kabuk, kök, genç dal ve sürgünleri, soğan, yumru ve rizomları ile mantarları kapsamaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Orman Genel Müdürlüğü Tarafından Değerlendirilen Odun Dışı Orman Ürünleri

Ürün nevi	Birimi	Önceki Yıllar Ort.	2000	2001	2002	2003	2004	2005 (Tahmin)
Reçine	Ton	200	4	0	0	255	0	0
Sığıla yağı	Kg	2 000	0	0	2 000	1 702	1 000	0
Defneyaprağı	Ton	3 500	5 738	8 001	6 626	7 807	8 583	6 000
Çıra	Ton	4 500	5 954	7 972	7 779	10 694	23 154	1 800
Kekik	Ton	350	3 692	2 963	2 793	1 785	1 812	1 700
Adaçayı	Ton	350	341	471	455	264	612	800
Fıstıkçamı kozalağı	Ton	330	1 471	1 302	830	995	1 421	1 623
Kestane	Ton	192	450	444	98	3	92	47
Çiçek soğanları	Ton	130	175	164	175	194	173	303
Sumak yaprağı	Ton	59	76	24	45	112	53	82
Biberiye	Ton	200	238	599	453	193	86	96
Ihlamur	Ton	10	14	18	20	4	14	24
Şimşir sürgünü	Ton	0	0	0	0	0	11	11
Keçiboynuzu	Ton	20	82	65	63	39	340	250

Yuvarlak odun ithalatı (piyasayı önemli ölçüde etkilemektedir), 4401 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonundan (GTİP) yapılan yakmaya mahsus ağaçlar ile 4403 GTİP' dan yapılan endüstriyel odun ithalatından oluşmaktadır. İthalat miktarı döviz kurları, iç piyasa talebi ve yerli ürün fiyatları gibi faktörlere bağlı olarak yıldan yıla değişmekle beraber yıllık olarak 1,5-2 milyon m³ civarındadır. İthalatın yaklaşık % 80'nin oluşturan endüstriyel odunun tamamına yakını tomruktan oluşmaktadır. Bunun dışında 4401 yakmaya mahsus ağaçlar faslından yapılan yuvarlak odun ithalatı da küçük istisnalar dışında lif ve yonga levha sanayii ile kâğıt sanayii tarafından hammadde olarak kullanılmaktadır. Bir başka ifadeyle, yakmaya mahsus ağaçlar başlığı altında ithal edilen odunlar da endüstriyel odun olarak tüketilmektedir. 1993-2004 dönemine ait odun hammaddesi ithalat ve ihracat miktarları **Tablo 7**'de verilmektedir.

Son yıllarda Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarına bağlı olarak gümrük engelleri büyük oranda kaldırılmış ve uluslararası yuvarlak odun ticaretinin gelişmesine katkı sağlanmıştır. Üretim ile ilgili yasak ve sınırlamalar genelde doğal ormanlardaki üretim ile ilgili olup, çevreye olabilecek olumsuz etkilerin azaltılmasını ve ülkelerin kendi kaynaklarının korunmasını amaçlamaktadır.

Tablo 7. Orman Ürünleri İthalat - İhracat Miktarları (1000 m³)

Faaliyet Adı		1993	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Yuvarlak Ağç. GTİP 4403	İthalat	2 626	1 290	1 650	829	821	1 179	1 861	1 900
	İhracat	14	18	15	21	30	18	8	10
Yakmaya Mahsus Ağç. GTİP 4401	İthalat	284	225	400	138	290	388	353	375
	İhracat	0	0	0	0	0	1	0	0
TOPLAM	İthalat	2 910	1 515	2 050	967	1 111	1 567	2 214	2 275
	İhracat	14	18	15	21	30	19	8	10

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü

Ağaçlandırmaya gelince, 1937 yılında yürürlüğe giren 3116 sayılı Kanunla Devlet, ağaçlandırma konusuyla ilgilenmeye başlamış ve bu kanunla, başta orman teşkilatı olmak üzere kamu kurumları, tüzel ve özel kişiler ağaçlandırma yapmakla yükümlü kılınmış, ancak uygulamalar 1955 yılına kadar düşük düzeylerde seyretmiştir.

Ormanlarımızın 2,2 milyon hektarının ekolojik, teknik ve sosyal yönden endüstriyel ağaçlandırmaya uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu rakama hazine arazilerinden tahminen 1 milyon hektar potansiyel alan ile amenajman planlarına göre doğal gençleştirme koşullarını kaybettiği için teknik yönden belirli bir bölümünün ağaçlandırılması zorunlu olan alanların da katılmasıyla ülkemizdeki ağaçlandırılacak alanlar çok daha büyük boyutlara ulaşmaktadır.

Ağaçlandırma çalışmalarında ihtiyaç duyulan tohumun acil olarak karşılanması için tohum meşcerelerinin seçimine ağırlık verilmiş, beraberinde tohum bahçeleri tesis çalışmaları başlatılmıştır. Bugün seçilen tohum meşceresi miktarı 27 türde 338 adet olup 45 868 ha alanı kapsamaktadır. Ağaçlandırmalarda en fazla kullanılan kızılçam, karaçam ve sarıçam türlerinde tohum ihtiyacının tamamına yakını klonal tohum bahçelerinden karşılanabilmektedir.

1955 yılında yapılan “Türkiye Ağaçlandırma Teknik Kongresi”nde alınan kararlar, 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Yasa, 1963 yılından itibaren başlatılan planlı dönem, 1969 yılında Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğünün kurulması ile planlara ve projelere dayalı uygulamalar, geniş alanlarda gittikçe artan bir tempoyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarının %95’i kamu tarafından yapılmaktadır. Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarında kullanılan fidanların %99’u da devlet fidanlıklarında üretilmektedir.

Bugüne kadar; 149 305 hektarı 8 inci Plan döneminde olmak üzere toplam 1 910 777 hektar ağaçlandırma yapılmıştır.

Altıncı Plan dönemi (1990-1994) ile 1995 yılı ara döneminde, sektöre gerekli parasal destek verilememiş ve bunun sonucu erozyon kontrolü çalışmaları, 5. plandaki toplam 92 000 ha seviyesinden 34 bin ha seviyesine düşmüştür.

Yedinci (1996-2000) Plan döneminde ise, yatırımlar için sağlanan kaynak artışlarıyla hedefler yükseltilmiş ve erozyon kontrolü çalışmaları plan döneminde tekrar toplam 135 000 ha seviyesine çıkartılmıştır. Sekizinci Plan döneminde 173 906 hektar olmak üzere başlangıcından 2005 yılı sonuna kadar 592 761 hektar erozyon kontrolü çalışması gerçekleştirilmiştir.

Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğünce, rehabilitasyon çalışmaları ilk defa 8. Plan dönemi ile 2004 ve 2005 yılı bütçelerine program olarak konmuş olup iki yılda 34 143 hektar rehabilitasyon çalışması yapılmıştır

En önemli ve kapsamlı ağaçlandırma çalışmalarına örnek olarak; Çanakkale 99 972 ha, Balıkesir 77 664 ha, Antalya 67 674 ha, Muğla 66 795 ha, Denizli 62 151 ha, Adana 60 630 ha, İzmir 59 850 ha, Manisa 53 086 ha, İstanbul 39 922 ha alanda yapılan çalışmalar gösterilebilir. Özel ağaçlandırmalar da özellikle son yıllarda özendirilmekte olup başarılı sonuçlar alınmaktadır.

Türkiye'nin iklimi, topografyası, jeolojisi, hidrolojisi, bitki örtüsü, mera ve orman alanlarının özellikleri ile nüfus etkisi birlikte değerlendirildiğinde, ülkenin çölleşme riskiyle karşı karşıya kalması beklenen bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Yurdumuz topraklarının %79,43'ünde orta, şiddetli ve çok şiddetli erozyon görülmektedir. Erozyonun olmadığı ya da hafif olduğu alanların ülke topraklarına oranı ise %13,86'dır. Akarsularla taşınan sediment miktarı yaklaşık olarak 346 milyon ton/yıl'dır.

Türkiye'de projeli erozyon kontrolü çalışmalarına 1955 yılında Tokat İli Behzat Deresi'nde başlanmış olup, 2005 yılı sonu itibarıyla yurdumuzda toplam 615 adet erozyon kontrolü projesinin uygulanmasıyla, bugüne kadar 173 906 hektarı 8. Plan döneminde olmak üzere toplam 592 761 hektar erozyon kontrol çalışması yapılmıştır. 8. Plan döneminde erozyon kontrolü faaliyetleri için 280 000 hektar hedef belirlenmiş olmasına rağmen gerçekleştirmeler %62 civarında olmuştur.

Ülkemizde 1986 yılında başlamış olan özel ağaçlandırma çalışmaları 2005 yılı sonu itibarıyla 50 011 hektara ulaşmıştır. Ağaçlandırma Yönetmeliğinde özel ağaçlandırma

çalışmalarını teşvik eden hükümlerde yapılan değişiklikler son yıllarda önemli artışlar sağlanmıştır. Diğer taraftan, ülkemizdeki odun hammaddesi açığının kapatılabilmesi için hızlı gelişen orman ağaçlarından olan kavak ağaçlandırmaları için potansiyel saha miktarı 475 000 ha civarında olup bunun 145 000 hektarı kullanılmaktadır.

Planlı dönem (1963)'den beri bugüne kadar gerçekleştirilen; tohum ve fidan üretimi, ağaçlandırma, erozyon kontrolü, mera ıslahı ve özel ağaçlandırma çalışmaları **Tablo 9'**da verilmiştir.

Türkiye de doğa koruma çalışmaları ile ilgili ilk hukuki düzenlemeler; orman alanlarında her türlü bitki, bu bitkilerin ürünleri ile avlanmayı izne bağlayan ve muhafaza ormanlarını tanımlayan 3116 sayılı Orman Kanunu ile av kaynaklarının korunmasını ve işletilmesini düzenleyen 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu sayılabilir. Türkiye de Milli Park kavramı ilk defa, Prof. Dr. Selahattin İNAL'ın 1949 yılında yayınlanan "Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız" adlı eserinde kullanılmış olup, 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. maddesi ile ilk kez milli parklar kavramı bir kanun içinde yer almıştır. Türkiye'de ilk milli park, Yozgat Çamlığı Milli Parkı olarak 1958 yılında tefrik edilmiştir.

Ülkemizde 1958 yılından günümüze kadar 808 172 hektar alanı kapsayan 36 Milli Park ilan edilmiştir. Milli Parklara ilaveten koruma alan statüsünde; toplam 69 505 hektar alanı kapsayan 17 adet Tabiat Parkı, 34 adet Tabiatı Koruma Alanı, 102 adet Tabiat Anıtı ilan edilmiştir. 2005 yılı sonu itibariyle 3 adet Yaban Hayvanı Üretim İstasyonu, 18 adet Yaban Hayvanı Üretim Yeri, 83 adet Yaban Hayvanı Geliştirme Sahası mevcut olup, bunlara ait toplam korunan saha büyüklüğü 2 369 177 hektardır (**Tablo 8**).

Tablo 8. Türkiye'de Korunan Alanlar		
Statüsü	Adedi	Alanı (ha)
Milli Park	36	808 172
Tabiat Anıtı	102	5 285
Tabiat Parkları	17	69 505
Tabiatı Koruma Alanı	34	81 861
Ramsar Alanları	12	200 000
Yaban Hayatı Üretim Yeri ve İstasyonu	21	4 354
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	83	1 200 000

Halen Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce koruna alanlar ve mesire yerleri ile ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalar ve yapılan harcamalar **Tablo 9'** da verilmiştir.

Piknik ve kamp imkânlarına sahip ormanlık alanlar tespit ve tefrik edilerek, koruma-kullanma dengesi içerisinde Orman Kanununun 25. madde hükmüne göre mesire yerleri olarak tescil edilmektedir.

Dünyada 121,4 milyon hektardan fazla sahayı kaplayan 1 374 adet alan uluslararası öneme sahip sulak alanlar listesin de yer almıştır. Ülkemizdeki 135 uluslararası öneme sahip sulak alanlardan 12 adedi “Ramsar Alanları” olarak ilan edilmiş olup, 17 sulak alan daha Ramsar Alanları olarak ilan edilmek üzere belirlenmiştir.

Biyolojik çeşitlilik açısından Türkiye, Avrupa ve Orta Doğunun en zengin biyolojik çeşitliliğe sahip ülkesidir. Türkiye 9 000 bitki türü, 160 memeli, 454 kuş türü, 150 kadar sürüngen ve çift yaşamlı, 400’ü aşkın balık türü ile tür çeşitliliği açısından zengin bir ülkedir.

Korunan alanların içerdiği zengin biyolojik çeşitlilik ile doğal-kültürel değerlerin nitelikleri ve bu nitelikler doğrultusunda korunmaları zorunluluğu ve korunan alanlara yönelik insan kullanımlarının bir tehdit oluşturması yüzünden bu kullanımlara bir sınırlandırma getirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde dünyadaki türlerin kaybolma tehlikesi ciddi boyutlara ulaşmış (%11 kuşlar, %25 memeliler, %34 balıklar) ve ormanlık alanlar giderek azalmaya devam etmektedir.

Orman içi ve kenarında yaşayarak yaşamını orman kaynaklarına bağlı olarak idame ettiren 20 974 adet orman köyünde de 7,8 milyon orman köylüsü (1985 yılında 10,2 milyon idi) bulunmaktadır. Orman köylüsünün ormanla olan birebir ilişkisi, orman içinde yaşaması ve orman kaynaklarını kullanarak kaynakların azalması yönünde sürekli baskı oluşturması şeklindedir. Bu bakımdan, orman toplum ilişkilerinde orman köylüsü birinci aktör durumundadır.

Orman köylülerinin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak, orman idaresi ve köylü arasındaki ilişkiyi geliştirmek ve ormancılık teknik uygulamalarının başarısını artırmak amacıyla, Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü 1970 yılında kurulmuştur. Otuz yılı aşkın hizmet veren bu kuruluş, orman köylerinde gelir getirici birçok faaliyeti hazırlanan tip projeler kapsamında düşük faizli ve uzun vadeli kredilerle desteklemektedir.

ORKÖY’ce, 1970-1974 yılları arasında “Sektörel Projeler” ve bunların gelişimi sonucu ilçe bazında orman köylerini kapsayan “İlçe Kalkınma Planları” hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Bu planlar, orman köylerinin sosyo-ekonomik yapılarını ortaya koymakta, köylünün ormanlara olan olumsuz etkisini azaltmak amacıyla gelir arttırıcı ekonomik projeleri kapsamaktadır. Bu çerçevede, ekonomik ve sosyal amaçlı ferdi kredi, tarımsal kalkınma kooperatiflerine kooperatif kredisi ve köy tüzel kişiliklerine karşılıksız yardımlarla destek sağlanmıştır. Planlama çalışmalarında gelinen son nokta itibariyle 841 171 ünite sosyal amaçlı, 1 112 931 ünite ekonomik amaçlı kredi önerisi yapılmış olup 2005 yılı sonunda bunlardan sadece %13.5’i gerçekleşmiştir. Geçmiş dönemlerde orman köylerine ve kurmuş oldukları tarımsal kalkınma kooperatiflerine verilen krediler ünite adedi ve kredi miktarları itibariyle **Tablo 9**’da verilmektedir.

Gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de AR-GE’ ye ayrılan kaynaklar yetersizdir. Ülkemizde AR-GE harcamaları GSYİH’nin % 0,63’ü, çalışan her 1000 kişiye düşen araştırmacı sayısı 1,05 ve milyon nüfus başına düşen yıllık bilimsel yayın sayısı 93’tür. Bu rakamlar ülkemizde AR-GE faaliyetlerinin henüz istenen seviyede olmadığını ve bu faaliyetlere ayrılan kaynak ile personel sayısının düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde ormancılık araştırma faaliyetleri, 8’i bölgesel, 3’ü ülke genelinde olmak üzere toplam 11 ormancılık araştırma müdürlüğü ve orman fakülteleri tarafından yürütülmektedir. Orman fakültelerinde daha çok temel araştırmalar, ormancılık araştırma müdürlüklerinde ise genellikle uygulamanın ihtiyaç duyduğu araştırma çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Araştırma çalışmalarının yürütülmesi amacıyla Türkiye’nin muhtelif yörelerinde 10 adet araştırma ormanı tesis edilmiştir.

2005 yılında ormancılık araştırma müdürlüklerince toplam 165 adet proje üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. Bugüne kadar 569 adet ormancılık araştırma projesi sonuçlandırılarak teknik bülten veya rapor halinde uygulamanın hizmetine sunulmuştur.

Ülkemizde ilk ormancılık öğretimi 1857 yılında İstanbul’da kurulan “Orman Okulu” ile başlamış olup takip eden yıllarda muhtelif adlarla kurulan okullarda devam etmiştir. Halen ülkemizde çeşitli üniversitelere bağlı olarak lisans ve yüksek lisans düzeyindeki ormancılık eğitimi veren dokuz adet orman fakültesi bulunmaktadır.

Orman muhafaza memurluğu eğitim merkezleri, 1963, 1972 ve 1977 yıllarında toplam 750 ve izleyen yıllarda 1 621 orman muhafaza memuru mezun etmiştir. 1985-1988 yılları

arasında ise, bu merkezlerde, yılda ortalama 100 adet ağaçlandırma memuru, 400 adet orman muhafaza memuru eğitimlerini tamamlayarak sektörün hizmetine sunulmuştur.

Ormanların önemi konusunda kamuoyunun ilgisini artırmak ve desteğini almak üzere bazı yasal düzenlemeler de yapılmıştır. 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu TRT ve diğer özel radyo ve televizyon kuruluşlarının, orman ve ağaç sevgisini yaygınlaştırıcı yayın ve tanıtım faaliyetlerini ücretsiz olarak yapmalarını ve bu hizmetlerin yürütülmesinde Orman Bakanlığı ile işbirliği yapmalarını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla ayrıca, 21 Mart Dünya Ormancılık Günleri ve Ağaç Bayramı haftaları yurt genelinde kutlanmış ve söz konusu etkinlikler çerçevesinde halkı bilgilendirici, bilinçlendirici yayınlar üretilerek yayımı yapılmıştır. 1994 yılından bu yana TRT Kurumu ile müştereken muhtelif ormancılık konularında 32 bölümlük TV filmi hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

Kozalak Gazetesi 1998 yılından itibaren aylık olarak 60 bin tirajlı basılan ve hedef kitlesi orman köylüsü olan bir gazete olup, bu yönüyle ülkemizde bir ilktir. Kamu yayıncılığı yapılan gazete, ormancılık, sağlık, çevre, hayvancılık ve benzeri konularda orman köylümüşe bilgilendirici mesajlar vermektedir.

Tablo 9. Ormanlık Sektörü 8. Plan Öncesi ve 8. Plan Dönemi Gerçekleşmeleri (1000 YTL)

Faaliyet Adı	Birim	1963-2000	2001		2002		2003		2004		2005		VIII. Plan Toplamı	
		Miktar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar
A. YATIRIM														
ORMAN KORUMA														50 304
Yangın Kulesi	adet	791	6	215	9	360	3	135			5	250	23	960
İlk Müd.Ekip Binası	adet	474	34	1 700	4	200			1	75	2	185	41	2 160
Yangın Emniyet Yolu	km	17 119	77	30	96	45	81	40	261	146			515	261
Yangın Havuzu	adet	301	31	125	7	35	5	25			10	100	53	285
Arazöz	adet	413	220	40 000	4	900	8	2 000					232	42 900
Motorlu Testere	adet	745	100	27	150	50	4	3	112	37	270	135	636	252
Kuş Yuvası	adet	874	28	28	29	58	25	101	31	110	34	204	147	501
Karınca Nakli	adet	10 381	101	2	122	6	100	8	115	8	210	18	648	42
R. grandis üretimi	milyon ad	3980	462	316	465	450	476	604	497	683	450	778	2.350	2 831
Calasoma üretimi	adet								3 741	12	53 932	100	57 673	1 12
ORMAN AMENAJMAN	1000 ha.	3 237	2 476	2 630	2 820	2 382	1 718	2 220	2 480	3 980	2 271	4 000	11 765	15 212
ORMAN KADASTROSU	1000 ha	15 705	299	830	270	1 000	305	1 500	948	1 900	2 000	5 000	3 821	10 230
FOTOGRAMETRİ	km ²	976 250	47 360	942	51 000	1 593	42 000	1 338	25 500	864	41 600	2 350	207 460	7 087
ORMAN YOLLARI														233 035
Etüt Proj. Planlama		443	50	27	10	62	13	55	32	332	60	1 320	165	1 796
Etüd Proj.Aplikasyon	km	180 870	3 700	134	2 617	340	3 200	45	3 108	467	3 200	1 600	15 825	2 586
Yeni Yol	km	131 625	1 000	3 144	950	4 725	1 000	5 000	1 000	8 038	1 000	12 700	4 950	28 612
Büyük Onarım	km	27 066	1 400	121 161	929	2 213	1 000	1 989	972	306	1 000	6 350	5 301	132 019
Üst Yapı	km	22 532	1 300	890	674	2 527	1 200	3 325	970	5 444	1 200	12 500	5 344	24 687
Köprü	mt	11 833	180	44	152	443	290	636	123	649	115	1 030	860	2 802

Sanat Yapısı	km	19 678	2 800	2 902	1 881	7 055	2 900	5 257	2 236	10 719	2 000	14 600	11 817	40 533
AĞAÇLANDIRMA				32 760		48 149		59 874		90 290		100 392		331 465
Tesis	ha	1 652 945	25 672	9 394	28 647	16 114	36 914	17 948	36 016	27 765	22 056	20 400	149 305	91 621
Bakım	ha		86 309	4 698	88 308	6 750	92 720	9 308	91 591	13 083	110 000	16 500	468 928	50 339
ÖZEL AĞAÇLANDIRMA														
Tesis	ha	23 373	2 447	910	2 061	875	3 471	1 560	8 310	4 570	10 500	6 500	26 789	14 415
Bakım	ha		4 100	185	2 500	140	2 500	150	5 500	357	13 700	1 025	28 300	1 857
EROZYON KONTROLÜ														
Tesis	ha	404 049	32 780	7 794	18 608	8 143	42 042	12 484	37 573	16 685	42 903	22 618	173 906	67 724
Bakım	ha		100 902	3 492	96 361	5 680	92 782	6 634	115 875	9 112	103 000	11 124	508 920	36 042
MERA- Tesis	ha	89 276	3 800	155	440	35	2 500	160	3 240	318	4 104	425	14 084	1 093
REHABİLİTASYON														
Tesis	ha								17 000	4 720	17 143	5 100	34 143	9 820
Bakım	ha										17 000	1 700	17 000	1 700
FİDAN ÜRETİMİ	milyon/ad		130	6 132	117	10 412	170	11 630	200	13 680	250	15 000	867	56 854
ORKÖY (Etüt –Planlama)		2471	224	93	171	313	344	378	285	448	189	274		1 506
KORUNAN ALANLAR				4 126		6 207		82 661		6 265		33 104		128 649
Orman İçi Dinl. Yerleri				742		1 313		625		1 210		3 270		
Milli Parklar				1 868		4 063		2 832		4 498		30 444		
Sulak alanlar				440								235		
Yaban Hayatı				434		798		280		214		1 200		
Diğer				642				78 924		343		905		
ARAŞTIRMA PRJ.			217	637	198	753	236	916	245	600	218	800		3 706
YATIRIM TOPLAM														784 194
B – CARİ														

Depo Dahili Yol	km	1 065	15	59	15	47	50	85	51	180	80	320	211	691
Yng. Emniyet. Yolu Yap	km	15 181	50	64	73	25	180	36	152	73	160	110	615	307
Yng. Emniyet Yolu Bak.	km	15 181	15 515	550	15 813	723	15 807	903	16 275	1 046	15 250	1 200	78 660	4 422
Kule Kulübe Yolu Yapımı	km	759	10	10	7	25	13	4	7	82	10	60	47	181
Kule Kulübe Yolu Bakımı	km	759	19	1	1 583	58	1 673	78	1 647	101	1 550	125	6 472	363
Traktör Yolu	km	4 141	150	139	206	201	360	233	289	339	325	250	1 330	1 162
Tamir Bakım	km	1 141 634	140 560	2 425	123 327	5 039	121 914	5 813	125 689	7 572	130 000	8 100	641 490	28 951
YOL TOPLAM														35 170
SİLVİKÜLTÜR														145 140
Tabii Gençleştirme	1000 ha	876	19	1 611	12	1 620	15	2 951	12	3 117	12	3 500	69	12 799
Gençlik Bakımı	1000 ha	1 682	75	1 825	84	3 354	81	3 925	76	5 176	75	6 000	392	20 280
Sıklık Bakımı	1000 ha	1 042	56	504	44	700	66	1 425	81	2 596	100	4 000	348	9 225
İlk Aralama Bakımı	1000 ha	158	18		9		11		11		13		61	
Koruya Tahvil	1000 ha	32	11		8		9		10		11		48	
Koruma (Tabii Genç.)	adet/ay	129 447	3 462	3 328	2 974	3 924	3 105	5 567	3 120	6 545	3 230	5 000	15 891	24 364
	köy/adet	374	315		432		473		533		637		2 390	
Enerji Orm.Tesisi	1000 ha	954	13	27	13	81	15	96	14	300	11	500	66	1 004
Koruma (Enerji Ormanı)	adet/ay	122 968	209	189	128	149	128	209	133	226	135	300	733	1 073
Ormanların Rehabilitesi	1000 ha	18	4	15	2	18	5	95	31	2 026	40	4 500	83	6 654
Suni Gençleştirme	1000 ha	865	15	4 386	14	5 766	11	6 034	16	9 206	11	7 000	65	32 392
Kültür Bak.(Suni Genç.)	1000 ha	3 897	85	2 255	85	3 729	78	4 300	74	5 425	75	6 000	396	21 709
Kor.(Suni Genç+ Ağaçl.)	adet/ay	149 192	5 372	5 066	4 406	5 578	4 185	7 397	3 985	7 939	3 800	8 000	21 748	33 980
	köy/adet	738	376		465		497		525		643		2 506	
Orm.İçi.Ağ. Tesis	ha	34 413	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Or.İçi.Kül.Erz. Kontr. Bak.	1000 ha	1 588	14	312	8	361	4	247	0	0	0	0	26	920

Dikili Damga (D.K.G.H.)	1000 m ³	8 880	8 204		9 521		9 067		9 977		10 000			
Tomruk	1000 m ³	3 007	2 738		3 297		2 827		3 065		3 100			
Tel Direği	1000 m ³	155	85		29		39		44		76			
Maden Direği	1000 m ³	413	380		607		422		447		470			
Sanayi Odunu	1000 m ³	830	776		776		778		742		760			
Kâğıtlık Odun	1000 m ³	1 533	1 525		1 460		1 169		1 610		1 476			
Lif-Yonga	1000 m ³	1 371	1 255		1 821		2 073		2 330		2 300			
Sırık	1000 m ³	20	19		16		12		15		18			
Endst. Odun Toplamı	1000 m ³	7 329	6 778		8 005		7 320		8 253		8 200			
Yakacak Odun	1000 m ³	5 896	5 683		5 690		5 862		6 090		5 700			
Yuv. Odun Toplamı	1000 m ³	13 225	12 461		13 695		13 182		14 343		13 900			
CARİ TOPLAM														180 310
C. BORÇ VERME														123 448
1-Ferdi Krediler	Ünite	253 597	1408	8 878	2 066	13 586	2 537	22 877	3 707	34 367	4 994	39 263		106 741
2-Kooperatif Kredileri	Proje	855	37	6 721	29	6 277	30	5 140	17	2 517	14	1 132		16 707
GENEL TOPLAM	YATIRIM + CARİ + BORÇ VERME													1 087 952

2.2. Dünyada ve AB'de Orman Varlığı, Üretim, Tüketim ve Ticaret Durumu

Dünyanın toplam ormanlık alanı 2000 yılı itibariyle yaklaşık 3,9 milyar hektar olup ormanlık alanın toplam kara alanına oranı % 29,6 dır. Mevcut ormanların yaklaşık % 95'i doğal ormanlardan, %5'i ise plantasyonlardan oluşmaktadır. En fazla orman alanına sahip kıtalar ve toplam dünya orman alanına oranları itibariyle; Avrupa (%46), Kuzey ve Orta Amerika (%25,7) ve Afrika (%21,8) dır.

Rusya Federasyonu, Brezilya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin Halk Cumhuriyeti en çok orman varlığına sahip ülkelerdir (**Tablo 10**) ⁽¹⁾.

Tablo 10. Dünyada En Çok Orman Kaynağına Sahip Ülkeler (1000 ha, milyon m³)

Ormanlık Alan Miktarı		Hacim ve Biyokütle Miktarı (*)	
Ülke	Alan	Hacim	Biyokütle (milyon ton)
Rusya Federasyonu	851 392	89 136	47 423
Brezilya	543 905	71 252	113 376
Kanada	244 571	29 364	20 240
ABD	225 993	30 838	24 428
Çin Halk Cum.	163 480	8 437	10 038

*Hacim: Göğüs yüksekliğindeki çapı 10 cm den büyük canlı ağaçların kabuklu gövde hamcı toplamı,
Biyokütle: Tüm ağaç ve çalıların (canlı ve kuru) toprak seviyesinin üstündeki gövde, dal, yaprak ve kabuklarını içeren toplam kütlesi (Kaynak: FAO,2005)*

Yapılan periyodik envanter ve değerlendirmeler, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere bazı ülke ve bölgelerde ormansızlaşmanın stabilize edildiğini, hatta orman alanlarının bir miktar artmakta olduğunu (Avrupa'da yıllık ortalama 881 bin ha), buna karşılık gelişmekte olan ülkelerin ağırlıkta olduğu çoğu ülke ve bölgelerde ormansızlaşmanın halen devam ettiğini göstermektedir. 1980-1990 döneminde yıllık ortalama orman azalması 15,5 milyon hektar iken 1990-2000 döneminde bu miktar 9,4 milyon hektara düşmüştür (**Tablo 11**).

Dünya yuvarlak odun üretimi yıllık 3,4 milyar m³ civarında olup bunun %53'ü yakacak odun %47'si endüstriyel odundur. Yakacak odunun yaklaşık %90'nı gelişmekte olan ülkeler tarafından üretilip tüketilmekte iken endüstriyel odun üretiminin %79'u gelişmiş ülkeler tarafından üretilmektedir. Endüstriyel odun üretiminde belli başlı ülkeler sırasıyla; ABD,

⁽¹⁾ : FAO, 2005. State of World's Forests.

Kanada, Rusya Federasyonu, Brezilya ve Çin Halk Cumhuriyetidir. Yakacak odun üretim ve tüketiminde belli başlı ülkeler; Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti, Brezilya ve Endonezya'dır.

Tablo 11. Coğrafi Bölgeler İtibariyle Orman Alanı ve Değişimi (1000 ha)

Coğrafi Bölge	Toplam Alan (1000 ha)	Toplam Orman Alanı	Toplam alana oranı (%)	Kişi başına orman ha	Orman alanında değişim 1990-2000	
					Yıllık değişim	Yıllık değişim oranı
Afrika	2.978.394	649.866	22	0,8	-5,6	-0,8
Asya	3.084.746	547.793	18	0,2	-0,4	-0,1
Avrupa	2.259.957	1.039.251	46	1,4	+0,9	0,1
Kuzey ve Ort. Ame.	2.136.966	549.304	26	1,1	-0,6	-0,1
Okyanusya	849.096	197.623	23	6,6	-0,4	-0,2
Güney Amerika	1.754.741	885.618	50	2,6	-3,7	-0,4
Dünya	13.063.900	3.869.455	30	0,6	-9,4	-0,2

Kaynak: FAO, 2005 State of the World's Forests

Dünyadaki yıllık uluslararası endüstriyel odun ticareti 123 milyon m³, yakacak odun ticareti ise 2,5 milyon m³ civarında gerçekleşmektedir. Son yıllarda Çin Halk Cumhuriyeti ithalatçı olarak sıvrılmış, Fransa ve Almanya'da ihracat artışı ile dikkati çeker hale gelmiştir. Endüstriyel odunda belli başlı ihracatçı ülkeler Rusya Federasyonu, ABD, Y. Zelanda, Malezya, Kanada ve Almanya iken ithalatçı ülkeler arasında Çin, Japonya, Finlandiya ve İsveç gibi ülkeler başta gelmektedir (Tablo 12).

Tablo 12. Yuvarlak Odun Üretim, Tüketim ve Ticaretinde Belli Başlı Ülkeler (milyon m³)

ÜRETİM				TÜKETİM			
Endüstriyel odun		Yakacak odun		Endüstriyel odun		Yakacak odun	
Ülke	Miktar	Ülke	Miktar	Ülke	Miktar	Ülke	Miktar
ABD	405	Hindistan	301	ABD	400	Hindistan	301
Kanada	197	Çin	191	Kanada	200	Çin	191
Rusya	125	Brezilya	134	Brezilya	102	Brezilya	134
Brezilya	103	Endonezya	83	Çin	118	Etiyopya	90
Çin	93	ABD	73	Rusya	90	Endonezya	83
Türkiye (*)	11,5	Türkiye	7,6	Türkiye	13,8	Türkiye	11,6
İTHALAT				İHRACAT			
Endüstriyel odun		Yakacak odun		Endüstriyel odun		Yakacak odun	
Ülke	Miktar	Ülke	Miktar	Ülke	Miktar	Ülke	Miktar
Çin	26	İtalya	0,600	Rusya,	36,5	Rusya	0,900
Japonya	12,7	İsveç	0,463	ABD	11,0	Fransa	0,400
Finlandiya	12,6	Türkiye	0,242	Y.Zelanda	7,8	Macaristan	0,400
İsveç	9,5	Avusturya	0,163	Malezya	5,0	Letonya	0,250
Kore	7,7	Yunanistan	0,147	Kanada	4,9	Çek Cum.	0,200
Kanada	7,5	Danimarka	0,136	Almanya	4,4	Estonya	0,200
Avusturya	7,3	Finlandiya	0,102	Letonya	4,2	İngiltere	0,112
ABD	6,6	Norveç	0,095	Fransa	3,9	Slovakya	0,099
Türkiye (*)	2,3	Türkiye	0,375	Türkiye	0,01	Türkiye	0

Kaynak: FAO, 2005. State of the World's Forests, (*) OGM 2005 verileri

Ormanlar mülkiyet durumu bakımından karşılaştırıldığında, devlete ait orman alanı oranları; Türkiye’de %99, Eski SSCB’de %94,7, Kanada’da %94, Yeni Zelanda’da %79, İrlanda’da %77,3, Yunanistan’da %73,5 iken, özel sektöre ait orman alanı oranlarının; ABD’de %71,7, EFTA’ da %70,5, Avrupa Birliği’nde %61,1 ve Japonya’da %56,5 olduğu görülmektedir.

Avrupa’nın ormanlık alanı 1 milyar ha civarında olup bunun %83’ü (856 milyon ha) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)’undadır. Avrupa, orman alanının toplam kara alanına oranı en yüksek coğrafi bölge olup bu oran %46 civarındadır. Üretim yapmaya uygun ormanlardaki yıllık artım miktarı 1,5 milyar m³ civarındadır. Bu artıma karşılık yapılan üretim miktarı (kabuk ve dallar dâhil) 577 milyon m³ civarındadır (**Tablo 13**).

AB-15 ülkesinin sahip olduğu 115 milyon ha ormanlık alanın %82’si üretime uygun olup, yıllık 335 milyon m³ üretim yapılmaktadır. AB’nin belli başlı büyük üretici ve tüketici ülkeleri İsveç, Finlandiya, Almanya, Fransa, İtalya’dır. Endüstriyel odun üretim ve tüketiminde Fransa ve Almanya, tomrukta İsveç ve Finlandiya ise kâğıtlık odunda yoğunlaşmış durumdadır. Avrupa dış ticaretinde de kâğıtlık odun payının yüksek olması Finlandiya ve İsveç’in büyük miktarlardaki kâğıtlık odun ithalatından kaynaklanmaktadır.

Tablo 13. Avrupa Birliği Orman Varlığı ve Üretim Durumu (1000 ha, 1000 m³)

ÜLKE	Genel Orman		Üret.Yapılabılır Orman alanı	Dikili hacim	Yıllık		
	Alanı	%			Artım	Üretim	
AB 15 Ülkeleri	Avusturya	3886	47,0	3 354	991 911	32 422	19 898
	Belçika ve Lüks.	728	22,2	651	153 058	6 558	5 529
	Danimarka	455	10,70	440	76 976	3 898	2 098
	Finlandiya	21 935	72,00	20 551	1 998 773	77 107	68 806
	Fransa	15 341	27,90	14 497	3 198 928	78 847	58 143
	Almanya	10 740	30,70	10 143	3 107 870	90 102	50 451
	Yunanistan	3 599	27,90	2 596	137.352	3 517	2 532
	İrlanda	659	9,60	581	94 670	5 942	2 665
	İtalya	10 003	34,00	6 015	1 194 445	28 330	10 976
	Hollanda	375	11,10	314	66 161	2 480	1 500
	Portekiz	3 666	40,10	1 897	128 936	13 018	10 907
	İspanya	14 370	28,80	10 447	730 578	26 886	18 087
	İsveç	27 134	65,90	21 239	2 764 898	95 716	73 647
	İngiltere	2 794	11,60	2 108	374 980	17 061	9 627
Toplam	115 685		94 833	15 019 536	481 884	334 866	

ÜLKE		Genel Orman		Üret.Yapılabilir Orman alanı	Dikili hacim	Yıllık	
		Alanı	%			Artım	Üretim
2004'te Katılanlar	Çek Cum.	2 632	34,1	2 561	782 306	24 612	18 786
	Estonya	2 060	48,7	1 919	412 448	10 887	9 104
	G.K.RY+KKTC	172	18,6				
	Macaristan	1 840	19,9	1 703	316 645	9 709	6 602
	Letonya	2 923	47,1	2 424	487 693	14 019	17 651
	Litvanya	1 994	31,9	1 679	343 215	9 764	6 682
	Polonya	9 047	29,7	8 397	1 792 424	53 727	34 941
	Slovakya	2 177	45,3	1 707	386 974	11 759	7 733
	Slovenya	1 107	55,0	1 041	328 372	6 818	2 474
	Malta	0,347	1,1				
	Toplam	23 952		21 431	4 850 077	141 295	103 973
AB-25		139 637		116 264	19 869 613	623 179	438 839
Aday Ülkeler	Bulgaristan	3 690	33,4	3 121	404 671	6 876	5 982
	Hırvatistan	1 783	31,9	1 691	229 830	5 190	4 297
	Romanya	6 448	28,0	5 567	1 518 900	38 632	15 597
	Türkiye	21 188	27,2	9 627	1 288 124	36 282	16 299
	Toplam	33 109		20 006	3 441 525	82.698	42 175
GENEL TOPLAM		172 746		136 270	23 311 138	705.877	481 014

Kaynak: FAO-UNECE, 2000 Forest Resources Main Report.

2.3. Orman Kaynaklarının Yönetimine İlişkin Süreçler

1970'li yıllarda başlayan ve Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED-1992) ile hızlanan küresel süreçler ormanların yönetiminde etkili olan önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. UNCED'in temel çıktılarında olan Orman Prensipleri ile Sürdürülebilir Orman Yönetiminin (SOY) ana hatları belirlenmiş, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ile de Ekosistem Yaklaşımı tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir Orman Yönetimi kavramı uluslararası düzeyde birçok yeni gelişimi (IPF, IFF, UNFF vb.) yönlendirmiş, ormancılık politika ve uygulamalarında değişikliklere neden olmuştur. SOY "Kriter ve Göstergeleri" süreçlerinin uygulanması ile de ulusal, bölgesel ve eko-bölgesel düzeylerde yaygınlaşmaktadır.

Uluslararası düzeyde meydana gelen gelişmelerde dikkate alınarak ülkemiz için hazırlanan "Ulusal Ormancılık Programı"nda "SOY" yaklaşımı kabul edilerek, "Orman alanlarının ve kaynaklarının; bütünlüğünü, biyolojik çeşitliliğini, verimliliğini, gençleşme kapasitesini ve sağlığını muhafaza edecek ve geliştirecek potansiyellerinden, ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel çok yönlü faydaları bugün ve gelecekte, yerel, ülkesel ve küresel düzeylerde sürdürülebilir olarak ve toplum yararını sağlayacak ve diğer ekosistemlere zarar vermeyecek şekilde yönetimi" olarak ifade edilmiştir.

2.4. Uluslararası İlişkiler

Yabancı ülkeler ile olan ikili ilişkiler ağırlıklı olarak Bakanlıklar Arası İşbirliği Protokolleri ve Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Toplantıları kapsamında imzalanan protokoller çerçevesinde yürütülmektedir. Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan, Kazakistan, Azerbaycan (1997), Arnavutluk (1997), İran (1998), Çin Halk Cumhuriyeti (1997), KKTC ve Macaristan ile karşılıklı işbirliği protokolleri imzalanmıştır. Bu protokoller çerçevesinde bilgi, doküman ve uzman değişimi gerçekleştirilmiş ve teknik inceleme gezileri ile ortak toplantılar organize edilmiştir.

Çok taraflı ilişkiler, uluslararası ve bölgesel kurum ve kuruluşlar ile uluslararası sözleşmeler çerçevesinde yürütülmektedir. Uluslararası kurum ve kuruluşlar ile ilişkiler; Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Ormancılık Komitesi (UNECE- Timber Committee), BM Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) ve bunun bünyesindeki Ormancılık Komisyonu (COFO), Avrupa ve Yakın Doğu Ormancılık Komisyonları, Akdeniz Ormancılık Sorunları Komitesi (Silva Mediterranea) ile BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED), BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (CSD: IPF, IFF, UNFF), BM Kalkınma Programı (UNDP), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Dünya Bankası (WB), Global Çevre Kolaylığı (GEF), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Uluslararası Ormancılık Araştırma Kuruluşları Birliği (IUFRO), Avrupa Ormancılık Enstitüsü (EFI) gibi organizasyonlarla yürütülen ormancılık faaliyetleridir.

Ülkemiz, 1993 yılından günümüze kadar ormancılık alanında uluslararası düzeyde 15 toplantı, iki çalıştay ve bir kongrenin (XI. Dünya Ormancılık Kongresi) organizasyonu üstlenilmiş ve bunlara ev sahipliği yapılmıştır.

2.5. Dünyadan ve Ülkemizden Başarılı Uygulama Örnekleri

Dünyada:

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (1992-Rio) ve bu takip eden dönemlerde, tüm dünyadaki ormansızlaşmanın azaltılması ve mevcut ormanların sürdürülebilir yönetiminin sağlanması için çok sayıda küresel ve bölgesel süreç ve girişim başlatılmıştır. Küresel düzeydeki ormancılık müzakereleri genelde Birleşmiş Milletlerin ilgili organlarınca düzenlenmekte ve desteklenmektedir. Bu müzakere ve süreçlerin en önemlileri; BM Ekonomik ve Sosyal Konsey (ECOSOC) altındaki Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (CSD) tarafından, 1995-2000 döneminde yürütülen Hükümetlerarası Ormancılık Paneli (IPF)

ve Hükümetlerarası Ormancılık Forumu (IFF) ile bunların devamı olan BM Ormancılık Forumu'dur (UNFF).

Avrupa düzeyinde ise, yaklaşık 40 Avrupa ülkesinin ve AB'nin taraf olduğu Avrupa Ormanlarının Korunması Bakanlar Konferansıdır. Bu çerçevede, bugüne kadar dört Konferans düzenlenmiş olup, sürdürülebilir orman yönetimi amaçlarına uygun 17 karar alınmıştır. Bu sürece katılan ülkemiz, bu 17 kararı da imzalamıştır.

Ormancılık süreçlerinin, strateji ve politikalarının uluslararası düzeyde koordineli ve organize bir şekilde yürütülmesi amacıyla, BM Gıda ve Tarım Teşkilatı liderliğinde ve 14 uluslararası organizasyon, sözleşme ve sürecin yer aldığı "Ormancılıkta Ortak İşbirliği (CPF)" adı ile bir kurum 2001 yılında tesis edilmiştir.

Dünyada Çin başta olmak üzere Fransa, Bulgaristan, Güney Amerika da Arjantin ve Kuzey Afrika da Fas ve Cezayir de uzun yıllardan beri süregelen erozyon kontrolü çalışmaları yapılmaktadır. Bu konuda Avrupa'da en başarılı örnekler arasında; Güney Fransa havzasında ve Bulgaristan Kırçali bölgesinde yapılmış olan çalışmalar gösterilebilir.

ABD'de 1993 yılında, ülkesinin batı yakası ormanlarını planlamakla görevlendirilen Orman Ekosistem Yönetimi Değerlendirme Timi (Forest Ecosystem Management Assessment Team, FEMAT)'nin sosyal ormancılık konusundaki çalışmaları kayda değerdir.

Hindistan'da 1990 yılından beri uygulanmakta olan Ortak Orman Yönetimi (Joint Forest Management-JFM) Modeli, orman yönetiminde katılımcı ortak girişim uygulamaları için iyi bir örnek gösterilmektedir. Hindistan Hükümetince uygulamaya konan Ulusal Ormancılık Politikası (1988) ve Ortak Orman Yönetimi Rehberi (1990) ile orman kaynaklarının köy toplulukları ve sivil toplum kuruluşlarınca yönetimi, geliştirilmesi ve korunmasında önemli gelişmeler kaydetmiştir. JFM Modeli halen Hindistan'da 22 Eyalette uygulanmakta olup, 10 milyon hektar orman alanının yönetimi ve korunması ilgili yasalara göre kurulan 36 130 adet Orman Koruma Komitesi'nce yapılmaktadır.

Ülkemizde:

Ülkemizde 1994 yılında uygulamaya konan Türkiye Milli Ağaç Islahı ve Tohum Üretim Programı 1994-2003 ile gen koruma ormanları seçim çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışma ile ülkemizde orman ağaçlarının barındırdıkları genetik çeşitliliği koruma ve gelecek kuşaklara aktarmak amaçlanmaktadır. Gen Koruma Ormanları, Tabiatı Koruma Alanı, Milli Park, Tabiat Parkı vb. hiç dokunulmadan sıkı bir biçimde korunan alanlardan farklı bir

niteliğe sahiptirler. Bu çerçevede ayrıca, günümüze kadar 8 türde, 171 adet ve 1 165 ha tohum bahçesi kurulmuş, 5 türde 13 adet ve 29 ha klon parkı tesis edilmiştir.

Çakıt Çayı Erozyon Kontrol Projesi, 1982 yılında başlayan, Niğde ve Adana'nın bazı ilçeleriyle 39 köyü içine alan kapsamlı bir çalışma olup ülkemiz adına başarılı örneklerdendir. Proje ile 16 052 ha erozyon kontrolü, 3 270 ha ağaçlandırma, 5 800 ha mera ıslahı ve 6 200 ha otlandırma çalışması yapılmıştır. Ayrıca, yöre halkına dünya gıda programı çerçevesinde gıda ve gübre yardımı yapılmıştır.

Toplam 11 ilde uygulanmış olan Doğu Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi diğer önemli bir projedir. Proje 1993-2001 arasında uygulanmış, toplam 73 156 ha sahada toprak koruma ağaçlandırması, 19 882 ha sahada mera ıslahı, 2 240 hektar sahada meşe rehabilitasyonu ve 1 687 ha sahada sedir rehabilitasyonu çalışması yapılmıştır. Mülga Orman Bakanlığı ile Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının ilgili Genel Müdürlükleri (KHGM ve TÜGEM) ile koordineli olarak seçilmiş mikro havzalarda tarımsal alt yapı hizmetleri, örnek tarımsal uygulamalar, üst havzalarda ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve mera ıslahı faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Ülkemiz ormancılığının önemli bir politikası olan özel ağaçlandırmanın desteklenmesi konusunda da kayda değer gelişmeler sağlanmıştır. Bu çerçevede, Balıkesir ilinde 3 275 ha sahada, İzmir ilinde de 2 650 ha sahada fıstıkçami özel ağaçlandırması gerçekleştirilmiştir. Köy tüzel kişiliği olarak; 132 ha Kocapınar fıstıkçami ağaçlandırması (Balıkesir), 147 ha fıstıkçami ağaçlandırması (Dedeoba Köyü), 120 ha Hasırcaarnavut ceviz ağaçlandırması (Edirne), 4 kişiye ait 1 200 ha kavak ağaçlandırması (İpsala) ve Kırşehir İlinde Ahmet Aydeniz'e ait 20 ha ceviz özel ağaçlandırması bu çalışmalara örnek verilebilir.

Taraf olduğumuz Biyolojik Çeşitlilik (BÇ) Sözleşmesi ve bu kapsamda hazırlanan Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planının uygulanması amacı ile; Çevre ve Orman Bakanlığı ve Dünya Bankası işbirliği ile GEF katkısıyla hazırlanan "Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetim Projesi" 2000 yılında yürürlüğe girmiştir. Proje ile; biyolojik çeşitliliğin korunması için ulusal çerçevenin güçlendirilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Ülkede ormancılık sektörünün 2004-2023 Vizyonunu ortaya koyan Ulusal Ormancılık Programı (UOP), ilgili tüm taraf ve sektör uzmanlarının katılımı ile 2004 yılında tamamlanarak yürürlüğe girmiştir. Uluslararası ormancılık süreçlerinin öncelikli konuları

arasında yer alan UOP nin hazırlanması ile ülkemiz bu müzakerelerdeki önemli bir ulusal taahhüdü yerine getirmiş bulunmaktadır.

2.6. Türkiye’de Geçmişe Dönük Değerlendirme ve Çıkarılan Dersler

Ülkemizin orman alanlarında muhtelif nedenlerle oluşan bozulma ve kayıplara rağmen, son 30 yıllık dönemde yaklaşık 1 milyon ha’lık bir orman alanı artışı meydana gelmiştir. Bu gelişmede, uzun zamandan beri yürütülen ağaçlandırma çalışmalarının payı büyüktür. Ancak çeşitli yönetsel sorunlar ve yıllardan beri sık sık yapılan kurumsal değişiklikler nedeniyle bu alanların geliştirilmesinde istenen düzeye ulaşıldığı söylenemez.

1963-1972 dönemi planlarındaki orman envanter bilgileri değerlendirme sonuçlarına göre, genel ormanlık alanımızın büyüklüğü 20,2 milyon hektar tespit edilmiş ve ormanlık alan miktarı ise ülke genel toplam alanının %26,2’ sini teşkil etmiştir.

2004 yılı sonu itibariyle plan uygulaması devam eden mevcut orman amenajman planlarındaki orman envanter bilgileri değerlendirme sonuçlarına göre, genel ormanlık alanımızın yaklaşık 21,2 milyon hektar büyüklükte olduğu tespit edilmiştir. Bu ormanlık alan miktarı, ülke genel toplam alanının %27,2’ si kadardır.

Orman amenajman planları 1973-2005 yılları arasında yenilenmiş olup halen uygulanmakta olan amenajman planlarındaki bilgilere göre, ormanlarımızdan odun hâsılası olarak planlanan yıllık ortalama faydalanma miktarı (dikili kabuklu gövde hacmi olarak), işletme şekillerine göre; koru ormanlarından 11,3 milyon m³, baltalık ormanlarından 5,0 milyon m³ (6,7 milyon ster) olmak üzere toplam 16,3 m³ tespit edilmiştir. Bu rakamlar, 1963-1972 dönemi orman amenajman planlarına göre sırasıyla, 16,8 milyon m³ ve 6,0 milyon m³ olmak üzere toplam 22,8 milyon m³ olarak belirlenmiştir.

Geçmişteki ve bugünkü durum genel olarak değerlendirildiğinde, ormanlık alanlarımızın saha ve serveti ile cari yıllık artımları artmakta, ormandan çıkarılması planlanan odun hâsılası azalmaktadır. Bu değişimde, son dönemlerdeki planlama ve uygulama faaliyetlerinde ormanın odun üretimi dışında diğer ürün ve hizmet fonksiyonlarının dikkate alınması etkili olmuştur. Ayrıca ormanların korunması ve geliştirilmesi için yapılan faaliyetler de etkili olmaktadır.

Sekizinci Plan döneminde hedeflenen tohum ve fidan üretimleri, Bakanlığın yapacağı ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve rehabilitasyon çalışmalarında ihtiyaç duyulan miktarlar ile kamu kurum ve kuruluşları, özel ve tüzel kişilerin ihtiyaç duyduğu miktarlar doğrultusunda belirlenmiştir. 2001-2005 döneminde toplam olarak 1 103 ton tohum ve 867 milyon adet fidan üretimi gerçekleştirilmiştir.

Altıncı (1990-1994) Plan dönemi ile 1995 yılı ara döneminde, sektöre gerekli parasal destek verilememiş ve bunun sonucu erozyon kontrolü çalışmalarında bir düşüş olmuştur.

Yedinci (1996-2000) Plan döneminde ise, yatırımlar için sağlanan kaynak artışlarıyla hedefler yükseltilmeye başlanmıştır. Böylece, 173 906 hektarı Sekizinci Plan döneminde olmak üzere başlangıcından 2005 yılı sonuna kadar 592 761 hektar erozyon kontrolü çalışması gerçekleştirilmiştir.

Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğüne rehabilitasyon çalışmalarına ilk defa 8. Plan dönemi ile 2004 ve 2005 yılı bütçelerine program olarak konmuş olup iki yılda 34 143 hektar rehabilitasyon çalışması yapılmıştır.

Son dönemlerde, baltalık tıraşlama kesimleri azaltılmış, biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi için amenajman planlarında hedefler gösterilmiş olup, doğal yaşam ortamında, orman ekosistemini oluşturan canlıların varlığını sürdürmelerine önem verilmektedir.

Orman-halk ilişkilerinde orman içi ve bitişiğinde yaşayan köy halkının ekonomik ve sosyal kalkınmalarını sağlayarak ormanlar üzerindeki baskılarını en aza indirmek amacıyla kurulan ORKÖY Genel Müdürlüğü bugüne dek ekonomik ve sosyal amaçlı ferdi kredi, tarımsal kalkınma kooperatiflerine kooperatif kredisi, köy tüzel kişiliklerine karşılıksız yardımlar, kuruluşunun ilk yıllarında yol, su, elektrik vb. alt yapı yatırımları gibi çok önemli destekler yapmış ve orman köylüsünün devlete açılış kapısı olmuştur.

Ancak, temel amacı ormanların korunması, işletilmesi, genişletilmesi ve geliştirilmesi faaliyetleri sırasında orman halk ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların giderilmesinde düşük faizli, uzun vadeli finansman imkânı sağlayarak ormancılık faaliyetlerinin sürdürülmesine katkı sağlamak olan ORKÖY Genel Müdürlüğü çalışmaları ile özellikle geçmiş yıllarda diğer Genel Müdürlükler arasında yeterli ve sürekli bir koordinasyon sağlanamamıştır.

ORKÖY’ce geçmiş yıllarda yapılan kooperatifçilik kredi desteklerinin kalkınma amaçlı kullanımının yanında, yatırım maliyetleri yüksek hassas bir üretim süreci içeren, kalifiye eleman istihdamı gerektiren ve pazarda rekabet sorunu bulunan tesislerin finansmanı şeklinde kullanılması, ferdi olarak uygulanan ekonomik ve sosyal kredilerin ise dağınmık ve girilen köylerde istenen yoğunlukta tahsis edilmemesi şeklindeki finansman politikası yeniden değerlendirmeye muhtaçtır.

Bu bağlamda; kooperatif kredileri; daha çok orman köyüne ve köylüsüne hizmet götürecek küçük ölçekli, istihdam yaratıcı ve sorun giderici kooperatif projelerine, ekonomik

ve sosyal krediler ise, tüm ülke sathında iller itibarıyla değil, sorunun bulunduğu yöreler itibarı ile sorunu giderecek büyüklükte ve ölçekteki ferdi kredi uygulamalarına yönlendirilmelidir. Son yıllardaki kurumun yatırımlarının yeniden ormancılık problemlerinin çözümüne odaklı hale getirilmesi memnuniyet vericidir.

Değişik kurumsal yapılanma süreçlerinde sonra, bugün itibarıyla ülke genelinde kurulu bulunan 11 adet ormancılık araştırma müdürlüğünce yürütülen araştırma çalışmaları ile ormancılık uygulamalarında karşılaşılan güçlüklerin bilimsel olarak çözümü yönünde önemli sonuçlar elde edilmiştir. Ormancılık araştırma çalışmalarının ve birimlerinin karşılaştığı darboğazlar genel hatlarıyla; personel eksikliği, araştırmaya olan ilgisizlik, araştırma sonuçların uygulamaya aktarılmasındaki sıkıntılar, yabancı dil bilgisi seviyesi ve uluslararası araştırma ve gelişmeleri takip etme istek ve becerisi, kurumsal yapı ile ilgili sorunlar ile sosyo ekonomik nitelikleri önde olan araştırmaların ve uygulamaya dönük araştırmaların azlığı olarak özetlenebilir.

2.7. Uluslararası Mukayeseli Olarak Türkiye İçin Temel Göstergeler

Tüm kıta Avrupa'sında 12.000 bitki türü ve 60.000 hayvan türü tespit edilmiş iken, Türkiye'de, doğal olarak 9 000 bitki ve Avrupa'ninkine yakın hayvan türü bulunmaktadır. Türkiye'de bulunan bitki türlerinin yaklaşık üçte birinin endemik olduğu göz önüne alındığında Avrupa Birliğine girme yolundaki ülkemizin Avrupa'nın biyolojik çeşitliliğine ve arkeolojik-kültür mirasına ne denli zenginlik katacağı açıktır.

Gelişmiş ülkelerde korunan alanların ülke yüzölçümlerine oranları %10 düzeyinde iken bu oran ülkemizde %5-6 dır. Bu sebeple, korunan alan sayısının ve alanlarının genişletilmesi ülkemiz öncelikleri arasında yer almaktadır.

Ülkemizde özel ağaçlandırma sahaları ormanlık alanımızın % 0,21'i kadardır. Bu oran özellikle AB ve gelişmiş batı ülkelerine göre çok düşüktür. Ülkemizde özel ağaçlandırma çalışmaları fiilen 1986 yılında başlamış olup çok yenidir. Ağaçlandırma mevzuatında özel ağaçlandırmanın teşvik edilmesi, halkın çevre bilincinin gelişmesi ve devletçilik anlayışındaki değişimler ile bu oranın çok üzerine çıkılacağı tahmin edilmektedir.

Ülkemizde fidan üretiminde çağdaş fidan üretim teknikleri kullanılmakta olup, üretim çalışmaları özel sektöre doğru kaydırılmaktadır.

Ülkemiz ormancılık çalışmalarında geleceğe ilişkin bir handikap niteliği taşıyan genetik kirlenme sorunu, dünya genelinde de geçerlidir. Dünyada 180 milyon ha ormanın plantasyon yoluyla gençleştirildiği bildirilmektedir. Bu alanlarda yetiştirme ortamına uygun olmayan tohum

vb bitkisel materyal ile çoğunlukla monokültüre dönük uygulamalar yapıldığı için doğal ormanların yerini ekolojik dengesi iyi olmayan suni ormanlar almaktadır. Bu nedenle, Almanya’da ormanların %52-55’i İspanya, Fransa, İsveç ve Norveç’te ormanların %32-36’sı sağlıklı durumdadır. Bu durumun tespit edilebilmiş olması ülkemiz açısından gelecekteki uygulamalar için bir ders niteliği taşımaktadır. Bu kapsamda, ülkemiz ormanlarının büyük çoğunluğunun doğal ve yarı doğal karakterinin korunması önem arz etmektedir.

Ormancılık eğitimi bütün dünya ülkelerinin izlediği ve tartıştığı bir konudur. Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) bu amaçla, 1956 yılında “Ormancılık Öğretimi Danışma Kurulu” kurmuştur. Bu danışma kurulunun öncülüğünde, 2001 yılında Rabat’ta yapılan “Ormancılık Öğretimi Uzmanlar Toplantısı”nda; ormancılık biliminin çok disiplinli işlevlerini içerecek şekilde değişmeye başladığı, ormanların geniş halk kitleleriyle birlikte ele almak gerektiği, orman sayılmayan ağaçlık alanların giderek önem kazandığı, küresel orman politikalarının etkilerinin yükseldiği, ormanlardan beklenen faydaların genişlediği ve çeşitlendiği, mevcut ormancılık öğretiminin içeriğinin ve öğrenme yöntemlerinin beklentilere cevap veremediği, hızla yaygınlaşan bilgilendirme ve kitle iletişim teknolojilerinden ormancılık öğretiminde yeterince yararlanılmadığı konularında önemli tespitlerin yapıldığı görülmektedir.

Ülkemizdeki ormancılık eğitimi müfredatında özellikle planlama, kaynak yönetimi, çok ölçütlü karar verme, işletme ekonomisi gibi sosyo-ekonomik kapsamlı derslerin ağırlığı yetersizdir. ABD’de orman fakültelerinde sosyo-ekonomik kapsamlı dersler tüm dersler içerisinde yaklaşık % 30 lük bir paya sahipken, ülkemizde bu oran daha azdır .

2.8. Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler

Son yıllarda uluslararası ormancılık müzakerelerinde tartışılan konular arasında; odunun yenilenebilir enerji kaynağı olarak kullanımının artırılması, orman ürünlerinin ve orman sanayi ürünlerinin üretim, tüketim ve ticareti ile ilgili belli normlarda istatistiksel bilginin geliştirilmesi, kaçak kesim sonucu üretilmiş ürünlerin ticaretinin önlenmesine yönelik işbirliği, biyolojik çeşitliliğin korunması, CITES hükümleri gibi, bazı temel ormancılık konularının yer aldığı görülmektedir. Taraf olduğumuz pek çok sözleşme ve süreçler, ülkemizi bu konularda belli bazı taahhütleri yerine getirmekle yükümlü kılmaktadır.

Türkiye bugüne kadar biyolojik çeşitliliğin korunmasında ve diğer bazı uluslararası müzakerelerde taahhüt edilen hususlarla ilgili olarak yasal düzenlemeler ve politik taahhütler açısından önemli adımlar atmıştır. Beş Yıllık Kalkınma Planları, Türkiye Ulusal Ormancılık Programı ve Stratejisi, Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı, Ulusal Biyolojik Çeşitlilik

Stratejisi ve Eylem Planı ile Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Planı ve benzeri düzenlemeler, bu konularda izlenen politika ve uygulamaların yer aldığı başlıca önemli çalışmalardır.

2.8.1. Uluslararası Süreçler

Ormancılık konusunda uluslararası düzeyde ilk düzenlemeler 1947 yılında Birleşmiş Milletler çatısı altında kurulan Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nun kurulması ile başlamıştır. FAO üye ülkelerin sorun ve isteklerine eğilmiş, bir takım özel fonlarla ve projelerle ülkelere teknik yardımlarda bulunmuş ve aynı zamanda Ormancılık Komitesi (COFO)'nin düzenli faaliyetleri ile dünya ormancılığını bir araya getiren bir platform oluşturmuştur.

1992 yılında Rio'da yapılan Konferansta (UNCED) bir ormancılık sözleşmesi üzerinde mutabakat sağlanamamış ancak, resmi bağlayıcılığı olmamakla birlikte, yüksek düzeyde politik taahhüt karakterinde olan "Ormancılık Prensipleri" ilan edilmiş ve Gündem 21'in 11. bölümü ormansızlaşma ile mücadeleye ayrılmıştır.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (CSD), Hükümetlerarası bir ormancılık panelinin kurulmasını önermiş ve Birleşmiş Milletlerce, 1995 yılında, Hükümetlerarası Ormancılık Paneli (IPF) ve 1997 yılında Hükümetlerarası Ormancılık Forumu (IFF) kurulmuştur. Ormancılık müzakerelerine Birleşmiş Milletler Ormancılık Forumu (UNFF) adı altında devam edilmesi kararlaştırılmıştır. IPF/IFF/UNFF çalışmaları boyunca yapılan çok sayıdaki toplantı, çalıştay, seminer, birkaç ülke liderliğinde başlatılan girişimler, uluslararası ormancılık sürecine oldukça hızlı bir ivme kazandırmıştır.

Diğer taraftan, ormanlar ve ormancılık konularında uluslararası düzeyde yürütülen faaliyetlerin etkisiyle, Avrupa Ormanlarının Korunması Bakanlar Konferansı süreci başlatılmıştır. Ülkemizin de taraf olduğu bu süreçte, 1990 yılından beri dört konferans (Strazburg-1990, Helsinki-1993, Lizbon-1998 ve Viyana-2003) düzenlenmiş ve **17 karar** alınmıştır. Bu süreç aynı zamanda Pan-Avrupa Süreci olarak da adlandırılmaktadır.

Pan-Avrupa süreci, Birleşmiş Milletler çatısı altında ve küresel düzeyde yürütülen süreçlerdeki kararların Avrupa bölgesi için yorumunu yapan, detaylandıran ve bütün Avrupa ülkelerinin uygulamada kullanacağı standartları oluşturan bir süreç olarak, ülkemiz için de büyük bir öneme sahiptir. Bu süreçte, sürdürülebilir orman yönetimi tanımlanmış, kriter ve göstergeleri belirlenmiş, kriter ve göstergelerin planlama ve uygulama seviyesinde kılavuzu yayınlanmış, katılımçılık tanımlanmış, korunan alanlar sınıflandırması oluşturulmuş, ulusal ormancılık programlarının yapılması ve uygulanması için ortak bir yaklaşım belirlenmiştir.

Ormancılıkla ilgili uluslararası toplantılardaki bu gelişmeler takip edilmiş, alınan kararların uygulamaya aktarılmasına çalışılmıştır. Bu çerçevede, Dünya Bankası ile işbirliğiyle *Ormancılık Sektörü İnceleme Çalışması* ve FAO desteğiyle de ***Türkiye Ulusal Ormancılık Programı*** hazırlanmıştır.

Sürdürülebilir Orman Yönetimi Ulusal Kriter ve Göstergelerinin belirlenmesi ve uygulanması uluslararası süreçlerin önemli çıktısıdır. Bu konuda, ülkemiz iki bölgesel süreçte yer almaktadır. Bunlar Pan-Avrupa süreci ile Yakın Doğu sürecidir. Avrupa Birliğine uyum aşamasında, Pan-Avrupa sürecinde alınan kararların uygulanması bir zaruret teşkil etmektedir. Yakın Doğu sürecine ise, Türk Cumhuriyetlerinin de yer aldığı 55 ülke dâhildir. Ancak bu her iki süreçte de ülkemizde fazla bir mesafe alınamamıştır (sadece Orman Genel Müdürlüğü Yakın Doğu Sürecinde belirlenen Kriter ve Göstergeler baz alınarak kendi görev ve sorumluluk alanında bazı çalışmalar yapmaktadır).

Uluslararası kararların pek çoğu hali hazırda ülkemizde kabul görmüş ve hatta uygulanmaya başlanmış hususlardır. Bu faaliyetlerin kapsam ve boyutları konulara göre değişmektedir. Ancak kararların uygulanması için gerekli görülen yasal ve kurumsal reformlar yeterince yapılamamıştır.

2.8.2. Uluslararası Sözleşmeler

Ülkemiz, ormancılığı doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren uluslararası düzeydeki birçok sözleşmeye taraf olmuştur. Bunların başlıcaları şunlardır:

- **Uluslararası Öne Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (Ramsar):** Ülkemizin 1993 yılında onayladığı sözleşmenin amacı, sulak alanların ve onların bio-çeşitlilik kaynaklarının korunmasını sağlamaktır.

- **Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Doğal Yaşam Ortamlarının Korunması Sözleşmesi (Bern Sözleşmesi):** 1982 de yürürlüğe giren sözleşme 1984 de ülkemiz tarafından onaylanmıştır. Sözleşmenin amacı; muhafazası çeşitli ülkelerin işbirliğini gerektiren yabani bitki ve hayvan türlerini ve onların doğal yaşam ortamlarını muhafaza etmektir.

- **Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticarete İlişkin Sözleşme (CITES):** 1975 de yürürlüğe giren ve Türkiye'nin de taraf olduğu Sözleşmenin amacı; nesli tehlike altında olan yabani bitki ve hayvan türlerinin uluslararası ticaretini izlemek ve gerektiğinde sınırlamaktır. Nesli tehlike altındaki 33.000 den fazla türe ilişkin listeler sözleşme eklerinde verilmiştir. Ülkemizce sözleşmenin ulusal uygulama yönetmeliği hazırlanarak uygulamaya konmuştur.

- **Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi:** Sözleşme, 1996 yılında yürürlüğe girmiş olup Türkiye 1998 yılında taraf olmuştur. Sözleşmenin amacı, arazi bozulmalarının önlenmesini, rehabilitasyonunu, muhafazasını ve sürdürülebilir yönetimini uzun vadeli stratejiler yoluyla sağlamak, çölleşme ile mücadele etmek ve kuraklığın etkilerini azaltmaktır. Türkiye sözleşmenin Kuzey Akdeniz Eki'nde yer almaktadır. Sözleşme kapsamında Türkiye Ulusal Eylem Programı hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur.

- **BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi:** 1992 yılında kabul edilen ve 1993'de yürürlüğe giren Sözleşmeyi, Türkiye 1996 yılında onaylamıştır. Sözleşmenin amacı; biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımını teşvik etmek ve genetik kaynakların kullanımından doğan yararların adil ve hakkaniyete uygun paylaşımını desteklemektir. Sözleşme çerçevesinde "*Ulusal Biyoçeşitlilik Stratejisi Eylem Planı*" ve "*Türkiye Bitki Genetik Çeşitliliğinin Yerinde (in-situ) Korunması Ulusal Planı*" hazırlanmıştır.

- **BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi :** 1992 deki Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında kabul edilen bu sözleşmenin amacı; atmosferdeki sera gazı konsantrasyonunu ve iklim sistemine olan insan kaynaklı müdahaleyi tehlike yaratmayacak bir seviyede tutmayı gerçekleştirmektir. Kyoto Protokolü ile fosil yakıtlar yerine yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması, orman tahribatının azaltılması, ormanların koruma ve ağaçlandırmalar yoluyla alanının artırılması, istenmektedir.

Ülkemizin imzaladığı diğer bazı uluslararası sözleşmeler ise; Kuşların Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme (Paris), Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Hakkında Sözleşme, Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi (Barcelona) Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, AB Doğa Koruma Direktifleri, Uzun Menzilli Sınır Ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi, Avrupa'da Hava Kirlenmelerinin Uzun Menzilli Aktarımlarının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi İçin İşbirliği Programının (EMEP) Uzun Vadeli Finansmanına Dair 1979 Uzun Menzilli Sınırlar Ötesi Hava Kirlenmesi Sözleşmesine Ek Protokol, Uluslararası Tropikal Kereste Anlaşması (ITTA)'dır.

2.9. İlgili Taraflar ve Roller (Kamu, Özel, Sivil Toplum Kuruluşları vb.)

Farklı ilgi gruplarının ormanlardan beklentileri de farklıdır. Bu farklı beklentilerin dengelenmediği durumlarda orman varlığı üzerinde geri dönülemez zararlar oluşabilmektedir. İlgili gruplarının ormancılık yönetimine katılımı, yine bu grupların ormanlara ilgisi ve ormanlar hakkındaki bilgi düzeylerine bağlıdır. Bunun için; toplumun ormanlara olan ilgisinin düzeyi ile ormanlardan ve ormancılık etkinliklerinden ne tür beklentiler içinde

olduğunun bilinmesi önemlidir. Ormancılık alanında etkinlik gösteren ilgi grupları aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir:

- **Ormancılık Örgütü:** Geçmişten günümüze farklı kurumsal yapılanmalardan sonra Çevre ve Orman Bakanlığı altında örgütlenmiş bulunan devlet orman örgütü, ormancılığın değişik konularında ihtisaslaşmış ve tüm yurt sathına yayılmış birimleri ve bir buçuk asrı aşan tarihi süresince kazanılan bilgi ve deneyim birikimleri ile ülkenin en köklü devlet kurumları arasında yer almaktadır.

- **Diğer Devlet Kuruluşları:** Temelinde mevcut tüm devlet kuruluşları orman ile ilişki içersindedir. Ancak bazı kuruluşlar çalışma alanları bakımından ormancılık sektörü ile daha yakın temas halindedir. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Milli Savunma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Enerji ve Ulaştırma Bakanlıkları gibi.

- **Özel Sektör:** Türkiye’de orman ürünleri sanayi ve ticareti hemen hemen tamamen özel sektörün elinde bulunmaktadır. Ayrıca, eko-turizm, fidan üretimi, peyzaj işleri, ormancılık planlarının hazırlanması, ağaçlandırma vb. konularda hizmet veren küçük çaplı ormancılık firmalarının sayısında ve ormancılık sektörü içindeki katkılarında son yıllarda önemli bir artış gerçekleşmektedir.

Ülkemizde, kamunun yaptığı ağaçlandırma çalışmalarında kullanılacak fidanların %99’u devlet fidanlıklarında, %1’i özel sektör fidanlıklarında üretilmektedir. Özel ve tüzel kişiliklerin ihtiyaç duyduğu park-bahçe ve süs bitkilerinin üretiminin %35-40’ı devlet fidanlıklarında üretilirken %60-65’i özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir. Park-bahçe ve süs bitkileri üretimindeki özel sektör fidancılığının ağırlığı gün geçtikçe artmaktadır.

- **Gönüllü Kuruluşlar, Meslek Örgütleri ve Sendikalar:** Türkiye’de ormancılık alanında çalışma yapan gönüllü kuruluşlar; meslek örgütleri ve sendikalar üç farklı ilgi grubunu oluşturmaktadır. Bunlar, orman-toplum ilişkileri konusunda çeşitli çalışmalar yapmaktadır.

(i) **Sivil Toplum Örgütleri (STK):** Son yıllarda erozyonla mücadele ve ağaçlandırma faaliyetlerine maddi ve manevi olarak katkıda bulunmakta, doğal yapının korunması ve rehabilite edilmesi konularında çalışmalar yapmakta ve ayrıca uygulamalara yardımcı olmak üzere tanıtım ve kamuoyu oluşturmada etkin olmaktadır. Ancak sivil toplum örgütlerinin gerek kendi aralarında gerekse kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliğinden, çalışmalar istenen ölçüde etkin olamamaktadır.

(ii) Kooperatifler: 2004 yılı itibariyle, 6 060 Tarımsal Köy Kalkınma Kooperatifinin 3199 adedi orman köylerinde kurulmuştur. Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliğinin (OR-KOOP) kuruluşu sonucunda orman köylerindeki kooperatifçilik hareketi yeni bir ivme kazanmıştır. 251 831 orman köylüsünün üyesi olduğu 26 birliğe bağlı 2 091 kooperatiften, ormancılık alanında çalışan 1 341 kooperatif 147 529 orman köylüsü ile OR-KOOP orman köylüsünün en üst demokratik örgütü olarak çalışmaktadır.

(iii) Siyasi Partiler: Orman-toplum ilişkilerinin önemli ilgi gruplarından biridir. Türkiye’de ormancılık politikasının oluşmasında siyasi partilerin önemli etkileri vardır.

(iv) Yerel Yönetimler: Yerel yönetimlerin ormanlar yönetimindeki rolleri tam olarak belirlenmemiştir. Dolayısıyla orman ve ormancılıkla ilgili programları bulunmamaktadır. Daha çok halkın rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak için ormandan talepleri bulunmaktadır.

(v) Üniversiteler ve Araştırma Kuruluşları: Ormancılık eğitim-öğretimi ile ormancılık alanlarında araştırma çalışmaları bu müesseseler, ormancılık sektörü üzerinde etkili olan kurumlardandır. Sektörle olan ilişkileri özellikle; ormancılığın değişen rol ve ihtiyaçlara uyumu, meslek eğitim ve öğretimi, araştırmacılar ile uygulama birimleri ve diğer ilgi grupları arasındaki diyalogun tesisi, araştırma sonuçlarının uygulayıcıya ulaştırılması ve araştırma kurumlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi konularında gelişmektedir.

(vi) Meslek Örgütleri: Ormancılık alanında faaliyet yürüten en önemli meslek kuruluşları Orman Mühendisleri Odası ve Türkiye Ormancılar Derneği’dir. Bu kuruluşlar muhtelif ormancılık çalışmalarıyla ilgili olarak sempozyum, seminer, toplantı, panel vb. etkinlikler düzenlemekte ve dergi ve benzeri yayım organları vasıtasıyla ormancılık mesleğine ve ülkemizin ormancılık sorunlarına katkı sağlamaktadırlar.

(vii) Sendikalar: Ormancılık çalışanlarının üye olduğu memur ve işçi sendikaları, sektör çalışanlarının özlük haklarının ve sosyal durumlarının iyileştirilmesi konularında faaliyetler yürütmektedirler.

Kamuoyunun ve farklı kesimlerin ormancılık çalışmalarına katkı ve rollerinin artırılması amacıyla çıkarılan 4122 Sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu, bu farklı ilgi gruplarının ülke ormancılığına katkı ve sorumluluklarının artırılmasını amaçlayan en önemli yasal düzenlemedir. Kanun ile; orman sahasını ve ağaç servetini çoğaltmak, toprak, su ve bitki arasında bozulan dengeyi kurmak, geliştirmek ve çevre değerlerini korumak maksadıyla, her türlü arazide, kamu kurum ve kuruluşları ile

gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarının esas ve usullerini belirlenmiştir.

Yasanın çıktığı tarihten bu güne kadarki on yıllık süreçte uygulamanın etkili ve yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak Türk Silahlı Kuvvetleri her dönem olduğu gibi seferberlik çalışmasına da katılmış ve çeşitli yerlerde ordu ormanları kurmuştur.

2.10. Sektörün Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Diğer Sektörlerle İlişkileri

Ormancılık sektörünün GSYİH içerisindeki payı, dikkate alınan parametrelerin farklılığına bağlı olarak %0,5 ile %1,76 arasında değişik yüzdelerle ifade edilmektedir. Bu farklılık, ormancılığımızın doğrudan parasal değerlerle ifade edilemeyen ancak, yerel ve ülke ekonomisine önemli girdi sağlayan ürün ve hizmetlerin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, ot ve yaprak değeri çoğu zaman bu hesaplamalarda ihmal edilmektedir. Ormancılık, ara malı üreten, kendisi dışında birçok sektöre girdi veren dolayısıyla stratejik önemi olan ve uyaran önemli bir sektördür. Orman kaynaklarından sağlanmakta olan çok yönlü yararların değer tahminlerindeki yetersizlikler, ormancılık sektörüne verilen önem ve ayrılan kaynakların yetersiz olmasının nedenlerinden birini oluşturmaktadır.

Türkiye’de ulusal girdi-çıkıtı tablolarında yer alan “ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri” esas olarak odun hammaddesi (yapacak/yakacak), odun dışı (tali) ürünler, kavak, tohum ve fidan gibi kelemleri içermektedir.

Ülkemiz ormancılık sektörünün basit çıktı çarpanı 1.191 olarak hesaplanmaktadır. Bu çarpan değeri, modeldeki 48 sektörün çarpanlarının ortalamasından (1.556) daha düşük olup, ormancılık sektörü 48 sektör içinde bu açıdan ancak 45. sırada yer alabilmiştir.

Ormancılık sektörünün çıktılarına yönelik 1 TL’lik nihai talep artışı, *doğrudan ve dolaylı* etkileşimler sonucu *tüm ekonomide* 0.937 TL’lik katma değer artışına yol açmaktadır. Yani sektörün basit net katma değer çarpanı 0.937 olup, 48 sektör içinde 3. sırada yer almaktadır. Benzer şekilde, sektörün basit brüt katma değer çarpanı 0.979 olup, sektör bu yönüyle 48 sektör içinde 2. sırayı almaktadır.

Diğer yandan, doğrudan geri bağlantısı 0,132, toplam geri bağlantısı 1,191 olan sektörün, doğrudan ileri bağlantısı 0.794, toplam ileri bağlantısı ise 1.273 olarak hesaplanmaktadır. Sektör, doğrudan ileri bağlantı açısından ülke ekonomisinde en önde gelen birkaç sektörden birisidir. Doğrudan ileri bağlantıdaki durumdan dikkate değer derecede farklı olarak, sektörün toplam ileri bağlantısı 48 sektöre göre ortanın biraz altında (26 inci sırada) yer almaktadır.

Özetle, ormancılık sektörünün *doğrudan ve toplam geri* bağlantılarının oldukça zayıf, *doğrudan ileri* bağlantılarının çok güçlü, fakat *toplam ileri* bağlantılarının orta düzeylerde olduğu ifade edilebilir ⁽²⁾.

Orman ürünleri sanayi, mobilyacılık ve kâğıt sanayi ile inşaat sektöründeki gelişmeler yuvarlak odun piyasasını en çok etkileyen faktörlerdir. Birçok sanayi dalını yakından ilgilendiren ve ekonominin lokomotif sektörlerinden olan inşaat sektörü, yuvarlak odun piyasası için olduğu kadar orman ürünleri sanayi ve mobilyacılık açısından da son derece önemli olup oduna dayalı birçok ürünün nihai kullanım alanı durumundadır.

Yapılan tespitlere göre; iç piyasada özel fidan üreticileri 30 milyon YTL pazar payına sahip iken, devlet sektörünün payı 20 milyon YTL'dir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı verilerine göre yıllık 50 milyon \$ ithalat, 250-300 bin \$ civarında da fidan ihracatı olduğu belirlenmiştir. Özellikle ülke içindeki 50 trilyonluk üretimin %70'i emek-yoğun çalışmaya dayalı olup, istihdam oluşturan ve işsizliği azaltıcı özelliindedir. Genelde emek-yoğun yürütülmekte olan tohum ve fidan üretimi, ağaçlandırma, rehabilitasyon, erozyon kontrolü ve mera ıslahı çalışmaları ile kırsal kesimde yaşayan, gelir düzeyi düşük kitlelere önemli ölçüde istihdam imkânı sağlanmaktadır.

Sektörde; ilişkili tarım alet ve makinelerinin üretimi, ticareti, ve geliştirilmesi söz konusu olurken, özellikle taşıma sektöründe ve taşıma sektörünün ilişkili olduğu diğer alanlarda da ticari faaliyetleri arttırmaktadır.

Orman köylülerinin kalkındırılmasına yönelik uygulamalar; (i) doğrudan kaynak aktarımı, (ii) ormancılık çalışmalarında işlendirme ve (iii) dolaylı kaynak aktarımı şeklinde olmaktadır. Orman köylülerini bir fona dayalı olarak ve örgütlü bir biçimde kaynak aktarımı 1970'li yıllardan beri Çevre ve Orman Bakanlığı'nın, Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğüne (ORKÖY) yürütülmektedir.

Odun üretimi çalışmalarında yaratılan istihdam miktarı (orman köylüleri için), her yıl değişmekle birlikte yaklaşık 300 000 kişi olarak kabul edilmekte, üretimde çalışan işçilere yapılan ödemeler yıllar itibariyle ve genel ekonomik trendlere göre artmaktadır.

Stratejik bir kaynak olarak bilinen enerji, gelecek yıllarda en önemli problemlerden biri olacaktır. Günümüze dek en önemli enerji kaynaklarından biri olarak görülen odun, kırsal

---

⁽²⁾ Kayacan, B., 2004. *Orman Kaynaklarına İlişkin Mal ve Hizmetler Kapsamında Ekonomik Etki Çözümlemesi, Doktora tezi, I.U. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*

alandaki bu özelliğini sürdürmektedir. Orman köyünde bir ailenin yıllık tükettiği odun miktarı ortalama 7,5 m³ tür.

Yerel toplulukların ormanların yönetimine katılımının bir zorunluluk olarak kabul edilmesi; sosyal ormancılığın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Son yıllarda sosyal ormancılığın yanı sıra gelişen “köye dayalı orman yönetimi” ve “etno-ormancılık” gibi anlayışlar, yerel halkın ormanların yönetimine katılmasını sağlayan projeleri gündeme getirmektedir.

2.11. Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) Analizi

Aşağıda yer alan GZFT analiz çalışması 9 uncu Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu çalışmaları esnasında hazırlanmış bir çalışma değildir. Türkiye ormancılığının mevcut durumu ve gelecek dönemlerde izlenecek ormancılık politikalarına ilişkin olarak, varsayılan eğilimleri ve beklentileri dikkate alınarak hazırlanmış raporlardan (Ulusal Ormancılık Programı ve Stratejisi, Doğu Avrupa ve Orta Asya Ormancılığının Geleceğine Bakış (FOWECA) ve 1. Ulusal Tarım, Ormancılık, Gıda, Çevre Kurultayı-Ormancılık Raporu-STK) derlenmiştir.

Güçlü Yanlar

- Tüm yurt sathına yayılmış birimleri, bilgi ve deneyimleri ile güçlü bir Devlet Orman Teşkilatının varlığı,
- Türkiye ormancılığında planlama bilincinin yerleşmiş olması, çok sayıda plan ve projelerin değişik birimlerce hazırlanmakta ve uygulanmakta olması,
- Orman yangınları ile mücadelede güçlü bir organizasyon yapısına sahip olması, çalışmalarında yangın adedi ve yanan alan itibarıyla Akdeniz Bölgesinde en başarılı ülke durumunda olması,
- Uluslararası deneyimler ve dış kaynaklı projelerden sağlanan girdilerin varlığı,
- Türkiye'nin ılıman kuşak ülkeleri içinde biyolojik çeşitlilik açısından zengin olması,
- Güçlü hukuksal altyapının varlığı,
- Uzun bir geçmişe dayanan bir ormancılık öğretiminin varlığı,
- Ormanların çoğunluğunun doğal ormanlar olması,
- Yetki ve sorumlulukların hemen tamamı devlet orman teşkilatına verilmiş olması,
- İşgücünün yeterliliği

Zayıf Yanlar

- Topografik koşullar ve yatay ve dikey yayılışlar nedeniyle ormanların mera ve tarım alanları arasında sıkışmış olması,
- Arazi sınıflamasına uygun kullanımın ve orman fonksiyon haritalarının olmaması,
- Yetiştirme muhiti haritalarının yapılmamış olması,
- Orman kadastro haritaları ile orman amenajman planlarının uyumsuz olması,
- Erozyonun geniş alanlara yayılmış olması,
- Yapılan çok sayıda ilave değişiklikler nedeniyle yasalardaki bütünlüğün kaybolmuş olması,
- Bir kısım mevzuatın istismar edici uygulamaları önlemede yetersiz kalması,
- Mevcut ormancılık mevzuatının emredici ve yönlendirici olması,
- Özel ormancılığın geliştirilmesinde gerekli olan teşvik tedbirleri ve mevzuatın yetersizliği,
- Biyo güvenlik ile ilgili herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmaması,
- Orman köylerinde gelir düzeyinin diğer alanlara göre, önemli derecede düşük olması,
- Orman kaynakları yönetiminde birimler arasında yeterli entegrasyonun sağlanamaması,
- Ormancılık sektöründe verimliliğin düşük olması,
- Orman kadastro çalışmalarının bitirilememiş ve mülkiyet sorunlarının çözülmemiş olması,
- Sistemik ve ekolojik bir yaklaşımla tesis edilmiş korunan alanlar sisteminin olmaması,
- Kurumlar arası işbirliği, deneyimlerin paylaşımı ve yaygınlaştırılmasında ciddi yetersizliklerin olması,
- Taraf olunan uluslararası sözleşmelerin koşullarına ve Avrupa Birliği Mevzuatına uyum düzenlemelerinin henüz bitirilmemiş olması,
- Kurumsal yapılanmada stabilitenin sağlanamaması ve sürdürülebilir personel politikasının yetersizliği,

- GIS, veri tabanı ve orman bilgi sisteminin kurulamamış olması,
- AR-GE çalışmalarının uygulamaya yeterince dönük olmaması,

Fırsatlar

- Zengin biyolojik çeşitlilik kaynaklarının varlığı ve doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir yönetiminin önemi konusunda artan bilinçlenme,
- Güçlenen sivil toplum hareketleri ve hizmet fonksiyonuna artan talebin olması,
- Yerel halk ve yerel yönetimlerin doğal kaynakların yönetimi ile ilgili yetki ve sorumluluklara katılım istekleri,
- Avrupa Birliği ile uyum süreci ve ülkemizin taraf olduğu ormancılıkla ilişkili uluslararası anlaşmalar ve süreçlerdeki taahhütlerimiz,
- Ormanların ekolojik ve sosyal açılarından önemi ile ilgili olarak toplumdaki bilinçlenme, beklenti ve taleplerinin özellikle son yıllarda önemli bir artış göstermekte olması,
- Birçok sektöre ürün sunan ormancılığın ileri bağlantı oranının yüksek olması,
- Doğal yaşlı karışık ormanların varlığı,
- Odun ürünü alternatiflerinin gelişmesi,
- Ulusal Ormancılık Programının ve Stratejisinin tamamlanmış olması,
- Temiz ve kaliteli suya olan talebin artması,

Tehditler

- Geleneksel ormancılık anlayışındaki direnç,
- Odun dışı orman ürün ve hizmetlerinde gerçekleri yansıtan envanter ve istatistik yetersizliği ve sonuçta sektörün gayri safi milli hâsılada payının azlığı,
- Orman teşkilatı dışındaki ilgi gruplarının katılımcılık ve şeffaflık sağlama açısından yetersiz kalması,
- Sektör içi ve sektörler arası eşgüdümün sağlanamaması ve entegre çalışmalar açısından yetersiz kalması,
- Ormancılık yönetiminin merkeziyetçiliğe dayalı olması, yetki ve sorumlulukların yerleştirilmesi açısından yetersizliği,

- Ormancılık yasaları ile ilgili diğer yasalar arasında yetki ve sorumluluklar açısından örtüşmeler, çelişkiler ve boşlukların olması,
- Hızlı kentleşme, eğitim, bilinç ve gelir düzeyinin gelişmesi paralelinde, toplumun ormanların sosyal ve kültürel hizmetleri ile ilgili talep ve beklentileri artması,
- Orman teşkilatı dışında diğer ilgi gruplarının orman kaynaklarının yönetimi ile ilgili finans katkılarının yetersiz olması,
- Orman içi ve bitişiğinde yaşayan nüfusun gelir düzeyinin diğer köylere nazaran önemli derecede daha düşük olması,
- Ormancılık çalışmalarında iş ve iş güvenliğinin yeterince sağlanamamış olması,
- Orman alanlarının kamu yararı adı altında ormancılık dışı faydalanmalar için uzun süreli tahsisi talepleri,
- Hava kirliliği, endüstriyel atıklar ve iklim değişikliği,
- Orman yangınları, otlatma, kaçak odun temini ve odun dışı orman ürün kaynaklarından düzensiz ve tahrip edici yararlanmaların azalmasına rağmen varlığı,
- Genetik kirlenme ve GDO'lu bitkilerin yaygınlaşması,

3. AVRUPA BİRLİĞİNE KATILIM SÜRECİNİN SEKTÖRE ETKİLERİ

3.1. Genel Hatlarıyla AB Müktesebatı

Avrupa Birliği Müktesebatında kapsamlı bir genel ormancılık politikası yer almamıştır. Ancak, çalışmalar 1998 yılında ortaya konulan “AB Ormancılık Stratejisi”, mevcut anlaşmalar ve mevzuat çerçevesindeki sorumluluklar altındaki faaliyetler, ortak tarım politikası, entegre kırsal kalkınma politikası, çevresel konular ve iç pazar kurallarının uygulanması temellerine dayanmaktadır.

AB Ormancılık Stratejisi'nin ana amacı, orman prensiplerinde belirtildiği ve Bakanlar Konferansı sürecinde tanımlandığı şekliyle “Sürdürülebilir Orman Yönetimi”nin güçlendirilmesidir. Bu amaç, ulusal ormancılık programları veya eşdeğer programlar vasıtasıyla tanımlanmakta ve uygulanmaktadır.

Avrupa Birliği, orman üretim materyallerinin ticaretine bir düzenleme getirmek üzere, 105/1999 EC nolu Komisyon Kararı ile uyumlu olarak “Orman Yetiştirme Materyallerinin Ticareti Yönetmeliği” hazırlanmıştır. Ülkemizdeki çalışmalar ve teknik altyapı söz konusu

yönetmeliğin uygulanması açısından uygundur. Taşra teşkilatlarında bu işlemleri yürütmek üzere tohum ve ağaç ıslahı birimlerinin kurulması gerekmektedir.

Avrupa Birliğine katılım sürecinde; mevzuat, strateji ve faaliyet programlarının gözden geçirilmesiyle, orman ekosistemine zarar verecek faaliyetlerin önlenmesi, kamu bilinci ve idari sorumluluk, hizmet kalitesi ve etkinliğinin artırılması yönünde alınacak tedbirlerin belirlenmesi ve uygulanması gerekli görülmektedir. Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program çerçevesinde, Kuş (79/409/EEC) ve Habitat (92/43/EEC) Direktifleri ile CITES Sözleşmesi ve ilgili AB yönetmeliklerinin (EEC/362/82, EEC/3418/83 ve EC/338/97) uygulanması için gerekli yasal, kurumsal, teknik konularda düzenlemeler yapılmalıdır. 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu sözü edilen direktiflerin ve CITES sözleşmesinin uygulanması için gerekli yasal zemini sağlamaktadır.

Türkiye ile AB arasında en sıkıntılı geçeceği düşünülen müzakere maddelerinden birisi tarımdır. Tarımda oluşacak işsizlik köylerden kentlere doğru yaşanan göçlerin hızlanmasıyla ormanlar üzerindeki sosyal baskılar büyük oranda azalacağı tahmin edilmektedir. Ancak, göç sonucu büyük kentlerde oluşan yığılmanın daha da artacağı hesaba katıldığında, kentsel alanlardaki orman-halk ilişkileri giderek önem kazanacaktır. Ancak, ormancılık çalışmaları için işgücü temininde güçlüklerin olabileceği tahmin edilmektedir.

Diğer yandan, AB sürecinin diğer önemli bir etkisi de, şeffaflaşma ve yönetim konularında ortaya çıkacaktır. Ormancılık etkinliklerinin ilgi gruplarına ve toplumun tüm kesimlerine zamanında ve doğru olarak iletilmesi için uygun mekanizmaların uygulamaya sokulması gerekecektir.

AB Ormancılık Programları birliğin ormancılığa ilişkin mevcut faaliyetleri ve Gündem 2000 çerçevesindeki ormancılık tedbirlerinden oluşmaktadır.

Mevcut Faaliyetler ve Gelişmeler:

Birliğin bu faaliyetleri sekiz başlık altında toplanmaktadır.

a) Ortak tarım politikası düzenlemeleri çerçevesindeki faaliyetler: Bu faaliyetler aşağıda yer almaktadır.

a.1) Tarım arazilerinin ağaçlandırılması: Tarım alanlarının alternatif kullanımını geliştirmek için, ağaçlandırma faaliyetlerinin artırılması ve çiftliklerde ormancılık faaliyetlerinin geliştirilmesini kapsamaktadır. Bu yardım programı, ağaçlandırma maliyeti için yardım, bakım masrafları için beş yıl pirim, çiftçinin tarım alanlarını ağaçlandırması

nedeniyle uğradığı yıllık gelir kaybı primini ve mevcut ormanların ıslahını (yangın emniyet şartları, su kaynağı ve orman yolları inşası) kapsamaktadır.

a.2) Kırsal kesimdeki ormanların geliştirilmesi ve optimal kullanımı: Bu program, ormanların ekonomik, ekolojik ve sosyal fonksiyonlarını geliştirmek amacıyla ortaya konulmuştur. Program; fidanlıkların tesisi ve ıslahı, ağaçlandırma ve ormanların rehabilitasyonu konularını kapsamaktadır.

b) Ormanların atmosferik kirliliğe karşı korunması: AB ormanlarının atmosferik kirliliğe karşı korunması konusunda planlı çalışmalar, (EEC) 3528/86 sayılı tüzükle başlamıştır.

Programın amacı; orman zararlarının periyodik envanterinin yapılmasını, bu envanterin gerektirdiği gözlem sahaları ağının kurulmasını veya genişletilmesini, orman ekosisteminin yoğun ve devamlı bir şekilde gözetimini ve bu gözetimin gerekli kıldığı daimi gözlem sahaları ağının kurulmasını veya genişletilmesini sağlamaktır.

c) Orman yangınları: Ormanların korunması amacıyla 1992 yılında başlatılan program yangınların sebepleri ve mücadele vasıtaları ile koruma önlemlerinin ve izleme sistemlerinin geliştirilmesi ve destekleyici önlemleri kapsamaktadır.

d) Avrupa ormancılık bilgi ve iletişim sistemi (EFİCS): Ormancılık sektörü ve gelişimine ilişkin karşılaştırılabilir objektif verilerin toplanması, işlenmesi, analizi ve yayınlanması amacıyla kurulmuştur. 1998 yılında yapılan değişiklikle AB'nin tüm ormancılık faaliyetlerine ilişkin verilerin toplanması, coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama sisteminin kullanılması ve sektörün gelişimine yönelik analizlerin yapılması da program kapsamına alınmıştır.

e) İç Pazar ve AB ticareti: Bu program çerçevesindeki tedbirler, AB'nin taraf olduğu antlaşmalar ve uluslararası ticaret sözleşmelerine uygun olarak yürütülmektedir. AB düzeyinde oluşturulan yasal düzenlemeler ve araçlar orman ürünleri için teknik ve çevresel standartlar, orman çoğaltım materyallerinin pazarlanması ve kalitesine ilişkin genel kurallar ve bitki sağlığı kontrolleri gibi faaliyetleri etkilemektedir.

f) Ormancılık araştırmalarının desteklenmesi: AB' de ormancılıkla ilgili çalışmalar "Tarım ve Balıkçılık programı (FAIR)" altında yürütülmektedir

g) Koordinasyon: AB ormancılık stratejisinin uygulanması konusunda görüşler belirtmesi ve ulusal ormancılık politikalarının koordinasyonuna yardımcı olması amacıyla 1989 yılında “Daimi Ormancılık Komitesi” kurulmuştur.

h) Küresel ve bölgesel düzeyde uluslararası işbirliği:

h.1) Küresel düzeyde işbirliği: Topluluk, ormanlarla ilgili olarak uluslar arası düzeyde yürütülen girişimlerde aktif olarak yer almakta ve ortaya çıkan sonuçların Avrupa’da uygulanmasına özel önem atfetmektedir.

Topluluk, tüm orman tiplerinin yönetimi, korunması ve sürdürülebilir gelişimi ile ilgili küresel bağlayıcı bir ormancılık sözleşmesinin geliştirilmesini de desteklemektedir.

h.2) Tüm Avrupa düzeyinde işbirliği: Topluluk, Avrupa ormanlarının korunması bakanlar konferansına taraftır. Konferans kararlarının uygulanmasında aktif olarak yer almakta ve bu çerçevede yürütülen ortak çalışmaların daha da geliştirilmesini desteklemektedir.

Gündem 2000 de Ormancılık Tedbirleri:

a) Üye ülkelerin sürdürülebilir orman yönetimi çalışmaları için destek: Komisyonun Gündem 2000 çerçevesinde kırsal kalkınma politikası için getirdiği öneri üye ülkelerin ormanlarının iyileştirilmesi, korunması ve sürdürülebilir gelişimini sağlamak için gereken strateji uygulamalarında iyi bir temel oluşturmaktadır. Amaç, üye ülkelerin kırsal bölgelerinin ihtiyaçlarını karşılayacak entegre programlar geliştirmek ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi için destek sağlamaktır.

b) Ön kabul tedbirleri: Bu tedbirler Orta ve Doğu Avrupa’daki AB’ye başvuran ülkelerde, tarımsal ve kırsal kalkınma için topluluk desteği hakkındadır. Amaç bu ülkelerde ormanların yönetimi, korunması ve sürdürülebilir gelişimine katkıda bulunmak, ormancılık sektörünün alt yapısını ve işlemlerini düzeltmektir.

AB’de ormanlar ve ormancılık ile ilgili mevzuat; hizmet sunum serbestisi, tarım, sanayi politikaları ve çevre başlıkları altında yer almıştır.

3.1.1. Hizmet Sunum Serbestisi

Bu başlık altında yer alan ve faaliyetler bakımından teşebbüs ve hizmet verme serbestisine sahip olmayı düzenleyen konsey direktiflerinden sekizi ormancılıkla ilgilidir. Bunlardan biri doğrudan (ormancılık ve üretimde serbest çalışan kişilerin faaliyetlerini düzenleyen 67/654 EEC Sayılı Konsey Direktifi-yürürlükten kalktı) diğerleri ise dolaylı

olarak ormancılık çalışmaları (işletme, üretim ve ağaçlandırma faaliyetlerinde çalışanlar) ile ilgilidir. 67/654/EEC sayılı direktif, 1999 yılında yürürlüğe giren “Liberalleşme ve değişim tedbirleri ile ilgili direktiflerin kapsamındaki faaliyet alanlarında çalışacak veya kendi işini kuracak kişilerde aranan niteliklerin tanınması ile ilgili direktif (1999/42/EC)” tarafından yürürlükten kaldırılmıştır.

3.1.2. Tarım

Ormanlar ve ormancılıkla ilgili AB müktesebatının büyük bir bölümü tarım başlığı altında yer almaktadır. Bunlar, bitki ve bitkisel ürünler ile ormanlar ve ormancılığa ilişkindir.

3.1.2.1. Bitki ve Bitkisel Ürünler

- Bu bölümde yer alan mevzuat, bitki ve bitkisel ürünlere zararlı organizmaların AB'ye girişinde alınması gereken koruyucu önlemler ile orman çoğaltım materyallerinin kalite standartları, pazarlanması ve ticaret hakkındadır.
- 77/93/EEC sayılı bitki ve bitkisel ürünler için zararlı organizmaların topluluğa girişinde alınması gereken koruyucu önlemler konusundaki konsey direktifi incelenerek “Zirai Karantina Yönetmeliği” ile karşılaştırılması yapılmış ve zirai karantina yönetmeliğinin uyumu sağlanmıştır.
- 2000/29 EC: Bitki ve bitkisel ürünlere zararlı organizmaların Topluluğa girişinde ve Toplulukta yayılmasına karşı alınacak koruma önlemlerine ilişkin 8 Mayıs 2000 tarihli Konsey Direktifi.
- 66/399/EEC: Tarım, ormancılık ve bahçecilik için tohum ve çoğaltım materyalleri hakkında daimi bir komite kuran Konsey Kararı,
- 66/404/EEC: Orman çoğaltım materyallerinin ticareti hakkında Konsey Direktifi,
Değişiklik yapan konsey direktifleri: 75/445, 88/332.
Geçici yetki veren komisyon kararları: 97/605, 97/809, 98/660.
- 69/64 : Orman çoğaltım materyallerinin pazarlanmasına ilişkin Konsey Direktifi,
- 71/161/EEC: Topluluk içinde orman çoğaltım materyallerinin dışsal kalite standartlarına ilişkin Konsey Direktifi,

Değişiklik yapan komisyon direktifi : 74/13.

- 90/525/EEC: 66/404/EEC sayılı konsey direktifinin gereklerini karşılayamayan orman çoğaltım materyallerinin pazarlanması için üye ülkelere geçici yetki veren Komisyon Kararı,
- 96/653/EC: 66/404/EEC ve 71/161/EEC sayılı konsey direktifinin gereklerini karşılayamayan orman çoğaltım materyallerinin pazarlanması için üye ülkelere geçici yetki veren Komisyon Kararı,
- 1999/105 EC: Orman çoğaltım materyallerinin pazarlanmasına ilişkin 22 Aralık 1999 tarihli Konsey Direktifi,

3.1.2.2. Ormanlar ve Ormancılık

Bu bölümde yer alan mevzuat ormanlar, orman çoğaltım materyallerinin kalite standartları, pazarlama ve ticareti ile ormancılık programları hakkındadır.

- 89/367/EEC: Daimi Ormancılık Komitesi Kurulmasına dair 29 Mayıs 1989 tarihli Konsey Kararı,
- 1615/89/EEC: Avrupa Ormancılık Bilgi ve İletişim Sisteminin (EFICS) kurulmasına dair Konsey Tüzüğü,
- 2152/2003/EC: Toplulukta ormanlar ve çevresel etkileşimlerin izlenmesine ilişkin 17 Kasım 2003 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü,
- 1999/C 56/01: Avrupa Birliği ormancılık stratejisine dair 15 Aralık 1998 tarihli Konsey Tüzüğü,
- 1257/1999/EC: Avrupa Tarımsal Kılavuz ve Garanti Fonu'ndan (EAGGF) kırsal kalkınmanın desteklenmesi ve bazı tüzüklerin iyileştirilmesi ve kaldırılmasına dair 17 Mayıs 1999 tarihli Konsey Tüzüğü (Kırsal kalkınma ile ilgili bu düzenlemenin ormancılıkla ilgili 8. bölümünde üretim, işleme ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi ve rasyonelleştirilmesi hususları ile yeni orman ürünlerinin bulunması ve bunların pazarlanmasının geliştirilmesi amacıyla yapılacak yatırımların desteklenmesi yer almaktadır. Bu düzenleme ile orman ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması koşullarının iyileştirilmesi ile ilgili 867/90/EEC sayılı Konsey Tüzüğü yürürlükten kaldırılmıştır),

- 1750/1999: Avrupa Tarımsal Kılavuz ve Garanti Fonu'ndan (EAGGF) kırsal kalkınmanın desteklenmesine dair 1257/1999/EC konsey tüzüğü'nün uygulanmasına dair ayrıntılı kurallar belirleyen Komisyon Tüzüğüdür.

Ormancılık Programları:

- Ormanların atmosferik kirliliğe karşı korunması;

Programın amacı, periyodik zarar envanterinin yapılması, gözlem sahaları ağının kurulması ve genişletilmesi, orman ekosistemlerinin daimi gözetimi ve daimi gözlem sahaları ağının kurulması ve genişletilmesidir.

- 86/3528/EEC, Konsey Tüzüğü:
Değişiklik yapan komisyon tüzükleri; 94/1091/EC, 95/690/EC, 97/1390/EC, 9/1545/EC, 99/2278/EC,
- 87/1696/EEC, Konsey Tüzüğü:
Değişiklik Yapan komisyon tüzükleri: 93/926/EEC, 94/836/EEC, 95/1398/EEC, 99/2278/EEC.
- 2003/2152/EC, Konsey Tüzüğü.

- Orman Yangınları;

Programın kapsamı, yangınların sebepleri ve mücadele vasıtaları, koruma önlemlerinin geliştirilmesi, izleme sistemlerinin geliştirilmesi ve destekleyici önlemlerdir (eğitim, pilot projeler).

- 92/2158/EEC: Topluluk ormanlarının yangına karşı korunması hakkında 23 Temmuz 1992 tarihli Konsey Tüzüğü; Tüzüğün uygulanması için bazı ayrıntılı kurallar belirleyen Komisyon Tüzükleri: 93/1170/EC, 94/804/EC, 99/1727/EC. Değişiklik yapan konsey tüzüğü: 97/308/EC.
- 2003/2152/EC, Konsey Tüzüğü.

3.1.3. Sanayi Politikaları

- 83/247/EEC: Ormancılık ve ormana dayalı endüstriler komitesinin kurulmasına ilişkin komisyon kararı.
- 68/89/EEC: İşlenmemiş odunun (yuvarlak odun) sınıflandırılması ile ilgili üye devletler yasalarının uyumlaştırılması hakkında 23 Ocak 1968 tarihli Konsey

Direktifi. Direktif yuvarlak odunların tanımını, ölçme esaslarını ve boyutlar ile kaliteye göre sınıflandırılmasını kapsamaktadır.

- 89/1610/EC: Topluluktaki kırsal alanlarda bulunan ormanlık alanların en iyi şekilde kullanıma ve geliştirilmesine yönelik program hakkında 4256/88 sayılı Tüzüğün uygulanması için hükümler belirleyen 29 Mayıs 1989 tarihli Konsey Tüzüğü.
- 90/867/EEC: Orman ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması koşullarının iyileştirilmesi hakkında 29 Mart 1990 tarihli Konsey Tüzüğü.

3.1.4. Çevre

- 79/409/EEC sayılı yaban kuşlarının korunması hakkındaki Konsey Direktifi,
- 82/3626/EEC sayılı nesli tehlikede olan flora ve faunanın uluslararası ticareti hakkındaki Konsey Tüzüğü,
- 92/43/EEC sayılı yabani fauna-flora ve yaşam ortamlarının korunmasına ilişkin Konsey Direktifi,
- 93/626/EEC sayılı biyolojik çeşitliliğin korunması hakkındaki Konsey Kararı,
- 97/266/EC sayılı önerilen Natura 2000 alanları için bir alan bilgi formatına ilişkin Konsey Kararı,
- 338/97/EC sayılı yabani hayvan ve bitki örtüsü türlerinin ticaretin düzenlenmesi yoluyla korunmasına ilişkin Konsey Tüzüğü; Tüzüğün uygulanması ile ilgili ayrıntılı kurallar belirleyen Komisyon Tüzüğü: 2001/1808/EC.

3.2. AB Müktesebatına Uyumun Mevcut Düzeyi

AB müktesebatına uyumun sağlanması çalışmaları, ülkenin AB'ye üyelik için aday olarak kabul edilmesiyle hız kazanmıştır. Bu süreçte AB ormancılık mevzuatı tespit edilerek Türk ormancılık mevzuatı ile karşılaştırmaları yapılmıştır. AB müktesebatına uyum çalışmaları, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS)'nin genel koordinasyonunda hazırlanan ve "AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı" çerçevesinde yürütülmektedir. Ulusal Program Uygulamaları, ABGS' nin koordinasyonunda "Ulusal Program Uygulama Alt Komiteleri" tarafından izlenmektedir. Çevre ve Orman Bakanlığı ormancılıkla ilgili konulardaki çalışma komitelerine aktif olarak katılmakta ve uyum çalışmalarını sürdürmektedir.

AB müktesebatına uyumun mevcut düzeyi Bölüm 3.1’de belirtilen müktesebatın ulusal programda yer aldığı şekliyle aşağıda verilmiştir.

AB Müktesebatına Uyumun Mevcut Düzeyi	
AB Mevzuatı	Karşılık Gelen Taslak Türk Mevzuatı
ÖNCELİK: 7.3 - Bitki Sağlığı Mevzuatına Uyum	
<i>1999/105/EC: Orman çoğaltım materyallerinin pazarlanmasına ilişkin 22 Aralık 1999 tarihli Konsey Direktifi</i>	<i>Orman Çoğaltım Materyallerinin Pazarlanması Hakkında Yönetmelik</i>
Açıklama: Yönetmelik taslağı hazırlanarak ilgili kuruluşların görüşleri alınmış olup, taslağa son şekli verilmek üzere çalışmalar devam etmektedir.	
ÖNCELİK: 7.4 - Ulusal Kırsal Kalkınma ve Ormancılık Stratejilerinin Oluşturulması	
ÖNCELİK: 7.4.1 - Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinin Oluşturulması	
ÖNCELİK: 7.4.2 - Ulusal Ormancılık Stratejisinin Oluşturulması	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Topluluk ormanlarının atmosferik kirliliğe karşı korunmasına ilişkin AB Mevzuatı,</i> • <i>Topluluk ormanlarının orman yangınlarına karşı korunmasına ilişkin AB Mevzuatı,</i> • <i>Daimi Ormancılık Komitesi'nin kurulmasına ilişkin Konsey Kararı</i> • <i>Orman Yangınları Bilgi Sistemleri ile ilgili AB Mevzuatı.</i> 	
<p>Açıklama:Ulusal programda, 2003 yılı katılım ortalığı belgesinde belirtildiği üzere kısa vadede AB kırsal kalkınma politikasının ve ormancılık stratejisinin yerleştirilmesi için bir strateji hazırlanması, orta vadede ise AB kırsal kalkınma politikasının ve ormancılık stratejisinin uygulanması için gereken idari yapıların oluşturulması hedeflenmiştir. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı (TUOP) hazırlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu programın hazırlığında uluslararası taahhütlerin yanı sıra AB ormancılık stratejisi de dikkate alınmıştır. TUOP’a uygun olarak “Ulusal Ormancılık Stratejisi” hazırlanarak ABGS vasıtasıyla AB Komisyonu Türkiye temsilciliğine sunulmuştur. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi ve Programının oluşturulması kapsamında Türkiye Avrupa Birliği Katılım Öncesi 2004 yılı Mali İşbirliği Programlaması çerçevesinde (AB Komisyonu 2004 Mali Yılı Programı) “AB Ortak Tarım Politikasının Uygulanması İçin Hazırlık Projesi”nin alt bileşenlerinden biri olan “Kırsal Kalkınma Planının Hazırlanması” bölümü için İş Tanımı (Terms of Referans) Tarım ve Köyışleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği ile işbirliği halinde hazırlanarak Merkezi İhale ve Finans Birimi’ne gönderilmiştir. Anılan projenin ikinci bileşeni olarak ifade edilen “Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi”ne yönelik Twinning (Eşleştirme) bölümü ile ilgili olarak da; sözleşme taslağına ilişkin hazırlık</p>	

<p>çalışmaları devam etmektedir.</p> <p>Kırsal Kalkınma Stratejisinin hazırlanmasıyla ilgili çalışmaların koordinasyonu Tarım ve Köyişleri Bakanlığında olmak üzere Çevre ve Orman Bakanlığı bu kapsamda hazırlanacak projenin önemli paydaşlarından ve aynı zamanda doğrudan yararlanıcı kurumlarından biridir.</p>	
<p>ÖNCELİK: 22.4 - Doğanın Korunması</p>	
<p>97/62/EC sayılı Komisyon Direktifi ile değiştirilen yabani fauna ve flora ile habitatlarının korunmasına dair 21 Mayıs 1992 tarih ve 92/43/EEC sayılı Direktif</p>	<p><i>Biyolojik çeşitliliğin korunması ve doğa korumaya ilişkin yeni Kanun ve aşağıdaki Kanunlar için değişiklikler:</i></p> <p>2872 sayılı Çevre Kanunu</p> <p>4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu</p> <p>2873 sayılı Milli Parklar Kanunu</p> <p>2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu</p>
<p>Önerilen Natura 2000 alanları için bir alan bilgi formatına ilişkin 18 Aralık 1996 tarih ve 97/266/EC sayılı Konsey Kararı</p>	
<p>Yabani kuşların korunmasına dair 79/409/EEC sayılı Direktifi değiştiren 29 Temmuz 1997 tarih ve 97/49/EC sayılı Konsey Direktifi</p>	
<p>Yabani hayvan ve bitki örtüsü türlerinin ticaretin düzenlenmesi yoluyla korunmasına ilişkin 9 Aralık 1996 tarih ve 338/97/EC sayılı Konsey Tüzüğü,</p> <p>Yabani hayvan ve bitki örtüsü türlerinin ticaretin düzenlenmesi yoluyla korunması hakkında 338/97/EC sayılı Konsey Tüzüğü'nün uygulanması ile ilgili ayrıntılı kurallar belirleyen 30 Ağustos 2001 tarih ve 1808/2001/EC sayılı Komisyon Tüzüğü</p>	<p><i>CITES Ulusal Uygulama Yönetmeliğinin gözden geçirilmesi</i></p> <p>4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'na istinaden hazırlanan yaban hayvanlarının ticaretine ilişkin yönetmelik yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir.</p>
<p>Topluluk dâhilinde bacaktan yakalayan tuzakların kullanımını ve bacaktan yakalayan tuzaklar veya uluslararası insani yakalama standartlarına uymayan yöntemler kullanılan ülkelerde yaşayan hayvan türlerinin post ve diğer işlenmiş ürünlerinin Topluluğa sokulmasını yasaklayan 4 Kasım 1991 tarih ve 3254/91/EEC sayılı Konsey Tüzüğü</p> <p>3254/91/EC sayılı Konsey Tüzüğü'nün kapsamına giren postlar ve bunlardan yapılan ürünlerin belgelenmesine ilişkin hükümleri içeren 10 Ocak 1997 tarih ve 35/97/EC sayılı Komisyon Tüzüğü</p>	<p>4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'na istinaden hazırlanan yaban hayvanlarının ticaretine ilişkin yönetmelik yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderildi.</p>

<p><i>35/997/EC sayılı Komisyon Tüzüğü'nün 1 maddesi ve 3254/91/EEC sayılı Tüzüğü'nün 3(1) maddesinin 2. paragrafında verilen listeye ilişkin 22 Temmuz 1997 tarih ve 97/602/EC sayılı Konsey Kararı</i></p>	
<p>Mevcut durum hakkında açıklama: Bu mevzuatların üstlenilmesine ilişkin olarak, “Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Doğa Koruma” ya ilişkin yeni kanun çıkarılması ve Çevre Kanunu, Kara Avcılığı Kanunu, Milli Parklar Kanunu ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda değişiklikler yapılması öngörülmüştür. 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanununda 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile düzenlemeler yapılmıştır. 4915 sayılı Kanun çerçevesinde hazırlanan 9 yönetmelik resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş, 1 yönetmelik de yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir. Türkiye için potansiyel Natura 2000 Alanları “Türkiye için Çevre Alanında Kapasite Geliştirme Projesi-Doğa Bileşeni” kapsamında belirlenecektir. CITES Ulusal Uygulama Yönetmeliğinin gözden geçirilmesi taahhüdüne karşılık olarak Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.08.2004 tarih ve 25545 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.</p>	

3.3. Tam Olarak Uyum Sağlanması Halinde Beklenen Etkiler

AB'nin ormancılıkla ilgili müktesebatı, uluslararası süreçte ormanlar ve ormancılık konusunda alınan kararların ve sözleşmelerin AB ormancılık politikaları yansımalarıdır. Türkiye Ulusal Ormancılık Programının (TUOP) tam olarak uygulanması bir anlamda AB müktesebatına uyum sağlanması demektir. Böylece TUOP'da kabul edilen ilke ve politikalar çerçevesinde ormancılığımız için belirlenmiş olan vizyon genel olarak gerçekleşmiş olacaktır.

Bu kapsamda ülkemizde; TUOP'da tanımlandığı şekliyle geliştirilmiş “Sürdürülebilir Orman Yönetimi”nin uygulandığı; uluslararası süreçlerle ve sözleşmelerle uyumlu ve bunlardan kaynaklanan yükümlülüklerin üstlenilerek uygulandığı; orman ürün ve hizmetleri ile ilgili AB standartları ile uyumlu; özel ormancılığın geliştiği; ormancılık faaliyetlerinde yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının etkin olduğu bir ormancılık mevcut olacaktır.

4. 2007-2013 PLAN DÖNEMİNDE BEKLENEN GELİŞMELER

4.1. Plan Döneminde Temel Amaç ve Politikalar

Ülkemiz ormanlarının mevcut durumu, kapasitesi, uygulamalardan elde edilen sonuçlar ve gelişme potansiyeli ile toplumun talep ve beklentileri dikkate alınarak, 2007-2013 Plan dönemini kapsayan ulusal ormancılık amaçları üç temel başlık altında değerlendirilmiştir. Uygulanacak politikaların bu amaçların gerçekleştirilmesine hizmet edecek vasıtalar olarak ele alınmasına özen gösterilmiştir.

Temel Amaçlar

a. Ormanların Korunması

- a.1. Ormanların alanlarının ve sınırlarının korunması,
- a.2. Ormanların biyolojik çeşitliliğinin korunması,
- a.3. Ormanların biyotik ve abiyotik zararlara karşı korunması.

b. Ormanların Geliştirilmesi

- b.1. Mevcut ormanların geliştirilmesi,
- b.2. Orman alanlarının genişletilmesi.

c. Orman Kaynaklarından Faydalanma

- c.1. Orman ürünlerinden faydalanma.
- c.2. Ormanların sosyal ve kültürel hizmetlerinden faydalanma
- c.3. Ormanların koruyucu ve çevresel fonksiyonlarından faydalanma,
- c.4. Yerel haklara saygı, orman köylülerinin yaşam şartlarının iyileştirilmesine ve yoksulluğun azaltılmasına katkı sağlanması.

Temel Politikalar

Sektörün temel ormancılık politikası, sürdürülebilir yönetim anlayışı çerçevesinde, ormanların ve alanlarının; bütünlüğünün, biyolojik çeşitliliğinin, sağlığının, gençleşme kapasitesinin ve verimliliğinin korunmasını ve geliştirilmesini sağlayacak çok fonksiyonlu ormancılık faaliyetlerinin, orman teşkilatı ile diğer ilgi gruplarının katılım ve işbirliği ile yönetimi, havza bazında entegre olarak planlanması ve uygulanmasının gerçekleştirilmesidir. Bu politikalar aynı zamanda, 2005-2023 dönemini kapsayan ve ilgili tüm sektör ve tarafların

katılımıyla hazırlanmış olan Ulusal Ormancılık Programında da benimsenen temel ormancılık politikalarıdır.

Bu temel politika ışığında, yerel düzeyde yetki ve sorumlulukların güçlendirilmesine gerekli önem ve özen gösterilerek, uygun kurumsal kapasitelerin, yasal çerçeve ve finansal mekanizmaların oluşturulması sağlanmalıdır.

a) Ormanların Korunması ile İlgili Politikalar

- *Orman alanlarının ve sınırlarının korunması*: Sınır ve mülkiyet durumu (kadastro ve tapuya tescil), bilinçlendirme ve orman alanları üzerindeki baskı ve tehditlerle mücadelede desteğinin sağlanması, orman alanlarından ormancılık dışı yararlanmalara izin verilmesinde ve orman ekosisteminin korunması için uygun ve etkin tedbirlerin ve mevzuat düzenlemelerinin katılımcı olarak belirlenmesi ve uygulanması.

- *Ormanların biyolojik çeşitliliğinin korunması*: Bilinçlendirme ve kapasite geliştirme, korunan alanlar ağının oluşturulması, uygun planlama ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması, biyolojik çeşitliliğinin envanter, planlama ve değerlendirme sistemine entegrasyonu, orman imar çalışmaları sırasında biyolojik çeşitliliğin korunmasına gerekli özenin gösterilmesi, araştırma çalışmalarının ve işbirliğinin geliştirilmesi.

- *Ormanların biyotik ve abiyotik zararlara karşı korunması*: Toplumun bilinçlendirilmesi, katılım ve katkılarının arttırılması, önleyici tedbirlere ağırlık verilmesi, doğal dirençlerinin sağlanması, ormanların yangın ve diğer biyotik ve abiyotik zararlara karşı korunmasında kurumsal kapasitesinin yükseltilmesi, orman köylülerinin ormanların odun dışı ürün ve hizmetlerinden faydalanma ve gelir elde etme imkânlarının geliştirilmesi.

b) Ormanların Geliştirilmesi ile İlgili Politikalar

- *Mevcut ormanların geliştirilmesi*: Ormanların doğal yolla geliştirilmesine ve imarına öncelik verilmesi, ekolojik, sosyal ve ekonomik etkilerinin belirlenmesi ve dikkate alınması, ağaçlandırma ve diğer imar çalışmalarına katılımın geliştirilmesi, bilinçlendirme kooperatifler ve diğer (mevzuat, finans, kurumsal düzenlemeler vb.) ilgi gruplarının ortak çalışmalarıyla güçlendirilmesi, hızlı büyüyen orman ağacı türleri ile endüstriyel ağaçlandırma çalışmaları.

- *Orman alanlarının genişletilmesi*: Uygun arazilerde orman dışı ağaçlandırmalar tesis edilmesi, bu alanlarda ilgi gruplarınca çok amaçlı özel ağaçlandırmaların teşviki ve desteklenmesi, kent ormanlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, peyzaj, rekreasyon, hava kirliliğini önleme, gürültüyü azaltma ve erozyon kontrolü amaçlı yeşil kuşak ağaçlandırma

çalışmalarının yaygınlaştırılması ve korunması, yerel halk ve özel sektör tarafından kavak ve hızlı gelişen ağaç türleriyle ağaçlandırma, çölleşmeyle mücadele, toprak ve su kaynaklarının korunması, erozyon kontrolü, mera ıslahı.

c) Orman Kaynaklarından Faydalanma ile İlgili Politikalar

- *Orman ürünlerinden faydalanma*: Mümkün olan en yüksek kantite ve kalitede odun üretiminin sürdürülebilir olarak gerçekleştirilmesi, toplumun odun ve odun dışı orman ürünleri ihtiyaç ve taleplerinin optimum şekilde karşılanması, odun ve odun dışı orman ürünlerinde standardizasyon ve sertifikalandırma, ticaretinin disipline edilmesi, hammadde yerine mamul madde olarak ihracatını teşvik tedbirlerinin gerçekleştirilmesi.

- *Ormanların sosyal ve kültürel hizmetlerinden faydalanma*: Gerekli bilgilendirme ve bilinçlenmenin sağlanması, ilgili konularda hizmet veren birimlerinin ve eleman kapasitelerinin güçlendirilmesi, bu amaçla ayrılacak sahaların belirlenmesi, gelişim ve yönetim planlarının ve uygulama projelerinin katılımcı olarak hazırlanması ve uygulanması.

- *Ormanların koruyucu ve çevresel fonksiyonlarından faydalanma*: Bilinçlenme, ilgi ve desteğin yaratılması, politik iradenin oluşturulması, çevresel fonksiyonlarından faydalanılması için ayrılan orman alanlarının artırılması, bu alanların katılımcı bir yaklaşımla planlanması ve korunması.

- *Yerel haklara saygı, orman köylülerinin yaşam şartlarının iyileştirilmesine ve yoksulluğun azaltılmasına katkı*: Orman köylülerinin orman yönetimine katılım hak ve sorumluluklarının artırılması, iş ve işçi güvenliğinin sağlanması, orman kaynaklarından elde edilen fayda ve gelirin artırılması ve adil yararlanmalarının sağlanması, kısıtlı finans kaynaklarının yoksul ve çalışmalara ilgi gösteren orman köylülerine yönlendirilmesi. Diğer kamu kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin katılım ve katkılarının güçlendirilmesi, politik iradenin ve desteğin oluşturulması.

Dokuzuncu kalkınma planı dönemi orman-halk ilişkileri ve katılım yönünden oldukça önemli atılımları gerçekleştirilmesi gereken bir dönemdir. Bu dönemin temel amacı, orman-halk ilişkileri ve katılımcılık konusunda ortaya çıkacak değişimler doğrultusunda gerekli önlemlerin alınması ve orman-halk ilişkilerinin toplumun tüm kesimlerini ve özellikle kent toplumunu kapsayan bir zemine oturtulması olmalıdır. Kentsel alanlardaki ormanlar üzerinde oluşacak baskıyı azaltacak mekanizmaların oluşturulması ve uygun katılım araçlarının geliştirilmesi ve uygulamaya aktarılması önem kazanmaktadır.

Bu amaçla;

- Ulusal kırsal kalkınma stratejisinin oluşturulması yolunda çalışmalar yapılmalı, tarım sektöründe açığa çıkan işsizler için alternatif iş olanakları yaratılmalıdır (yalnızca ormancılık sektörü ile değil diğer tüm ilgili sektörlerin ortak girişimleri ile).

- Ormanların tüm işlevlerinden ve özellikle kent toplumlarının gereksinim duyduğu hizmet üretimine yönelik faydalanmayı sağlayacak şekilde ve bu alanlarda oluşabilecek baskıları azaltmak üzere, ormancılık örgütü bünyesinde hem de ilgili diğer örgütlerle (belediyeler, mülki amirlikler, güvenlik güçleri vb.) ortaklaşa çalışmalar yürütülmelidir.

- Ormancılıkta katılım ilkesinin gereği olarak tüm toplum kesimlerinin görüşlerinin karar alma süreçlerine yansımaları sağlayan, sorumlulukların dağıtımını da yönlendiren bir katılım modeli geliştirilmelidir. Bu model hem merkezi ve yerel örgütler arasındaki farklılaşmaları hem de değişik ormancılık etkinlikleri (ağaçlandırma, üretim, doğa koruma, rekreasyon vb.) arasındaki farklılaşmaları dikkate alacak şekilde düzenlenmelidir.

Türkiye yukarıda belirtilen ormancılık ilkeleri ve Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) tanımı çerçevesinde plan döneminde uluslararası ve AB ile ilişkiler kapsamında ise aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınmalıdır:

- Uluslararası kurum ve kuruluşlar ve AB ile ilişkiler TUOP ta yer alan ulusal ormancılık ilkeleri, amaçları ve politikaları çerçevesinde yürütülmelidir.

- Ülkemizin sahip olduğu coğrafi ve ekolojik avantajların ormancılığımız yararına yeni fırsatlar elde edilebilmesi için gerek ikili gerek çok taraflı ilişkiler yoğunlaştırılmalıdır. Yakın Doğu, Balkanlar, Ön-Orta Asya ve Akdeniz bölgelerinde lider ülke olma hedefi geliştirilerek devam ettirilmelidir. Bu amaçla organize edilen toplantı, seminer, konferans vb. çalışmaları yakından izlemek ve gerektiğinde organize etmek için imkânlar sağlanmalıdır.

- Uluslararası kuruluşlar ve ormancılığı gelişmiş ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesine, ortak organizasyon, bilgi ve teknoloji aktarımı konularına önem verilmelidir.

- Uluslararası finans kuruluşlarının da desteği ile Türk Cumhuriyetleri ve gelişmekte olan İslam Ülkeleri ile proje bazında somut işbirliğinin geliştirilmesine ve bu kapsamda eğitim, araştırma, uzman değişimi ve konuları desteklenmelidir.

- Ülkemizin de taraf olduğu ormancılıkla ilgili uluslararası sözleşmeler ve uluslararası süreçlerden kaynaklanan taahhütlerin ulusal politikalara entegrasyonuna devam edilmelidir.

Özellikle Türk Cumhuriyetleri, Yakın Doğu ve Akdeniz Ülkelerine yönelik ormancılık eğitimi verecek uluslararası düzeyde eğitim merkezleri kurulmalıdır.

- AB müktesebatına uyum çalışmaları tamamlanmalı ve AB ormancılık programlarına benzer programlar uygulamaya konmalıdır.

- AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı kapsamındaki ormancılık çalışmaları etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmelidir.

- Ormanların karbon tutma kapasitelerinin hesaplamasını ve atmosferik kirliliğe karşı koruyucu önlemlerin alınmasını sağlayacak ölçümlerin yapılabilmesi ve orman ekosistemlerinin takip ve gözleminin sürekli yapıp değerlendirilebilmesi amacıyla ormanlarda daimi deneme alanları ağı oluşturulmalıdır.

- Doğal ormanlardaki üretim baskılarını azaltmak ve karbon döngüsünü artırmak amacıyla, marjinal tarım arazilerindeki ağaçlandırma çalışmaları, AB ülkelerindeki benzer teşvik sistemleri ile desteklenmelidir.

4.2. Faaliyet ve Yatırımlar

Ormanların kanunsuz müdahalelerden ve yangınlardan korunması için bütün imkânlar kullanılmalıdır. Yangına hassas bölgelerde Orman Yangınları Yönetim Sistemi oluşturularak ve uydular vasıtasıyla yangına hassas bölgelerin önceden tespiti ve izlenmesi çalışmalarına başlanmalıdır. Araç gereç ve yetişmiş eleman tedariki yoluna gidilerek, hava gücü oluşturulması amacıyla Bakanlıkça 20 adet su atar helikopter alınacaktır. Ormanların korunması ve yangınlarının önlenmesi için daha etkin tedbirler alınmalıdır.

Orman Kanununun 1. maddesine göre yapılan orman kadastro işi Orman Genel Müdürlüğü taşra birimince görevlendirilen en az bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisinin katılımı ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce yapılmalıdır. Bu sınıfa giren ve kadastro yapılmayan orman alanının yaklaşık 2 milyon hektar olduğu tahmin edilmektedir. Kalan orman alanlarının kadastrounun tamamlanmasında 2008 yılı sonu hedef olarak planlanmıştır.

Teknik olarak uygulanması ve tescili mümkün olmayan orman kadastro çalışmalarının aplikasyon ve düzeltme işlemleri Orman Kadastro Komisyonlarınca yapılacaktır. Bu bölümde uygulaması yapılacak orman alanı yaklaşık 12 milyon hektardır. Bu alanın tapuya tescil işleminin plan dönemi sonu olan 2013 yılına kadar tamamlanması hedeflenmektedir. Bu

çalışma sonrasında tapuya tescil edilmeyen orman alanı kalmayacaktır. 2006 ve 9. Plan döneminde ise, 4 milyon hektar orman kadastrosu ve tescil hedeflenmektedir.

Plan döneminde, her yıl yaklaşık 1,5-2 milyon hektar ormanlık alanın amenajman planları yenilenecek ve tüm mevcut planların uygulamaları takip edilerek yıllık değerlendirmeler yapılmalıdır. Ormanların ekonomik, ekolojik ve sosyo-kültürel fonksiyonlarını dikkate alan çok amaçlı orman amenajman planlaması ve işletmeciliği gerçekleştirilerek, biyolojik çeşitliliğin orman amenajman planlarına yansıtılması sağlanmalıdır. Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini tespit etmek, izlemek ve bilimsel veri zeminini oluşturmak, mevcut bilgileri bir araya getirmek ve kullanıma sunmak için "Biyolojik Çeşitlilik İzleme Sistemi ve Veritabanı" oluşturma çalışmalarına devam edilmelidir.

Ayrıca, modelleme ve simülasyonla planlama geliştirilecek ve Küresel Konum Belirleme Sistemi (GPS), Uzaktan Algılama (RS) ve Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS)' nin kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Ormancılık bilgi sistemi geliştirilerek ormancılık veri ve bilgilerinin izlenmesi, değerlendirilmesi sağlanacak ve güncel sayısal bilgiye erişim kolaylaştırılmalıdır. Ayrıca ilgili tüm taraflarla işbirliği imkânları artırılarak stratejik kararların alınmasını sağlayacak raporlar hazırlanmalıdır .

Ülkemizin biyolojik çeşitliliği ile ilgili olarak hazırlanan "Biyolojik Çeşitlilik İzleme Sistemi ve Veritabanı" tamamlanacak ve e-Dönüşüm kapsamında bütün kullanıcıların hizmetine sunulmalıdır.

2006 ara dönemi ve 9. Plan döneminde Orman Genel Müdürlüğünce üretilen endüstriyel odun üretiminde lif-yonga odun talebine bağlı olarak artış olabileceği ve yakacak odunda düşüş trendinin devam edeceği beklenmektedir (**Tablo 14**).

2007-2013 plan döneminde orman yolları bozulmalarının önlenmesi, sürekli ulaşımın açık kalması ve tamir bakım masraflarının azaltılması amacıyla sanat yapıları ve üst yapı programlarının artırılması ve uygulamaların %100 gerçekleşmesi için gerekli araştırma ve uygulama çalışmalarına başlanılmıştır. İşlerin serbest rekabet koşullarında özel sektöre ihale ile yapılmasına ağırlık verilmesi planlanmış olup, ihale işlemleriyle ilgili eğitimlere yoğunluk kazandırılmaktadır.

Ayrıca, orman yolları tamim ve tebliğlerinde revizyon çalışmalarına başlanmıştır. Değişen ihtiyaçlara ve gelişen teknolojiye uyum sağlamak üzere konuya ilişkin mevzuatlarda gerekli değişiklik yapmak için komisyonlar marifetiyle çalışmalara devam edilmelidir.

Tablo 14. 2006-2013 Dönemi Yuvarlak Odun Yurtiçi Üretim ve Tüketim Tahminleri (1000 m³)

Ürün Cinsi			2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Tomruk	Üretim	OGM	3250	3270	3290	3310	3330	3340	3350	3360	
		Özel Sek.	2300	2300	2300	2300	2300	2300	2300	2300	2300
		Toplam	5550	5570	5590	5610	5630	5640	5650	5660	
	Tüketim		7850	7770	7690	7610	7530	7390	7250	7160	
	Fark		-2300	-2200	-2100	-2000	-1900	-1750	-1600	-1500	
Tel Direk	Üretim	OGM	77	75	80	85	90	90	90	100	
		Özel Sek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Toplam	77	78	80	85	90	90	90	100	
	Tüketim		77	78	80	85	90	90	90	100	
	Fark		0	0	0	0	0	0	0	0	
Maden Direk	Üretim	OGM	480	480	485	490	490	490	490	500	
		Özel Sek.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Toplam	480	480	485	490	490	490	490	500	
	Tüketim		460	480	485	490	490	490	490	500	
	Fark		+20	0	0	0	0	0	0	0	
Sanayi Odunu	Üretim	OGM	780	850	860	865	870	875	880	900	
		Özel Sek.	500	500	500	500	500	500	500	500	
		Toplam	1280	1350	1360	1365	1370	1375	1380	1400	
	Tüketim		1280	1350	1360	1365	1370	1375	1380	1400	
	Fark		0	0	0	0	0	0	0	0	
Kâğıtlık Odun	Üretim	OGM	1184	1180	1180	1170	1160	1160	1150	1150	
		Özel Sek.	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Toplam	1184	1180	1180	1170	1160	1160	1150	1150	
	Tüketim		1184	1180	1180	1170	1160	1160	1150	1150	
	Fark		0	0	0	0	0	0	0	0	
Lif Yonga 1000 m ³	Üretim	OGM	2205	2225	2250	2300	2350	2400	2450	2500	
		Özel Sek.	500	500	500	500	500	500	500	500	
		Toplam	2600	2675	2750	2800	2850	2900	2950	3000	
	Tüketim		2705	2725	2750	2800	3450	3625	3625	3700	
	Fark		-395	-500	-550	-575	-600	-625	-675	-700	
Sırık	Üretim	OGM	24	25	25	26	27	28	29	30	
		Özel Sek.	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Toplam	24	25	25	26	27	28	29	30	
	Tüketim		24	25	25	26	27	28	29	30	
	Fark		0	0	0	0	0	0	0	0	
End. Odun	Üretim	OGM	8000	8138	8170	8246	8317	8383	8449	8540	
		Özel Sek.	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300	
		Toplam	11300	11438	14470	11546	11617	11683	11749	11840	
	Tüketim		13975	14108	14120	14121	14117	14058	14024	14040	
	Fark		-2675	-2670	-2650	-2575	-2500	-2375	-2275	-2200	
Yakacak Odun	Üretim	OGM	5603	5595	5588	5550	5500	5475	5438	5400	
		Özel Sek.	1515	1525	1540	1555	1570	2585	1600	1610	
		Toplam	7118	7120	7128	7105	7080	7060	7038	7010	
	Tüketim		7418	7410	7428	7405	7383	7360	7338	7310	
	Fark		0	100	100	200	150	100	200	250	
Genel Toplam	Üretim	OGM	13603	13798	13733	13758	13800	13858	13887	13940	
		Özel Sek.	4815	4825	4840	4855	4865	4885	4900	4910	
		Toplam	18418	18558	21598	18651	18756	18768	18787	18850	
	Tüketim		21393	21518	21580	21526	21540	21418	21362	21350	
	Fark		-2975	-2 970	-2950	-2875	-2800	-2675	-2575	-2500	

Ülkemizde ağaçlandırmaya uygun 1 275 000 ha sahanın tamamının ağaçlandırılması ve 2 255 000 hektar bozuk orman alanında rehabilitasyon çalışması yapılması hedeflenmektedir.

Plan döneminde, her yıl ortalama olarak hedeflenen 75 000 hektar ağaçlandırma ve 150 000 hektar erozyon kontrolü tesis ve bakımlarında kullanılmak üzere, yıllık ortalama 500 ton tohum üretimi, 500 milyon adet fidan üretimi öngörülmektedir.

453.000 ha özel ağaçlandırma sahası tesis ederek, özel ağaçlandırma alanlarını tüm ormanlık alan içerisindeki oranı % 2,1 seviyelerine çıkarılması hedeflenmektedir (**Tablo 15**).

Her yıl artan miktarda olacak şekilde, 9. Kalkınma Planı döneminde toplam 150 000 ha özel ağaçlandırma yapılması hedeflenmektedir. Bu amaçla; (1) gelir getirici türlerin kullanılmasına öncelik verilmesi, (2) özel ağaçlandırma teşviklerinin devam ettirilmesi, (3) odun hammaddesi işleyen sanayi kuruluşların özel ağaçlandırmaya teşvik edilmesi, (4) özel ağaçlandırmaya konu edilebilecek sahaların envanterinin yapılması ve ilan edilmesi, (5) gerçek ve tüzel kişilere özel ağaçlandırma amacıyla tahsis edilen hazine arazilerini idare müddeti sonunda sahipleri adına temlik edilmesi gibi tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.

Orman köyleri yakınındaki ağaçlandırma ve imar çalışmaları sırasında uygun alanlarda, yerel halkın odun ve odun dışı orman ürünlerine olan ihtiyaçlarını karşılamaya ve gelir imkânları yaratmaya uygun orman ağaç, ağaççık ve diğer bitki türlerinin kullanılmasına, uygun silvapastoral uygulamalara ve yerel halkın bu çalışmalara katılımlarının desteklenmesine ve güçlendirilmesine özen gösterilmelidir.

Ayrıca, genetik ıslah çalışmaları için gerekli donanıma sahip teknik eleman, tırmanıcı işçi yetiştirilmesine yönelik eğitim çalışmalarına başlanması, üniversiteler ile mevcut işbirliğini geliştirilmesi, gen koruma ormanlarının yönetimine ilişkin kılavuz geliştirilmesi ve uygulamalara başlanması konuların da gerekli çalışmalar sürdürülmelidir.

Türkiye topraklarının %79'una tekabül eden, 61,2 milyon hektar genişliğindeki alanda orta, şiddetli ve çok şiddetli erozyon vardır. Bu alanın da yaklaşık olarak 2,4 milyon hektarı orman rejimi içerisinde yer almaktadır. Orman rejimine dâhil alanların % 42' sinde erozyonla mücadele çalışmalarının tamamlanması, mera, yaylak ve kışlakların kullanım tekniklerinin belirlenerek faydalanmanın düzenlenmesi, tespit edilen sınırların kesinleştirilmesi ve mera ıslah ve amenajman ilkelerine göre verimliliklerinin artırılması ve sürdürülebilir tekniklerin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Ülkemizde tescil edilmiş milli parklar ve diğer statülerdeki korunan alanların, öngörülen plan ve programlar ile projeler doğrultusunda korunmasına ve geliştirilmesine yönelik faaliyetler 9. Plan döneminde de sürdürülmelidir (**Tablo 15**).

2005 yılı itibariyle sayıları 188 ve ülke alanına oranı % 1,1 oranında olan korunan alanların oranının 9. Plan dönemi sonunda toplam korunan alan sayısının 225'e ve ülke yüzölçümüne oranının % 2,5 seviyesine ulaştırılması hedeflenmektedir.

Türlerin ve habitatların korunması kapsamında: 9. Plan döneminde, nesilleri tehdit ve tehlike altında olan yaban hayvanı ve göçmen türleri eylem planları kapsamında, 50 adet yaban hayatı koruma ve geliştirme sahası ayrılması ve 30 adet sahanın yönetim ve gelişme planlarının hazırlanması Bakanlıkça planlanmaktadır.

Avcı ve avcı adaylarına yönelik uygulanacak olan eğitimler, *Avcı Eğitimi ve Avcılık Belgesi Verilmesi Esas ve Usulleri Yönetmeliği* hükümleri çerçevesinde Bakanlıkça yapılacaktır. Bu kapsamda, 9. Plan döneminde av ve yaban hayatını tanıtıcı 25 adet eğitim filmi ve 5 adet yaban hayvanlarının tanıtımı ile ilgili belgesel yapımı planlanmıştır. Fahri Av Müfettişliği uygulaması tüm yurt sathına yaygınlaştırılmalıdır.

Taraf olunan uluslararası sözleşmeler gereğince, gümrüklerde el konulan veya kaçak olarak yurda sokulan hayvanlar için Bakanlıkça kurtarma merkezlerinin kurulması faaliyetleri başlatılmalıdır. Bu konuda, İstanbul, İzmir, Antalya ve Trabzon gibi gümrük giriş kapılarının bulunduğu illere öncelik verilerek 9. Plan döneminde bu illerde en az bir adet kurtarma merkezi kurulmalıdır.

Korunan alanların ve mesire yerleri planlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında bölge ve alan öncelikleri belirleyici olmalıdır. Yatırımlara yön verecek envanter bilgi sistemi oluşturulmalıdır .

ORKÖY'ün geçmiş yıllar bütçesi ve uygulamaları da dikkate alındığında gerçekçi bir yaklaşımla 9. Plan döneminde her yıl 750 aileye sosyal nitelikli, 4586 aileye ekonomik nitelikli olmak üzere toplam 5336 aileye kredi desteği sağlanması öngörülmüştür. Bu amaçla, her yıl ortalama olarak kullanılacak yaklaşık 2, 8 milyon YTL ferdi kredi ile plan döneminde 17 944 adam/yıl istihdam sağlanması hedeflenmektedir

Yukarıda özet olarak açıklanan ve 9. Plan döneminde ormancılık sektörü için planlanan yatırım hedefleri ile bu hedeflere ilişkin olarak tahmini harcama miktarları 2005 yılı cari fiyatları ile **Tablo 15'** de verilmiştir.

Tablo 15. 9. Plan Dönemi (2007-2013) Ormancılık Sektörü Yatırım / Faaliyetleri Programı (1000 YTL)

Yatırım/Faaliyet Adı	Birimi	2006 Ara Yılı		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		9. Plan Dönemi Toplamı	
		Miktarı	Tutar	Miktarı	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutar	Miktar	Tutarı
A-YATIRIM																			
ORMAN KORUMA			7145		7 233		7 349		7 647		8 006		8 300		8 654		9 105		57 484
Yangın Kulesi	adet	2	100	3	150	2	110	2	115	3	170	2	120	2	125	3	180	17	970
İlk.Müda.Ekip. Bin.	adet	3	225	2	155	2	155	2	160	2	160	2	165	2	165	2	170	14	1130
Yan.Emn.Yolu	adet	100	50	100	51	100	52	100	52	100	53	100	54	100	55	100	55	700	372
Yangın Havuzu	adet	5	30	5	31	5	31	5	32	5	32	5	33	5	34	5	35	35	228
Arazöz	adet	25	5400	25	5500	25	5650	25	5800	25	6000	25	6200	25	6450	25	6700	175	42 300
Motorlu Testere	adet	200	100	100	50	50	26	50	26	50	27	50	27	50	28	50	28	400	212
GPS	adet	100	30	50	16	50	16	40	13	40	13	30	14	30	14	20	9	260	95
Dürbün	adet	100	20	50	10	40	9	40	9	30	7	20	7	20	8	20	8	220	58
Kuş Yuvası	1000 adet	50	300	50	350	50	350	51	400	52	420	53	450	54	470	55	500	415	3 240
Karınca Nakli	adet	230	25	230	35	230	35	250	40	300	44	350	50	400	55	450	60	2440	344
R.Grandis Üretimi	1000 adet	440	750	440	770	460	800	470	880	480	950	480	1040	490	1100	500	1200	3760	7 490
Calosoma Üretimi	1000 adet	100	115	100	115	100	115	110	120	120	130	130	140	140	150	150	160	950	1 045
İşçilik	adet /ay	350		350		350		355		360		363		365		370		2 863	
AMENAJMAN		1 655	3 400	1 700	3 800	1 750	4 300	1 800	4 800	1 850	5 300	1 900	5 700	1 950	6 100	2 000	6 300	14 605	39 700
ORMAN KADASTROSU																			
Orman Kadastro	milyon ha	0,5		0,5		0,5												1,5	
2/B Uygulaması	milyon ha	1,3	6 700	1,3	6 700	1,4	6 700		6 700		6 700		6 700		6 700		6 700	4	53 600
Revizyon	milyon ha	1,5		1,5		1,5		1,5		1,5		1,5		1,5		1,5		12	

FOTOGRAMETRİ	km ²	40 000	1 850	40 000	1 925	40 000	2 000	40 000	2 000	40 000	2 000	40 000	2 000	40 000	2 000	40 000	2 000	320 000	15 775
ORMAN YOLLARI			50100		51000		51400		55525		55525		55525		55525		55525		430 125
Etüt Planlama	adet	60	1 320	60	1 370	60	1 430	60	1 200	60	1 200	60	1 200	60	1 200	60	1 200	420	10 120
Etüt.Aplikasyon	km	3 200	1 600	3 200	1 670	3 200	1 750	4 000	1 400	4 000	1 400	4 000	1 400	4 000	1 400	4 000	1 400	25 600	12 020
Yeni Yol	km	1 000	12 700	1 000	13 200	1 000	13 700	1 000	11 250	1 000	11 250	1 000	11 250	1 000	11 250	1 000	11 250	7 000	95 850
Büyük Onarım	km	1 000	6 350	1 000	6 600	1 000	6 900	1 000	5 550	1 000	5 550	1 000	5 550	1 000	5 550	1 000	5 550	7 000	47 600
Üst Yapı	km	1 200	12 500	1 200	12 500	1 200	13 000	2 000	16 000	2 000	16000	2 000	16 000	2 000	16 000	2 000	16 000	11 600	118 000
Köprü	mt	115	1 030	115	1 060	115	1 100	150	1 125	150	1 125	150	1 125	150	1 125	150	1 125	945	8 815
Sanat Yapısı	km	2 000	14 600	2 000	14 600	2 000	15 120	2 500	19 000	2 500	19 000	2 500	19 000	2 500	19 000	2 500	19 000	16 000	139 320
AĞAÇLANDIRMA			113 277		212 725		296 100		322 200		331 875		337 550		338 100		340 800		2 179 350
Tesis	1000 ha	22	22 000	50	50 000	76	75 000	75	75 000	75	75 000	75	75 000	75	75 000	75	75 000	500	500 000
Bakım	1000 ha	115, 5	18 942	150	24 750	180	29 700	225	37 125	225	37 125	225	37 125	225	37 125	225	37 125	1 455	241
ÖZEL AĞAÇL.																			
Tesis	ha	11 000	11 000	15 000	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	150 000	150 000
Bakım	ha			35 000	5 775	45 000	7 425	55 000	9 075	60 000	9 900	65 000	10 725	65 000	10 725	70 000	12 375	400 000	66 000
EROZYON KONT.																			
Tesis	1000 ha	46	23 060	115	57 500	150	75 000	150	75 000	160	80 000	160	80 000	160	80 000	160	80 000	1 055	527 500
Bakım	1000 ha	111	11 544	160	16 800	265	27 825	370	38 850	440	46 200	460	48 300	470	49 350	480	50 400	2 645	277 725
MERA ISLAHI	ha	4 900	681	10 000	1 400	10 000	1 400	10 000	1 400	10 000	1 400	10 000	1 400	10 000	1 400	10 000	1 400	70 000	9 800
REHABL- Tesis	1000 ha	23	8 050	50	17 500	85	29 750	85	29 750	75	26 250	70	24 500	70	24 500	70	24 500	505	176 750
- Bakım	1000 ha	30	3 000	40	4 000	50	5 000	110	11 000	110	11 000	105	10 500	100	10 000	100	10 000	615	61 500
FİDAN ÜRETİMİ	milin/ad	300	15 000	400	20 000	500	25 000	500	25 000	500	25 000	500	25 000	500	25 000	500	25 000	3 400	170 000
ORKÖY (Etüt –Planlama)	Planlanan köy adedi	550	500	550	600	550	665	600	700	600	750	650	800	650	800	700	800		5 115
KORUNAN ALANLAR			15 490		17 750		18 460		19 190		20 080		20 750		21 580		22 445		140 255
Orman İçi Dinl.Yerl.			3 250		3 530		3 670		3 815		3 965		4 125		4 290		4 460		27 855

Milli Parklar			10 500		11 360		11 815		12 285		12 770		13 280		13 810		14 365		89 685
Sulak alanlar			490		275		300		330		300		350		400		400		2 355
Yaban Hayatı			450		1 330		1 385		1 440		1 500		1 560		1 620		1 685		10 520
Diğer			800		1 255		1 290		1 320		1 425		1 435		1 460		1 535		9 720
ARAŞTIRMA PRJ.	adet	165	750	170	1 400	180	1 450	185	1 500	190	1 570	195	1 650	200	1 700	205	1 800		11 070
YATIRIM TOPLAM																			2 932 474
B.CARİ																			
DepoDahili Yol	km	200	900	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	900	3 700
Yan. Em.Yol Yap.	km	254	190	250	165	250	165	250	165	250	165	250	165	250	165	250	165	2 004	1 345
Yan. Em.Yol Bak.	km	8 355	1 530	1 850	1 480	18 750	1 500	19 000	1 520	19 300	1 544	19 600	1 568	19 900	1 592	20 300	1 624	127 055	12 358
KuleKlb. Yol. Yap.	km	10	60	20	110	20	110	20	110	20	110	20	110	20	110	20	110	150	830
KuleKlb. Yol. Bak.	km	1 792	166	1 800	144	1 800	144	1 800	144	1 800	144	1 850	148	1 850	148	1 850	148	14 542	1 186
Traktör Yolu	km	520	780	400	520	400	520	400	520	400	520	400	520	400	520	400	520	3 320	4 420
Tamir Bakım	1000 km	145	13 000	145	11 600	145	11 600	145	11 600	145	11 600	145	11 600	145	11 600	145	11 600	1 160	94 200
TOPLAM			16 626		14419		14439		14459		14483		14511		14535		14567		118 039
ODUN ÜRETİMİ	000 m ³	18 418		18 558		21 598		18 651		18 700		18 743		18 787		18 850		133 455	
Tomruk	000 m ³	5 550		5 570		5 590		5 610		5 630		5 640		5 650		5 660			
Tel Direği	000 m ³	77		78		80		85		90		90		90		100			
Maden Direği	000 m ³	480		480		485		490		490		490		490		500			
Sanayi Odunu	000 m ³	1 280		1 350		1 360		1 365		1 370		1 375		1 380		1 400			
Kâğıtlık Odun	000 m ³	1 184		1 180		1 180		1 170		1 160		1 160		1 150		1 150			
Lif-Yonga	000 m ³	2 705		2 725		2 750		2 800		2 850		2 900		2 950		3 000			
Sırık	000 m ³	24		25		25		26		27		28		29		30			
Endst. Odun Topl.	000 m ³	11 300		11 438		14 470		11 546		11 617		11 683		11 749		11 840			
Yakacak Odun	000 m ³	7 118		7 120		7 128		7 105		7 083		7 060		7 038		7 010			

SİLVİKÜLTÜR			94 400		65 950		96 300		98 400		99 100		101 100		101 400		102 700		712 250
Tabii Gençleştm.	ha.	13 500	4 400	14 000	4 500	13 000	4 200	14 000	4 500	13 000	4 200	14 000	4 500	13 000	4 200	14 000	4 500	95 000	30 600
Gençlik Bakımı	ha.	81 000	7 400	81 500	7 500	81 500	7 500	82 000	7 500	82 000	7 500	83 000	7 600	83 000	7 600	84 000	7 700	577 000	52 900
Sıklık Bakımı	1000 ha.	110	7 700	120	8 400	120	8 400	140	9 800	140	9 800	150	10 500	150	10 500	150	10 500	970	67 900
Koruma (Tabii Gençleştirme)	adet /ay	3 200	7 100	3 100	6 900	3 000	6 700	2 900	6 400	2 800	6 200	2 700	6 000	2 600	5 800	2 500	5 600	19 600	43 600
	köy/adet	825	3 500	850	3 575	900	3 800	925	3 900	950	4 000	975	4 100	1 000	4 200	1 050	4 400	6 650	27 975
Suni Gençleştirme	ha	11 400	10 400	12 000	11 000	12 000	11 000	12 500	11 200	13 000	11 900	13 500	12 300	14 000	12 800	14 500	13 200	91 500	83 400
Kültür Bakımı	ha	77 500	7 600	78 000	7 600	79 000	7 700	80 000	7 800	80 000	7 800	80 000	7 800	80 000	7 800	80 000	7 800	557 000	54 300
Suni Gnçl.+ Or.İç.Aç Koruma	adet./ay	3 200	7 100	3 100	6 900	3 000	6 700	2 900	6 400	2 800	6 200	2 700	6 000	2 600	5 800	2 500	5 600	19 600	43 600
	köy/adet	825	3 500	850	3 575	900	3 800	925	3 900	950	4 000	975	4 100	1 000	4 200	1 050	4 400	6 650	27 975
İlk Arlm. Bakım.	1000 ha.	10	0	10	0	10	0	10	0	10	0	8	0	7	0	6	0	61	0
Koruya Tahvil	1000 ha.	100	30 000	100	0	100	30 000	100	30 000	100	30 000	100	30 000	100	30 000	100	30 000	700	210 000
Orm. Rehabilitesi	1000 ha	100	5 700	150	6 000	150	6 500	150	7 000	150	7 500	150	8 200	150	8 500	150	9 000	1 050	70 000
CARİ TOPLAM																			830 289
C. BORÇ VERME			44000		44500		44500		45000		45000		45500		45500		45500		315 500
Ferdi Krediler	Ünite	5 336	41 500	5 336	41 500	5 336	41 500	5 336	41 500	5 336	41 500	5 336	41 500	5 336	41 500	5 336	41 500		290 500
Kooperatif Krd.	Proje	20	2 500	22	3 000	22	3 000	24	3 500	24	3 500	26	4 000	26	4 000	26	4 000		25 000
GENEL TOPLAM (Yatırım +Cari + Borç Verme)																			4 078 263

Sektörün 2006 ara dönemi ve 9. plan dönemi (2007-2013) hedefleri olarak Tablo 15'de yer alan faaliyetlerin, dönemi içerisinde ve yıllar itibariyle öngörüldüğü biçimde gerçekleştirilmesi temel ilkedir. Planda öngörülen fiziki hedeflere tam olarak ulaşılması ile sektörün bazı temel faaliyetleri ile ülke ekonomisine sağlayacağı katma değer ve istihdam etkisinin parasal değeri 2005 yılı cari fiyatlarıyla tahmini olarak hesaplanmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Piyasa talepleri doğrultusunda üretilecek toplam 152 milyon m³ civarındaki odun hammaddesi ürünlerin (endüstriyel ve yakacak) piyasa değeri 7,4 milyar YTL'dir. Ayrıca, plan döneminde üretilecek odun dışı orman ürünleri ihracatından sağlanacak gelirin ise 1 milyar YTL'nin üzerinde olacağı tahmin edilmektedir.

Ağaçlandırma hedeflerinin öngörüldüğü şekilde gerçekleştirilmesi durumunda, tesis edilecek yeni orman alanlarının ve bunların bakımı sonucunda, hammadde odun değerinde 3,1 milyar YTL tutarında gayri safi artış sağlanacaktır (³). Ağaçlandırma ve orman rehabilitasyon çalışmaları ile plan döneminde sağlanacak istihdam miktarı ise 439 000 adam/yıl olarak tahmin edilmektedir.

Korunan alanların geliştirilmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması, yaban hayatı kaynaklarının, sulak alanların ve rekreasyon sahalarının yönetimi ile ilgili fiziksel hedeflerin gerçekleştirilmesi ile ülke ekonomisine ve istihdamına önemli katkılar sağlanacaktır. Bu faaliyetlerden sağlanacak parasal değere ilişkin bir projeksiyon olmamakla birlikte, yaratılacak istihdamın 25 000 adam/yıl civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Orman köylerinin kalkınmasının desteklenmesi kapsamında planlanan ferdi ve kooperatif kredi desteklerinin gerçekleştirilmesi ile sağlanacak katma değer 243 680 YTL, sağlanacak istihdamın ise 17 140 adam/yıl olacağı tahmin edilmektedir.

4.2.1 Yurtiçi Talep, Üretim ve Faaliyet Projeksiyonu

Orman ürünlerinden faydalanma ile ilgili temel politika; üretim amacıyla işletilen ormanların bu günkü ve gelecekteki artım ve gelişme potansiyeli riske edilmeden, bu ormanların sürdürülebilir orman işletmeciliği ilkeleri doğrultusunda işletilmesiyle toplum ve sanayinin hammadde talebinin kalite ve miktar olarak en iyi şekilde karşılanmasıdır.

(³): Bir hektar sahadaki artımın; ağaçlandırma ile 5,87 m³, rehabilitasyon ile 2,78 m³ artırılacağı varsayılmıştır. Parasal değer hesaplamasında ise 2005 yılında 1 m³ II. sınıf kızılçam tomruğun piyasa fiyatı (185,00 YTL) baz alınmıştır.

9. Plan döneminde gerek endüstriyel odun tüketimindeki artışın gerekse yakacak odun tüketimindeki azalmanın düşük bir oranda devam edeceği beklenmektedir. Plan dönemi sırasında endüstriyel odun arz açığının 2 milyon m³ civarında olacağı, yakacak odunun ise herhangi bir arz açığı yaşanmayacağı tahmin edilmektedir. Endüstriyel odun arz açığının ithalat yolu ile karşılanmaya devam edileceği, ithalat içinde mamul ve yarı mamul odun ürünleri payının bir miktar artacağı tahmin edilmektedir.

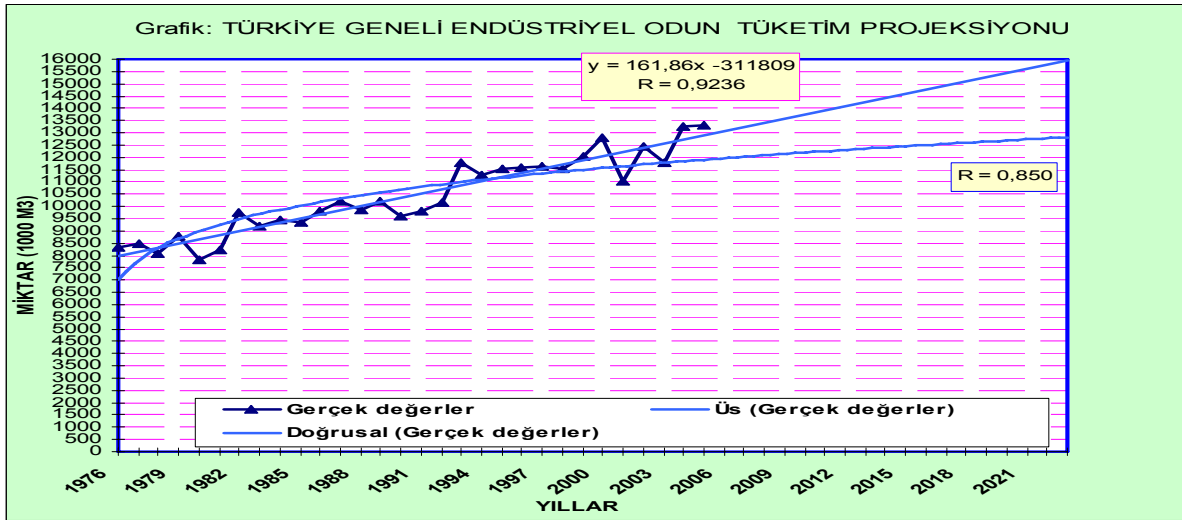
İç piyasada oluşan satış fiyatlarının dünya fiyatları paralelinde kalacağı ve belli sınırların üstüne çıkmayacağı beklenmektedir.

Odun üretimindeki yüksek maliyetlerin azaltılmasında; politik, yapısal ve kanuni düzenlemeler gerektirdiğinden kısa dönemde önemli gelişme sağlanabilmesi zordur. Orman kaynakları yönetimine ve ürünlerin sertifikalandırılmasına yönelik çalışmaların 9. Plan döneminde ülkemizde başlatılması beklenmektedir.

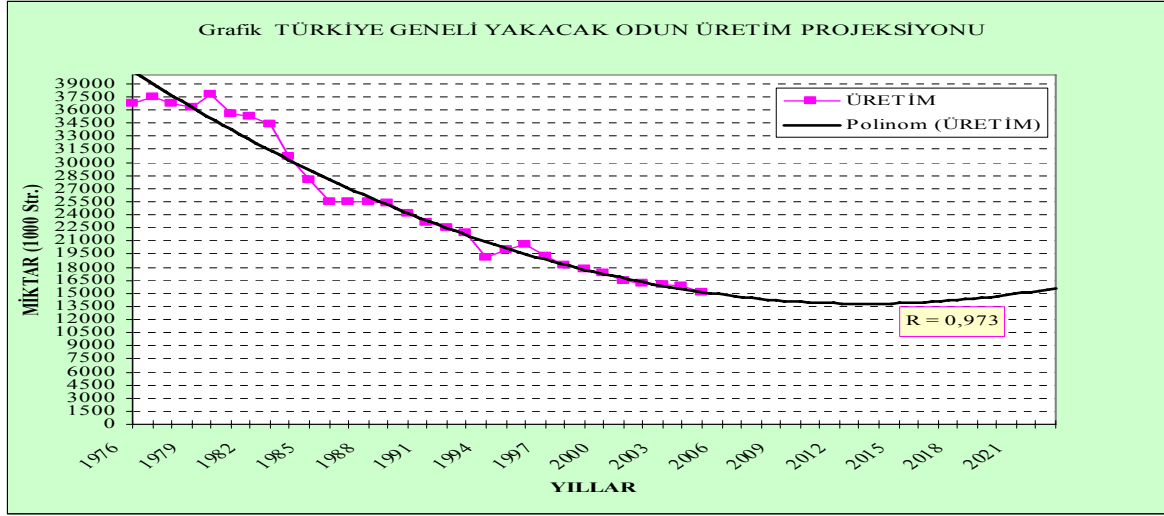
Dikili satışların, uygulamadaki eksikliklerin giderilerek, yaygınlaşması sonucu piyasada daha taze, kaliteli ve ucuz odun hammaddesi arzında gelişme sağlanabilecektir.

Ülkemizde 9. Plan döneminde odun arz-talep ilişkileri ile ilgili projeksiyonlar son yirmi yıllık endüstriyel ve yakacak odun üretim ve tüketim gerçekleşme değerlerine göre hesaplanarak sonuçlar Grafik 1- 4 de verilmiştir.

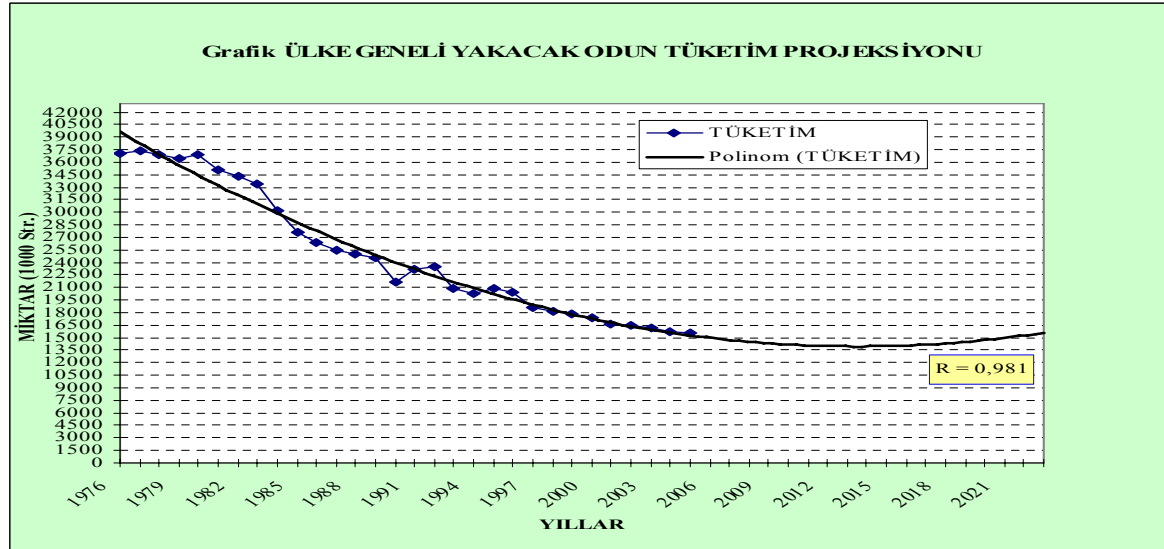
Grafik 1

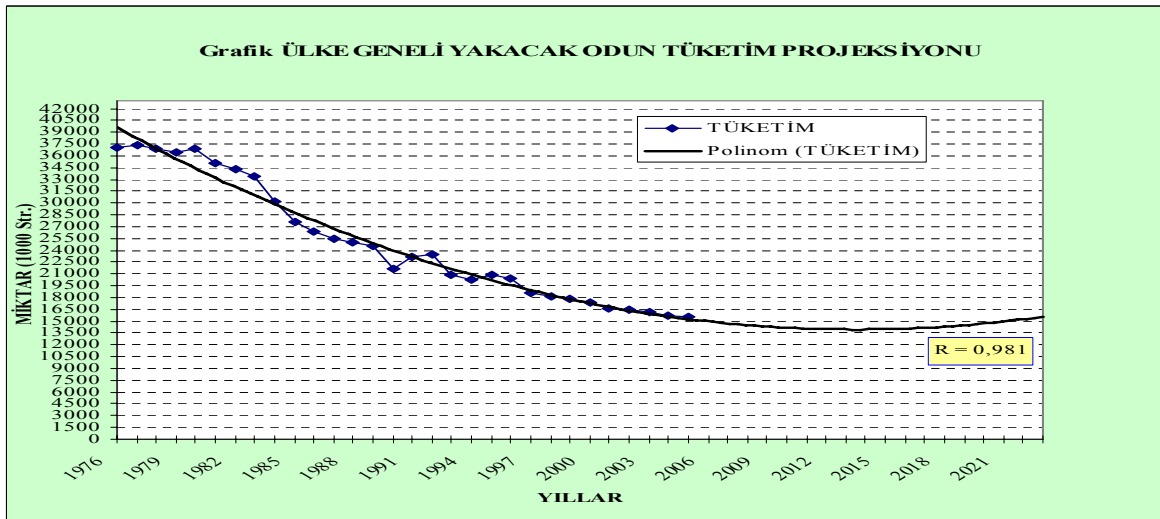
Grafik 2

Grafik 3

Grafik 4

Orman alanlarının bir kısmının önümüzdeki yıllarda koruma ve üretim dışı faydalanma statülerine aktarılması sonucu üretim amaçlı işletilen doğal orman alanlarının azalacağı, buna rağmen OGM tarafından gerçekleştirilen toplam endüstriyel odun miktarında az bir miktarda artış olacağı, bu artışın ağırlıklı olarak genç ormanlarda ve daha entansif silvikültürel uygulamalar ile ince boyutlu odun üretiminde gerçekleşeceği beklenmektedir.

Toplam üretim içinde, ağaçlandırma alanlarından yapılan odun üretim miktar ve payının önemli oranda artacağı, bilhassa, özel sektör hızlı gelişen tür ağaçlamaların payının çok daha yüksek olmaya devam edeceği beklenmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü'nün kurumsal yapısı ve üretim–pazarlama uygulamalarında, serbest piyasa ekonomisi şartları altında rekabet edebilmesini temin edecek bazı köklü değişikliklerin ve gelişmelerin gerçekleşmesi gerektiği, bu sayede odun üretim maliyetlerinde önemli azalmalarının uzun dönemlerde de olsa sağlanabileceği tahmin edilmektedir.

Ülkemizde fert başına ve toplam kâğıt tüketiminde önemli artışların gerçekleştiği, ancak özelleşme sürecinde olan ve odun kullanan kâğıt sanayi kuruluşlarımızın uluslararası rekabet dezavantajları nedeniyle önemli kapasite artımına gitmeyeceği, buna karşılık kâğıt ve lif-yonga levha sanayimizde teknolojik gelişmeler kaydedileceği ve rekabet gücünün kısmen gelişeceği ancak üretim ve talep miktarlarında çok büyük artışlar olmayacağı beklenmektedir.

Odun hammaddesi üretim ve pazarlaması ile ilgili temel politika; üretim amacıyla işletilen ormanların bu günkü ve gelecekteki artım ve gelişme potansiyeli riske edilmeden, bu ormanların sürdürülebilir orman işletmeciliği ilkeleri doğrultusunda işletilmesiyle toplum ve sanayinin hammadde talebinin kalite ve miktar olarak en iyi şekilde karşılanmasıdır.

Avrupa Birliğine tam üye olma sürecinde sürdürülebilir orman işletmeciliği çalışmaları önemini daha da artırmalıdır. Sertifikalandırma çalışmaları ile orman kaynaklarının çok yönlü fayda ve hizmetlerinin dengeli ve sürdürülebilir şekilde sağlanması güvence altına alınmış olacaktır.

Ormanların korunmasıyla ilgili mevcut personel sayısı 5 700 iken olması gereken orman muhafaza memuru sayısı 9 300 dür. Dolayısıyla nitelikli personele ihtiyacı bulunmaktadır. Nitelikli personel ve ara eleman ihtiyacı temini orman fakülteleri ve 2 yıllık yüksek okul mezunları arasından alınması hedeflenmektedir.

Yangın yönetim politikasının oluşturulmasında katılımcı yaklaşımlar önem kazanmaktadır. Yangın harekât merkezleri uluslararası merkezlerle entegre hale getirilmelidir.

Fonksiyonel plan uygulamalarında temel teknik sorunların çözüleceği ve ilgili personelin deneyim ve kapasitesi artırılarak silvikültürel müdahalelerin etkin ve zamanında yapılması, orman bakımı çalışmalarının iyileştirilmesi, uygun silvikültür teknikleri ile ormanlarda yangın riskinin azaltılması, otomasyona geçişle teknik silvikültürel çalışmalarda başarı ve etkinliğin artırılması ve alt yapı ve kayıt sistemlerinin geliştirilerek silvikültür çalışmalarındaki tohum transferinin daha teknik ve güvenilir bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.

Orman kaynaklarından orman köylüsü başta olmak üzere, kentlinin, sivil toplum kuruluşlarının (STK), sanayicilerin, turizmcilerin, çevrecilerin, avcılarının vb. toplum kesimlerinin ilgi alanlarına göre farklı beklentileri olup orman halk ilişkilerinin düzenlenmesinde ve ileriye yönelik üretim projeksiyonu yapılmasında bu grupların farklı beklentilerinin de dikkate alınmasına devam edilmelidir.

Ormancılıkla ilgili küresel süreçlerin içinde yer alınarak, bu süreçlerin sonuçları değerlendirilerek uygulanmalıdır. Ormanlar ve ormancılık hizmetleri ile ilgili yapılacak yasal, kurumsal ve finansal düzenlemelerde AB normları, küresel süreçler ve ülkemizin temel kalkınma stratejileri esas alınmalıdır.

Orman ürün ve hizmet maliyetlerinin azaltılması için araştırma ve geliştirme çalışmaları ile eğitim çalışmalarına önem verilerek, iç ve dış piyasaların takibi hususundaki kapasite artırılmalıdır.

4.2.2. Dış Ticaret Projeksiyonu

Piyasayı önemli ölçüde etkileyen yuvarlak odun ithalatı, 4401 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonundan (GTİP) yapılan yakmaya mahsus ağaçlar ile 4403 GTİP' dan yapılan endüstriyel odun ithalatından oluşmaktadır. İthalat miktarı çeşitli faktörlere bağlı olarak yıldan yıla değişmekle beraber yıllık olarak 1,5-2 milyon m³ civarındadır. İthalatın yaklaşık % 80'nin oluşturan endüstriyel odunun tamamına yakını tomruktan oluşmaktadır. Bunun dışında 4401'yakmaya mahsus ağaçlar faslından yapılan yuvarlak odun ithalatı da küçük istisnalar dışında lif ve yonga levha sanayi ile kâğıt sanayi tarafından hammadde olarak kullanılmaktadır.

Endüstriyel odun ithalatının tutarı yaklaşık olarak son yıllarda 70-130 milyon \$ arasında değişmekte, yakmaya mahsus ağaçlar adı altında yapılan ithalat tutarı ise 6-7 milyon \$ civarındadır. Yuvarlak odun ihracatı çok az miktarda olup ithalata oranı %1 civarındadır.

Gümrük ve eş etkili vergilerin kaldırılması ile 1993 yılında ithalat patlaması yaşanmış olup yuvarlak odun ithalat miktarı % 200 civarında artmıştır. İthal ürünlerin 2000 yılında % 84'ü, 2003 yılında ise % 72'si BDT ülkelerinden gelmiştir. İthalatın diğer önemli bir kısmı (yaklaşık %18) ise Afrika ülkelerinden yapılmakta olup bu ülkelerden ithal edilen tropik ağaçlar kaplama ve mobilyacılık gibi kalite gerektiren kullanım alanlarına yöneliktir.

4401'den yapılan yakmaya mahsus ağaçların tamamı yapraklı türlerden oluşmakta olup bu grupta yer alan önemli ağaç türleri okaliptüs, kayın, huş ve meşedir. Yuvarlak haldeki ithalatın yanı sıra, son birkaç yıldır 4402 alt pozisyonundan ithal edilen yonga, talaş ve diğer odun artıkları gibi levha sanayinde hammadde olarak kullanılan bazı ürünlerin miktarı önemli miktarda artmakta olup bu miktar 2004 yılında 600 bin m³ ü geçmiştir.

Yuvarlak odun ihracatının ithalatı karşılama oranı çok düşüktür. Fakat yuvarlak odunun tamamen hammadde vasfında ve bu hammaddenin işlenerek mamul halde ihraç edilmekte olması ile sağlanan istihdam ve katma değer göz önüne alındığında bu oranın düşüklüğü hiçbir şekilde olumsuz olarak değerlendirilmemelidir. Ayrıca, İthalat olanaklarının orman ürünleri endüstrisinin gelişimi üzerindeki olumlu etkisi de unutulmamalıdır.

Odun Dışı Ürünlerin Dış Ticareti:

Son yıllarda odun dışı orman ürünlerine (ODOÜ) olan talep çok artmıştır. Kültür türleri ve genleri ile oynanmış ürünlerin olumsuzlukları ile ilgili yayınlar insanların tabii ürünlere talebini artırmıştır. Bu yöneliş ODOÜ talebini ve ticaretini olumlu etkilemiştir. Bu ürünlerin ticaretinde ülkemiz önemli pay sahibidir. Ülkemiz coğrafyasının ve ekolojilerinin sağladığı avantajlar ile bazı ürünlerde dünya ticaretinde avantajlı konumda bulunmaktadır.

Odun dışı orman ürünleri ticaretinde 2002 yılı itibariyle 1992 yılına göre parasal değer olarak 1,5 kat artış olmuştur. Ancak özellikle gelişmekte olan ülkelere mamul madde olarak ihracatında önemli artışlar görülmektedir.

Odun dışı orman ürünlerinde ithalattaki ağırlığı ülkemizde yetişmeyen kauçuk ve baharat ürünleri ile işlenmiş mamul ürünler oluşturmaktadır. İthal edilen ürünler arasında en büyük harcamalar tabii kauçuk, bitkisel hülâsalar ve çiçek soğanları için yapılmaktadır. İhracatın büyük bölümü az sayıdaki özel sektör ihracatçı firmaları tarafından İzmir'den yapılmaktadır. İhraç gelirleri içinde önemli yeri olan ürünler arasında ise kekik, çam fıstığı, defneyaprağı, mantarlar, keçiboynuzu, tarçın, kimyon, ardiç, kişniş v.b. yer almaktadır.

9. Kalkınma Planı döneminde orman ağacı tohumları ihracatının yanı sıra orman ağacı fidanı ihracatına da önem verilmelidir. Özellikle Doğu Karadeniz göknarı, Uludağ göknarı,

Kazdağı göknarı, Toros sediri, Ehrami karaçamı, kızılçam, fıstıkçamı, servi, ardıç, çınar, ihlamur, akasya vb. türlerin tohum ve fidanları ihracatı için dış piyasa pazar olanakları aranmalıdır.

Orman ürünlerinin dünyada gayri safi üretimindeki payı %1,2 dış ticaretteki payı ise yaklaşık %3 tür. Endüstriyel odunun büyük bir bölümü giderek artan oranlarda plantasyon ormanlarından üretilmektedir. Endüstriyel odun ticareti son kırk yılda hacim olarak iki katına çıkmıştır ve hızla artmaya devam etmektedir.

Ülkeler düzeyinde uygulanan yasaklama ve sınırlamaların yanı sıra uluslararası ve küresel düzeyde yürütülen orman ürünleri piyasası üzerinde etkili süreçler de mevcuttur. Bu süreçler; sertifikasyon ve etiketlendirme, yeşil kart uygulaması, yasal olmayan yollarla üretilmiş orman ürünlerinin dış ticaretini önlemeye yönelik çalışmalar ile odunun enerji kaynağı olarak kullanımının teşvik edilmesi şeklinde özetlenebilir.

Dünya üzerindeki sertifikalandırma işlemi bütün hızıyla devam etmekte olup sertifikalandırılmış orman alanı 2004 itibariyle 192 milyon ha'dır. Bu da yaklaşık dünya ormanlarının %5'ini kapsamaktadır. ABD, Kanada ve Finlandiya en çok sertifikalandırılmış orman alanına sahip ülkelerdir. Sertifikalandırılmış ürünlerin pazar içindeki payının ve çevresel duyarlılıkların artması ve sertifikasyonun nihai odun ürünlerinde de yaygınlaşması dikkate alındığında, bugün için olmazsa da gelecekte, ülkemiz ormancılığının özellikle de orman ürünleri endüstrisinin bu süreçten etkilenmesi kaçınılmaz hale gelebilecektir.

Son yıllarda BM Avrupa Ekonomik Komisyonu Ormancılık Komitesi ile FAO Ormancılık Komisyonu'nca ortaklaşa yürütülen çalışmalarda, bölge ülkelerinin genelinde %1'in altında olduğu kaydedilen illegal kesimin bazı ülkelerde %30'lara ulaştığı belirtilmiştir. Dünya Bankası tarafından yapılan araştırmalara göre de gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik kaybın 2001'de 15 milyar \$ civarında olduğu kaydedilmiştir. Bu konuda AB'nin, birlik dâhiline girecek orman ürünlerinin yasal lisansa bağlamayı hedefleyen ve karşı partner ülkelerin gönüllülük esasına dayanan çalışmaları sonuçlanmak üzeredir.

Bu eğilimler ile ormancılık alanında uluslararası düzeyde meydana gelen gelişmeler ve yürütülen faaliyetler çerçevesinde:

- orman ürünlerine ilişkin gümrük tarifelerinde azalmaların devam etmesi,
- orman ürünleri dış ticaretinde tarife dışı engellerle (özellikle çevresel konularda) ilgili artışların olması,

- gelişmekte olan ülkelerin ihracatındaki düşüşün ve ithalatlarındaki artışın hızlanması,
- Avrupa ve AB ülkelerinin ithalat ve ihracatlarındaki artışların devam etmesi,
- Türkiye’de ise ithalattaki artış hızının devam etmesi ve Gümrük Birliği nedeniyle AB ile olan ticaret hacminin (özellikle odun dışı orman ürünleri bakımından) genişlemesi beklenilmektedir.

4.2.3. Teknoloji, AR-GE, İstihdam ve Girdi Piyasalarında, Çevre Uygulamalarında

Muhtemel Gelişmeler ve Sektörün Rekabet Gücüne Etkileri

Hammadde ürünlerin bozulmadan ve değer kaybetmeden, piyasa istekleri doğrultusunda, pazara ulaştırılmasındaki zorluklar göz önüne alındığında, yeni alternatifler üretim modelleri konusunda çalışmaların hızlandırılması gerekmektedir. Son zamanlarda denenmekte olan dikili satış uygulamasının eksiklik ve aksaklıklarının giderilerek orman köyleri ve kooperatiflerini de dikkate alacak düzenlemelerin yapılması önem kazanmaktadır.

105/1999 EC direktifine uygun olarak hazırlanan “Orman Yetiştirme Materyallerinin Ticareti Yönetmeliği”nin gereklerini yerine getirebilecek taşra organizasyonunun oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

Bu plan döneminde tohum ve fidan üretimi hizmetlerinde her yıl; 2 bin kadrolu işçiye 12 ay, hizmet satın alma yöntemi ile de 8 bin kişiye 6 ay süre ile iş imkânı sağlanacaktır.

Ağaçlandırma ve rehabilitasyon çalışmalarının makine veya işçi gücü ile yapılmasının, bu çalışmaların oluşturacağı istihdamı önemli biçimde etkilemektedir. İşçi gücüyle yapılacak ağaçlandırmalarda 1 hektar tesis (arazi hazırlığı+dikim) için 90 adam/gün, 1 hektar bakım için 34 adam/güne; makineli ağaçlandırma çalışmalarında ise 1 hektar tesis (arazi hazırlığı+dikim) için 25 adam/gün, bakım için ise 27 adam/güne, rehabilitasyon çalışmaları emek-yoğun tesis için 50, makineli 25 adam/gün, bakım için 20 adam/güne gereksinim vardır.

Ceviz, kestane, antepfıstığı, badem, harnup, alıç, defne, zeytin, mahlep, kuşburnu ve sakız gibi odun dışı orman ürünlerinden faydalanılan türler ile kavak, kızılgağaç, okalıptüs ve benzeri hızlı gelişen orman ağaçları ve fıstıkçamı gibi meyvesi önemli ekonomik değere sahip türler ile yapılan özel ağaçlandırma çalışmaları istihdam piyasasını olumlu yönde etkilemektedir.

Bir hektar erozyon kontrolünün hektar maliyeti bölgeden bölgeye değişmekle birlikte ortalama 1000 \$ civarında olup ödenen para doğrudan kırsal kesime gitmektedir.

Boylu ve formlu park-bahçe ağacı ve süs bitkisi üreten özel sektör fidancılığının geliştirilmesi için destek sağlayarak dünya piyasasında söz sahibi olunması sağlanmalıdır.

Bakanlık faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan fidanların her yıl artan oranlarda özel sektöre ürettirilmesi sağlanacak, 40 milyon /yıl olan kaplı fidan üretimi 80 milyon/yıla çıkarılmalıdır.

Tohum, fidan üretimi, ağaçlandırma, rehabilitasyon ve erozyon kontrolü çalışmalarının ülke çapında arttırılması, zorunlu olarak ilişkide olduğu diğer sektörleri de etkileyecektir. Özellikle fidan dikimi, sökümü, ambalajlanması, yüklenmesi ile ilgili alet ve ekipmanların geliştirilmesi ve yenilerinin yapılması gübre, yetiştirme (turba, ponza, organik gübre v.b.) iş kollarında gelişmeler olacak, istihdam artacak işsizliğin azalmasına katkıda bulunulacaktır.

4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu özel avlaklar dışındaki avlakların Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından işletilmesi durumunda bu avlaklarda alanı bulunan köy tüzel kişilikleri ve belde belediyeleri ile koruma, üretim, bakım, avcılığın düzenlenmesi ve av turizmi konularında işbirliği yapılmasını da öngörmüştür. Bu uygulama ile yaban hayatı kaynaklarımızdan faydalanmaya yerel halkın katılımı sağlanacak ve kırsal istihdama katkıda bulunulacaktır. Örnek avlakların ülke geneline yaygınlaştırılması ve özel sektöre verilerek işlettirilmesi hedeflenmektedir. Doğal popülasyonlar özel sektörden temin edilen veya devlet üretme çiftliklerinde üretilen stoklardan desteklenmelidir.

Milli park girişlerinin kontrol altına alınması, ziyaretçi tanıtım merkezlerinin inşa edilmesi ile rekabet yaratılmasına imkân sağlanmalıdır. Korunan alanların uzun devreli gelişme planlarının özel sektöre ve üniversitelere ihale edilmesi ile istihdam yaratılmış olacaktır. Ayrıca, korunan alanlarda alan kılavuzluğu uygulaması başlatılarak yöre halkının ekonomik yönden kalkındırılmasına katkı sağlanmalıdır.

Türkiye ormancılığında çeşitli yörelerin sosyo ekonomik özelliklerini tanımlayan araştırmalar bulunmaktadır. Bu durum orman kaynaklarının planlanmasında sosyal değerlendirme çalışmalarına yer verilebilmesini kolaylaştıracak bir birikimdir.

Ormancılık araştırmalarında gerek sektörler arasında gerekse disiplinler arasında işbirliği ve diyalogun önemi giderek artmıştır. Buna en iyi örnek Avrupa Orman Enstitüsü (EFI)'dür. EFI'ye üyelik sözleşmesi Bakanlıkça imzalanmış olup sözleşme TBMM'nde onaylanmıştır.

EFI üyeliğinin AB'ye uyum sürecinde gerçekleştirilecek ortak araştırma çalışmaları için bir başlangıç olacağı düşünülmektedir. Avrupa ormancılığında önemli roller üstleneceği düşünülen EFI; ortak araştırmalar, eğitim projeleri ve burslar sunan, AB'nin ormancılıkla

ilgili kaynaklarını yönlendirmeye başlamış bir kurumdur. Bu enstitüye üye olmanın avantajlarından yararlanmak üzere ortak araştırma projelerinde yer almak için girişimler başlatılmalıdır.

Araştırma müdürlüklerin kapasitelerinin ülke ve dünya ormancılığının değişen koşulları ve ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, diğer ilgi grupları ile işbirliğinin güçlendirilmesi suretiyle, araştırma-uygulama arasında konu seçimi ve sonuçların uygulamaya aktarılması açısından eşgüdüm eksikliği giderilmelidir. Araştırmacı personelin devamlılığının sağlanması, özlük haklarının iyileştirilmesi ve personelin araştırma enstitülerinin iş yoğunluğu dikkate alınarak dengeli dağıtılmaları ile mevcut araştırma birimlerinin çalışma koşullarının da iyileştirilmesine ihtiyaç vardır.

Ülkemizin taraf olduğu Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve diğer uluslararası sözleşmeler ile Pan-Avrupa Sürdürülebilir Ormancılık Kriter ve Göstergelerinden doğan yükümlülükler, Ormancılık Araştırma Master Planında dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırma networklerinde ülkemiz araştırma birimlerinin aktif katılımı sağlanmalıdır.

4.2.4. Özel Sektörün Rolü ve Muhtemel Etkileri

Ormancılık sektöründe özel sektörün ağırlıklı rolü orman endüstrisi ve odun ticareti alanındadır. Orman yetiştirme konusunda özel sektör tüm teşviklere rağmen çok istekli görünmemektedir. Fidan yetiştirme ve fidan ticareti konusunda özel sektör fidancılığı, Çevre ve Orman Bakanlığının da finans, teknik ve politika yönünden desteği ile gün geçtikçe kurumsallaşmakta, kayıt altına alınmakta, ürün kalitesini arttırarak ihracat imkânları yakalamaktadır. Özellikle ihracata yönelik çalışmalar arttıkça dünyadaki 50-60 milyar \$ park-bahçe ağacı ve süs bitkileri pazarından ülkemizin 2-3 milyar \$ pay alması için hiçbir engel görünmemektedir.

Kurumsallaşan özel sektörün gelecek yıllarda Bakanlıkça yapılacak ağaçlandırma çalışmalarında kullanılacak fidanların üretimini de yapabileceği beklenmektedir.

Tohum, fidan üretimi, ağaçlandırma, rehabilitasyon ve erozyon kontrolü çalışmalarında arazi hazırlığı, dikim, bakım vb. işlerin tamamına yakını özel sektörden hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilmektedir. Böylece ilgili özel sektörün hareketlenmesi söz konusu olacaktır.

Ormancılık yatırımlarında, planlama ve diğer alt yapı hizmetleri özel sektöre ihale edilerek yaptırılmaktadır. Yatırımlar ağırlıklı olarak her türlü planlama ve alt yapı

hizmetlerinde yoğunlaştırılacak, özel sektörün yatırımlarını artırarak sürdürmesi özendirilecek ve il stratejik eylem planları, bölgesel gelişmişlik farkları ve mesire yerlerinin hâlihazırdaki durumu dikkate alınarak yatırımlara yön verilmelidir.

Eğitimde sağlanan vergi teşvikleri ve benzeri düzenlemeler, çevre ve ormancılık alanında da sağlanabilirse özel sektör yatırımları artırılabilir.

5. UYGULAMA STRATEJİLERİ VE TEDBİRLER

5.1. Mevzuat Düzenlemeleri

Orman mevzuatı denince akla öncelikle T.C. Anayasasının ormanlarla doğrudan ilgili olan 169. ve 170. maddeleri ile ormanları dolaylı olarak ilgilendiren 44, 45, 56 ve 171. maddeleri akla gelmektedir. Bu hükümler orman mevzuatının ana çerçevesini oluşturur. Bu hükümler ormanların korunması ve gelecek kuşaklara intikali için güçlü bir dayanak oluşturmaktadır.

Anayasal hükümlerden sonra orman mevzuatının temelini oluşturan başlıca yasalar; 6831 sayılı Orman Kanunu, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile idari yapılanmaya ilişkin 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanundur. Bu yasalarla ilgili tüzük yönetmelik gibi diğer kaynaklar da bu mevzuat içinde yer almaktadır. Aşağıda bu düzenlemeler ayrı başlıklar altında ele alınarak uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve 9. Plan döneminde alınması gereken idari tedbirler ve yapılması gereken yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

1982 Anayasası'nın 169 ve 170. maddeleri; 31/12/1981 tarihinden önce orman niteliğini kaybeden yerlerin değerlendirilmesi, bilim ve fen bakımından orman olarak korunmasında yarar bulunmayan yerlerin tespiti ve orman dışına çıkartılması, değerlendirilmesi ve orman içindeki köyler halkının bu yerlere yerleştirilmesi için anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi ile ilgili hükümleri içermektedir.

170. maddenin açık yazılmamış olması söz konusu alanların Anayasa Mahkemesi tarafından sadece orman içinden nakledilecek köylülere tahsis edileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu yorum orman dışına çıkarılan alanlarda bina ve tesisi bulunan ancak orman köylüsü olmayan kişiler açısından çözümsüzlük oluşturmuştur. Bu sorunun çözümü için son dönemlerde bazı yasal düzenlemeler yapılmışsa da, bu düzenlemelerden bir kısmı (3761 ve 4706 sayılı Yasalar) Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.

- **6831 Sayılı Orman Kanunu:** Türkiye'deki ormancılığımızın temel yasası olan 6831 sayılı Kanun 1956 yılından beri yürürlüktedir ve bu süre içinde pek çok hükümleri değiştirilmiştir. Bu yasanın, orman tanımının yapıldığı 1. maddesinin orman sayılmayan yerlere ilişkin (G), (H) ve (J) bentleri tartışmalara konu olmuştur. Örneğin, (H) bendinde 1950'li yıllarda yapılan değişikliklerle esasen orman ağacı oldukları halde meyveleri nedeniyle meyveli ağaç kabul edilen fıstıkçamı, palamut meşesi, fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar orman kapsamından çıkarılmıştır. 2003 yılında 4999 sayılı Yasa ile bu bentte değişiklik yapılarak kızılâğaç ve kestanelikler de orman kapsamından çıkarılmaya çalışılmışsa da bu değişiklikler Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir

Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ve süreçler gereğince orman tanımının genişletilmesi gerektiğine dair görüşler de vardır. Örneğin, yaban hayvanları için uygun yaşama ortamı oluşturan sazlık ve bataklıkların, dere içlerinde orman kapsamı dışında kalan ağaçlık alanların (galeri ormanı) orman kapsamı içine alınmaları gerektiği ileri sürülmektedir.

Kanunun en çok tartışılan maddelerinden biri de 2. maddedir. Özellikle bu maddeye orman dışına çıkarma işlemini yeniden disiplin altına alacak hükümlerin eklenmesi istenmektedir.

Kanunun; 30, 34 ve 40. maddelerinde değişiklik yapılarak ve hali hazırda üretim işi yapan köylü ve kooperatifleri sosyal ve ekonomik şartları da göz önüne alınarak, dikili satışların eksiklik ve aksaklıklarının giderilerek yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Üretim faaliyetleri, verimli çalışma ve teknolojik ilerleme yanında piyasa isteklerini en iyi şekilde karşılamaya uygun bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Köylü zati ve müşterek yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışı odun haklarına ilişkin 31, 32, 33, 34 ve 35. maddeler uygulamada sorunlara neden olmakta ve büyük ölçüde değer kayıplarına meydan vermektedir. Bu bakış açısıyla, bu maddelerin, AB uyumu da dikkate alınarak, ilgili taraflarla işbirliği içinde yenilenmesi sağlanmalıdır.

Özel ormanlarda yapılaşma ile ilgili 52. madde uygulamada büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu madde yeniden düzenlenmek suretiyle özel ormanlarda yapılaşma belli esaslara bağlanmalıdır.

- **4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu:** Geçmişte adli ceza şeklinde uygulanan cezaların idari para cezasına çevrilmesi kanunun uygulamasında önemli aksaklıklar ortaya çıkarmıştır. Ceza sistemi, cezaların tahsili, müsadere edilecek suç aletleri, avcılık belgesi verilmesi ve vizesi, Merkez Av Komisyonunun oluşturulması tartışılan başlıca konulardır.

- **2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu:** Planlamayla ilgili 4. madde yeniden düzenlenerek, planların ilân edilmesi ve itiraz hakkı tanınması, onay sürecinin kolaylaştırılması ve finansmanına ilişkin düzenlemelere yer verilmelidir. Korunan alan içinde kalan taşınmaz ile halkın mağdur olmaması için önce gelişim planlarının yapılması ve ardından milli park olarak ilânını sağlayacak düzenlemeler düşünülmelidir. Ayrıca, milli parklarda yasaklanan eylemlerin yaptırımları yasada yer almalı, çeşitli amaçlarla verilecek izin ve irtifak haklarının verilmesinde kaynak değerlerinin asla zarar görmemesi esası getirilmelidir.

Çerçeve Doğa Koruma Yasası çıkartılarak doğa korumaya ilişkin statüler netleştirilmeli ve 2873 sayılı Yasa müstakbel Doğa Koruma yasasına uygun hale getirilmelidir.

- **2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun:** Bu yasa orman köylülerinin kalkındırılmasını orman dışına çıkarılan marjinal alanların dağıtımını ile sınırlı tutmaktadır. Bu nedenle kalkınma için gerekli daha detaylı düzenlemelere ihtiyaç vardır. 2924 sayılı Yasa, 4706 sayılı Yasa ile yapılan değişikliklerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinden sonra uygulanamaz hale gelmiştir. Bu konuda doğan yasal boşluğun en kısa zamanda doldurulması gerekmektedir.

- **4234 Sayılı Mera Yasası:** Yasa, meraların hayvancılık dışı amaçlarla kullanımına izin veren istisnai hükümleri bakımından eleştirilmektedir. Mera alanlarının bozulmasına ve daralmasına yol açan düzenlemeler orman içi meralarda ormanlar aleyhine sonuçlar doğurabilecektir. Hem meraların hem de bunlara bitişik ormanların korunması bakımından yapılaşma konusundaki düzenlemelerin dikkatle ele alınması ve “orman içi, orman kenarı ve orman üstü” şeklinde yer alan meraların anlaşılır biçimde tanımlanması gereklidir.

- **3402 Sayılı Kadastro Kanunu:** Bu Kanunun ormanları ilgilendiren 4. maddesi, kadastro çalışma alanında orman bulunması ve iki ay içinde orman sınırlarının belirlenememesi durumunda kadastro postalarının çalışma alanlarını kendilerinin belirlemesine ilişkindir. Genel kadastro ile orman kadastro arasında örtüşmeleri gidermek için konulan istisnai hükümlerin uygulama alanı çok sınırlı olup asıl hükümlerin yerine geçemez. Orman sınırlaması, orman kadastro komisyonlarına verilen yasal bir görevdir,

- **2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu:** Yasanın 8. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan orman alanlarının tahsisine ilişkin yönetmelik, orman alanlarında yapılaşma baskısı oluşturmaktadır. Yasanın bu alanlarda yapacak tesisler için orman arazisinin mülkiyetinin devri anlamına gelebilecek hükümler içermesi Anayasamızın 169. maddesi ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca, hiçbir şekilde yapılaşmaya konu olmaması gereken koylar,

mutlaka korunması gerekli kaynakların bulunduğu alanlar kesinlikle yapılaşmaya konu olmamalıdır. Son zamanlarda giderek artan ve bu koylarda ciddi kirlenmelere neden olan balık çiftlikleri konusu da gerekli düzenlemeler yapılarak önlenmelidir.

- **3213 Sayılı Maden Kanunu:** Kalori değeri son derece düşük kömür, kum, taş gibi materyalin ormanlarda aranması ve işletilmesine izin verilmesi orman alanlarının büyük ölçüde tahribine neden olmakta ortaya büyük rehabilitasyon masrafları çıkmaktadır. Değersiz materyallerin Maden Kanunu kapsamına alınarak, verimli ormanlarda ve milli parklarda aranmasına ve işletilmesine izin vermek suretiyle giderilmesi mümkün olmayan zararlar ortaya çıkarabilecektir. Maden Yasası ve yönetmeliği tekrar gözden geçirilmelidir.

Ayrıca, ormancılık hizmetlerinin günün şart ve icaplarına uygun olarak gerçekleştirilmesinin sağlanması amacıyla, mevcut mevzuatlar gözden geçirilecek, 9. Kalkınma Planı döneminde yeni düzenlemeler yapılması ve/veya mevcut olanların geliştirilmesi suretiyle ormanların daha iyi korunması, işletilmesi ve bu konulardaki darboğazlara uygun çözüm arayışlarına devam edilmelidir. Örneğin;

- Orman yangınlarla mücadele için özellikle korumanın tabana yayılması için ormanların korunmasında köy tüzel kişilikleriyle yapılacak işbirliği hakkında yönetmelik çıkarılmalıdır.

- "Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesi, Uygulanması, Denetlenmesi ve Yenilenmesi Hakkında Yönetmelik" ve ilgili "Yönergeler" hazırlanmalıdır. Yürürlükte olan "Orman Amenajman Planlama Denetim Kılavuzu" ve "Orman Amenajman Plan Uygulama Denetim Kılavuzu" yeni yönetmelik ve yönergeler kapsamında yeniden düzenlenmelidir.

- İlgili meslek kuruluşları ile işbirliği yapılarak, "Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Yetki Yasası" çıkartılması sağlanmalıdır.

- Hazine arazilerinin tahsisine ait 176 sayılı kanun hükmünde kararnamede, hazineden özel ağaçlandırma amacıyla tahsis edilen veya kiralanın yerlerin mülkiyetinin, orman vasfını değiştirmemek ve başka amaçla kullanmamak koşulu ile tahsis edilen kişi adına devredilmesi amacıyla gerekli mevzuat düzenlemesi çalışmaları yapılmalıdır.

- 6831 sayılı Orman Kanununda; özel ağaçlandırmaya konu tapulu (sahipli) arazilerin, idare müddeti sonunda ilgisinin isteği doğrultusunda kullanılabilmesi için gerekli düzenleme yapılması hususunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

- Biyoçeşitlilik ve Doğa Koruma Kanunu taslağı, 2005 yılında tamamlanmıştır. Yasanın kabulü ile biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik önemli katkı sağlanacak ve AB sürecinde doğa koruma mevzuatına uyum konusunda ilerleme sağlanmış olacaktır.

- 6831 sayılı kanunun 2/B maddesi ile orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin hak veya talep sahiplerine süratle intikalinin sağlanması yönünde mevzuat çalışmaları yapılmalı, elde edilen gelirlerin 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkındaki Kanun gereği orman köylülerinin kalkındırılmasında kullanılmalıdır.

- AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin ulusal programda yer alan diğer mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilmelidir. Plan döneminde yürürlüğe girecek AB müktesebatı da değerlendirilerek gerekli mevzuat uyum çalışmaları ve taraf olduğumuz uluslararası süreçlerde alınan kararların ve uluslararası sözleşmelerin uygulanması amacıyla yönelik mevzuat geliştirme çalışmalarına devam edilmelidir.

5.2. Kurumsal Düzenlemeler

Mevcut durumun daha iyi algılanabilmesi için; günümüze gelinceye kadar “Çevre” ve “Ormancılık” örgütlenmelerinde geçirilen evreleri kısaca hatırlamakta yarar vardır.

Çevre:

Çevre sorunlarının ulaştığı boyutlar dikkate alınarak, bu alandaki etkinlikleri belirlemek, geliştirmek, eşgüdümüne kavuşturmak, izlemek ve denetlemek amacıyla ulusal kurumlar oluşturulmuştur. Bunlar sırasıyla; Çevre Sorunları Daimi Danışmanlık Kurulu (1970), Başbakanlığa bağlı bir Çevre Müsteşarlığı (1978), Çevre Genel Müdürlüğü (1984), tekrar Çevre Müsteşarlığı (1989) ve 1991 yılında Çevre Bakanlığı.

Ormancılık:

1839 yılında Orman Umum Müdürlüğü'nün kurulmasından itibaren zamanın hükümetlerinin ormancılığa verdikleri önem ve hizmetlerle ilgilenişin ana gayesi de dikkate alınarak, değişik kıstaslarla pek çok Bakanlık bünyesinde yer değiştirdiği görülmektedir. Ormancılık sektöründeki hizmetlerin çok fazla çeşitlenmesi ve hacminin büyümesi sonucu, bu hizmetleri müstakilen ve hizmet esasına göre teşkilatlanarak yürütmek üzere 07/08/1969 tarihinde ilk “Orman Bakanlığı” kurulmuştur. Orman Bakanlığı, 1981 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile birleştirilerek önce Tarım ve Orman Bakanlığı, 1983 yılı sonunda

ise bu Bakanlık, Köyişleri Bakanlığı ile birleştirilerek Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı adını almıştır.

Orman teşkilatı 1991 yılında yeniden Orman Bakanlığı şeklinde teşkilatlanmıştır. 442 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (1991) ve 3800 sayılı Orman Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (1992) ile Bakanlık faaliyetlerini sürdürmüştür.

Çevre ve Ormancılık:

Yukarıda da belirtildiği üzere, 1 Mayıs 2003 tarihine kadar ayrı iki bakanlık halinde örgütlenen Orman ve Çevre Bakanlıkları, 4856 sayılı “Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun” ile tek bakanlık çatısı altında birleştirilmiştir.

Mevcut kurumsal yapılanmadaki sorunları aşağıda belirtilen başlıklar altında incelemek mümkündür:

- Merkezi örgütlenmenin temel sorunları arasında; birimlerin görev örtüşmeleri, bazı birimlere işlevsellik kazandırılmaması, ana hizmet birimlerinin bünyesindeki alt birimlerdeki mükerrerlikler, ana hizmet birimlerinin bağlı kuruluş anlayışıyla çalışma istekleri sayılabilir.

- Bağlı kuruluşlar ile ana hizmet birimi genel müdürlüklerin görevleri arasında da örtüşmeler ve benzerlikler bulunmaktadır. Örneğin; “ağaçlandırma” ve “bozuk baltalıkların ıslahı” konularında Orman Genel Müdürlüğü ile Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü arasında; “mesire yerleri” ve “kent ormanları” konularında Orman Genel Müdürlüğü ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü arasında; “korunan alanlar” konusunda Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü arasındaki görev örtüşmeleri ve benzerlikleri gösterilebilir.

- Türkiye ormanları farklı coğrafi ve iklim özellikleri taşıyan alanlarda bulunmaktadır. Bu nedenle ormancılık sektörü, bölge müdürlükleri ile coğrafi örgütlenmeye gitmiş olmasına rağmen, merkezden taşraya yeterli düzeyde görev ve yetki devri yapılmadığından taşra örgütü yerel değil merkezi özellikler taşımaktadır.

- Orman bölge ve orman işletme müdürlüklerinin sayıları fazladır. İhtiyaca göre değil, istihdam oluşturmak amacıyla veya siyasi tercihler ön plana çıkarılarak kurulmuşlardır. Orman işletmeciliği, ağaçlandırma, mesire yerleri, avcılık, orman-köy ilişkileri farklı uzmanlıklar gerektirse de, taşrada yönetimin tek merkezde olması bilimsel bir gerekliliktir.

- Birleştirilme, çevreye ilişkin hizmetleri desteklemiş ancak, ormancılık birimleri, İl İdaresi Kanunu kapsamında oluşturulan yeni teşkilat yapısına uyum sorunları yaşamış ve fiilen eski yapısını muhafaza etmeye çalışmıştır.

Diğer bakanlıklar, kurum veya kuruluşlarla görev örtüşmeleri: Ormancılık alanındaki faaliyetlerin yürütülmesi esnasında, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile görev geçişmeleri ve örtüşmeleri bulunmaktadır.

Kurumsal gelenekler ve alışkanlıklar: Ormancılık sektöründeki örgütlenme 167 yıl gibi oldukça uzun geçmişe dayanmakta olup, bir kurumsal kimlik oluşturmuş ve kamu ormancılık birimleri yerleşik kural ve gelenekleri olan bir kurum haline gelmiştir. Bu nedenle de kamu ormancılık kurumları, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de en eski, en kapsamlı ve en yetkili arazi yönetim kurumlarıdır.

Diğer taraftan, ulusal ve uluslararası düzeyde oluşan girişim ve gelişmeler (Gündem 21, Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi, Akdeniz Orman Eylem Planı vb.), kamu yönetimlerini daha fazla verimlilik arayışlarına yöneltmiştir. Bu amaçla yukardan aşağı yürütülen merkezi yönetim anlayışları yerine, daha fazla karar süreçlerine katılımı sağlayan yönetim biçimlerine doğru gelişme bir zorunluluk haline gelmiştir.

Eğitim, personel yapısı ve nitelikleri: Ormancılık hizmetleri nitelikleri gereği, ağırlıklı olarak orman mühendisleri tarafından yürütülmektedir. İhtiyaç duyulan diğer mesleklere (hukuk, ziraat, inşaat, harita vb.) de yer verilmektedir. Personel sayısının yeterli olduğu söylenemez. Özellikle taşrada mühendis, biyolog, hukukçu gibi mesleklerde büyük bir personel açığı mevcuttur. Dünya Bankası tarafından yaptırılan bir çalışmada orman işletme müdürlükleri “Merkez” kabul edildiğinde mevcut teknik personelin %80’inin merkezde istihdam edildiği tespit edilmiştir. Ara eleman sıkıntısı da önemli boyutlardadır. Bu sıkıntıların aşılabilmesi için taşrada çalışmanın mutlaka cazip hale getirilmesi şarttır.

5.3. Mali Kaynaklar

Ülkemizde ormancılık sektörünün gelirleri genel bütçeden ayrılan pay ve döner sermaye gelirlerinden oluşmaktadır. Döner sermaye gelirlerinin yaklaşık %70 kadarı da odun satışından elde edilen gelirlerdir. Tarife bedeline dayalı satışlar, izin ve irtifak haklarından elde edilen gelirler katma bütçede toplanarak OGM tarafından kullanılmaktadır. Tohum ve fidan satışları, orman içi mesire yeri ve avcılık gelirleri Bakanlık döner sermaye bütçesinde toplanmakta ve Bakanlık tarafından kullanılmaktadır. Orman idaresinin harcamalarının

önemli bir bölümü halen bu kaynaklardan kaynaklanmaktadır. 4/05/2000 tarihinde 4569 sayılı Yasa ile orman yangınlarıyla mücadele harcamaları için Genel bütçeden OGM katma bütçesine ödenek ayrılması sonucu son yıllarda genel bütçeden ayrılan pay oranının yükseldiği gözlenmektedir. Yine de genel bütçeden yapılan katkının ormancılık sektörünün ülkeye ve diğer sektörlerle yaptığı katkılarla orantılı olduğu söylenemez.

9. Plan döneminde ormancılık sektörünün tahmini giderleri faaliyetler itibariyle **Tablo 15**'de verilmektedir.

Ormancılığın meydana getirdiği değerlerin sınıflandırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar vardır. Bu çalışmaların çoğunda, ormancılığın ürettiği ekonomik değerler, farklı üretim biçimleri ile ortaya çıkmaktadır. Yine de prensip olarak, üretiminde kullanılan girdilere harcanan kaynakların tekrar sektöre dönmesi gerekmektedir. Günümüz ormancılığı özellikle ekolojik fonksiyon ve kullanım dışı değerleri sektöre geri döndürmekte sıkıntılar yaşanmakta ve ormancılık kurumlarının mal karmalarında bu değerlerin payı arttıkça, finansal dengeleri daha da bozulmaktadır ⁽⁴⁾.

Ormanların toprağı koruma, küresel ısınmayı önleme, su rejimini düzenleme vb. farklı şekillerde ortaya çıkan ekolojik fonksiyon değerleri, sektör tarafından yapılan ve geleneksel üretim şeklinin dışındaki üretimin çıktılarıdır. Bu değerlerin üretimine tahsis edilen alanların maruz kaldığı, yangın, böcek, usulsüz faydalanma gibi tehditlere karşı kaynağın korunması, bakımı ve yönetimi görevleri ormancılık sektörü tarafından üstlenilmiştir. Ormancılık sektörü, başka bir deyişle bu gibi alanların kendisinden beklenen değerleri üretebilmesi için gerekli tedarik ve işletme-yönetim giderlerini üstlenmiş durumdadır.

Ormancılık sektörünün üretiminde meydana gelen değişimler, bu sektör için yeni finansal imkânlar da meydana getirmiştir. Bu olanaklar aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

a) Küresel Finansman Kaynakları: Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin, koruması gereken değerleri dünya adına finanse edecek durumda olmadıkları, üstelik bu değerlerin korunmasının sadece onların sorunu olmadığı da dikkate alınarak, kaynağını gelişmiş ülkelerin oluşturacağı ve Birleşmiş Milletlerin yetkilendireceği kurumlarca yönetilecek “*küresel fonlar*” kurulmuştur.

GEF (Global Environment Facility) kısaltmasıyla bilinen Küresel Çevre Kolaylığı bu fonlardan biri olup 1991’de kurulmuştur. Fondan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerdeki İklim Değişimi, Biyolojik Çeşitlilik, Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmeleri kapsamında kalan

⁽⁴⁾ : Ok, K., 2003. Ormancılık Sektörünün Finansmanında Katılım. Orman ve Av, Sayı 5.

projeler ile ozon tabakası ve uluslararası denizlerin korunması amaçlı projeler desteklenmektedir.

GEF fonundan en çok kaynak kullanan başlıca ülkeler, milyon \$ olarak; Brezilya (37.92), Endonezya (33.43), Çin (30.62), Hindistan (29.05), Filipinler (27.39), Meksika (25.95), Bangladeş (23.4), Papua Y. Gine (22.48), Pakistan (21.78), Peru (21.55). dur. Türkiye bu kaynaktan 13.65 milyon \$ düzeyinde bir destek almıştır. Bu destek, “Biyolojik Çeşitliliğin Yerinde Korunması” ve “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi” isimli iki ayrı projeye tahsis edilmiştir.

Küresel anlaşmaların yanında “*bölgesel veya ikili finansman anlaşmaları*” da kullanılmaktadır. G7 ülkelerinin finanse ettiği, Brezilya Tropik Yağmur Ormanları Güven Fonu bu uygulamaların bir örneğidir.

Küresel araçların bir diğeri “*ortak uygulama*” (joint implementation) mekanizmasıdır. Ormanların karbon tutma özelliği ile küresel ısınma problemine yaptığı katkı ortak uygulama projelerini ortaya çıkarmıştır. Kosta Rıka gibi bazı ülkeler, bu aracı kullanarak daha fazla kaynak elde edebilmek amacıyla ülkelerinde ortak uygulama ofisleri açmışlardır (5).

b) Zorunlu Katılım Araçları ve Uygulamaları:

Bu amaçla kullanılan ve bilinen en yaygın araç “*vergiler*”dir. Doksanlı yıllarda sıklıkla kullanılan “*yeşil vergi*” teriminin temelinde bu finans anlayışı yatmaktadır. Kosta Rıka hükümeti 1996 yılında “Ulusal Ormanların Finansmanı Fonu” anlamına gelen ve İspanyolca kısaltması FONAFIFO olan bir fon kurmuştur. Bu fonun kaynağını akaryakıt tüketimine konan vergi oluşturmaktadır.

Ormancılığın ve çevresel yatırımların finansmanında, vergilerle birlikte kullanılan diğer bir zorunlu finans aracı “*harçlar*” dır. Örneğin Kolombiya yasalarına göre elektrik şirketleri gayri safi satışlarının % 2’sini çevre veya havza yönetimi ile ilgili birimlerin yatırımlarına aktarmak zorundadır.

Ormancılığın giderlerini azaltan uygulamalar da reel anlamda yeni gelirler olarak düşünülmelidir. *Sübvansiyonlar, çeşitli muafiyetler, vergi iadeleri* bu araçlara örnektir. Bunun yanında, bazı ormancılık faaliyetleri için yapılan harcamalar sırasında devletin aldığı vergi ve harçlarda “*muafiyetler*” de düşünülebilir. Örneğin ormanların korunması ve yangınla mücadele çalışmalarında kullanılan araçların yakıt harcamaları içerisinde önemli miktarda akaryakıt tüketim vergisi bulunmaktadır. Bu konuda yapılacak vergi iadeleri veya muafiyetleri ormancılık sektörüne önemli kaynaklar oluşturabilecektir (5).

Şüphesiz bu konuda en büyük kayıp orman köylülerine tanınan zati veya müşterek yakacak ve yapacak ihtiyacı ile pazar satışı hakları nedeniyle oluşan kayıplardır. 1999-2000 yıllarında bu sübvansiyonların maliyeti hesaplanmış ve bunlardan vazgeçilmesi durumunda o yıllarda zarar eden orman idaresinin kâra geçeceği ortaya konulmuştur (Dünya Bankası'na yaptırılan Forestry Sector Review adlı rapor). Yine aynı çalışma sırasında orman köylülerinin kalkındırılmasının bir devlet sorunu olduğu, orman idaresinin böyle bir misyonunun olamayacağı ileri sürülmüştür.

c) Piyasaya Dayalı Finansman Mekanizmaları: Ormancılık mal ve hizmet alanında oluşan değişimler yeni talepleri gündeme getirmekte ve hatta yeni piyasalarının oluşmasına neden olmaktadır. Bunun en güzel örneği ekoturizm alanında görülebilmektedir. Günümüzde kuş gözlemi yapmak, nadir bulunan bir bitki türünü yerinde görmek isteyenler ve bu talebi karşılamak için ormancılık içi ve ormancılık dışı aktörler ortaya çıkmıştır. Bu gibi üretim alanları yeni finansal kaynakları oluşturabilme yolunu da açmaktadır.

d) Gönüllülük Esasına Dayalı Mekanizmalar: Günümüz toplumunda yer alan bireyler arasında, gördüğü bir doğal güzelliği kendinden sonraki kuşakların da görmesini isteyen, onların da görebileceğini bilmekten dolayı haz duyan ve bu hislerine karşılık olarak, bu değerlerin sürekliliğini sağlayacak çalışmalara “gönüllü” ekonomik kaynak ayıran bireylerin sayısı artmaktadır. Miras, varlık ve seçenek değerlerinin tamamı için bir gönüllü finans olanağının ortaya çıktığı ve geliştiği görülmektedir. Bu değerlerin yönetimi sırasında ihtiyaç duyulan kaynakları sağlamak üzere, gönüllüler bireysel veya kurumsal halde “aynı veya nakdi” kaynak tahsisleri oluşturmaktadır (5).

Sektörün finansal durumu ve mali kaynakları ile ilgili olarak özet bir değerlendirme yapılacak olursa aşağıdaki hususların öne çıktığı görülebilir:

Diğer sektörlere paralel olarak, ormancılık sektörünün mal karması fiziksel ürünlerden “değere” doğru çeşitlenerek gelişmiştir. Her orman üretim yapmaktadır fakat ormancılık kurumlarının üretimlerinin çıktıları, bazen bir ticari mal, bazen de bir kamu malı - hizmeti şeklinde farklı özellik göstermektedir. Dolayısıyla, bir ormanı “üretim dışı” şeklinde nitelendirmek mümkün değildir. Bununla birlikte, ticarileştirilebilen ormancılık mal ve hizmetlerinin karşılığını sektöre geri döndürecek mekanizmalar nispeten kurulmuşken, değere dayalı üretim biçimlerinin sürekliliğini sağlayacak yöntem ve araçlar, pratik hayatta henüz yerleşmemiştir.

Ülkemiz orman kaynaklarının finansmanında “su” öncelikle ele alınmalıdır. Su dağıtımından sorumlu şirket veya kurumların ormancılık işletmelerinin suyun miktar ve kalitesini artırıcı çalışmalarının maliyetine katılması gerekmektedir.

İnsanlığın tamamı için önem arz eden küresel ölçekli değerlerin üretimi için gerekli kaynakların bulunmasında da sorumluluk “küresel ölçekte” olmalıdır. Dolayısıyla, Türkiye'nin zengin biyolojik çeşitliliğini korumak üzere yapacağı harcamaları dünya ölçeğinde geliştirilen finans araçlarını kullanarak karşılamağa çalışması, doğal hakkıdır. Ancak, bu kaynaklardan proje desteği alabilmek için, uluslararası nitelikte proje hazırlama ve yönetme deneyimi olan kadrolarını geliştirmesi, uluslararası lobicilik yeteneğini artırması ve politik gücünü yükseltmesi gerekmektedir (5).

Ormancılığın meydana getirdiği kamusal değerlerin kamunun elindeki kaynaklarca finanse edilmesi doğal bir beklentidir. Özellikle erozyon kontrol çalışmaları, orman dışı ağaçlandırmalar, milli park faaliyetleri ve orman köylüsünü kalkındırmaya yönelik faaliyetlerin Bakanlığın Döner sermaye dışındaki kaynaklardan ve bilhassa genel bütçe kaynaklarından karşılanması işin doğasının gereğidir. 1980 yılından itibaren DPT Ormancılık sektörünün gayretleri ile sağlanan genel bütçe katkıları sektörün faaliyetlerine çok önemli bir ivme kazandırmıştır. Ayrıca, 1991 yılında ikinci kez Orman Bakanlığı'nın kurulmasıyla ve bilhassa 4122 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ve Ağaçlandırma Fonunun kurulması ile birlikte bu konuda yeni bir dönem başlamıştır.

Aynı durum, ormancılıktan diğer sektörler yapılı transfer ödemeleri, zorunlu katılım araçlarından harçlar ve muafiyetler konularında da geçerlidir. Ağaçlandırma konusunda yasaların diğer kurumlara getirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesini, ormancılıktan diğer sektörler oluşun gelir kaçakların kapatılmasını, ormancılık kurumlarına bazı muafiyetlerin sağlanması konularını, ilgili devlet kuruluşlarına kabul ettirmek gerekmektedir. Ancak, önceki Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporlarında da, özellikle transfer ödemeleri sürekli ele alınmış olmasına rağmen, bir iyileşmenin sağlanamadığı ortadadır.

Türkiye'nin demokratik sorunları ve toplumun refah düzeyindeki problemler sivil toplum örgütlerinin batıdaki anlamda katılımcı örgütler haline gelmesini engellemiştir. Bugün ülkemizdeki korunan alanların yönetimine katkı yapacak sivil toplum örgütleri oldukça sınırlı sayıdadır. Bazı sivil toplum örgütleri ise katkı yapmaktan ziyade katkı arayan örgütler haline gelmişlerdir. Bununla birlikte, dünya ölçeğinde katılımcılık artmaktadır. Korunan alanlar dünya gönüllülerinin emek, malzeme, para şeklindeki katkılarını elde etmek üzere gönüllü

programları geliştirmekte ve uygulamaktadır. Türkiye'nin de bu olanaktan yararlanmaya yönelik programlar geliştirmesinin zamanı gelmiştir (⁵).

Orman yangınlarının başlıca sebeplerinden olan; enerji nakil hatları, anız ve belediyelere ait çöplükler ve benzeri nedenlerle çıkan yangınların önlenmesi ve söndürülmesi için ilgili kurum ve kuruluşların (valilikler, belediyeler, il özel idareleri, köy tüzel kişilikleri vb) gerekli tedbirleri almaları sağlanmalıdır.

Genel ormancılık politikası ülke politikası olarak ele alınmalı, öngörülen hedeflere ulaşmak için yapılacak ağaç ıslahı, tohum ve fidan üretimi, ağaçlandırma, rehabilitasyon, erozyon kontrolü, mera ıslahı çalışmalarına plan hedeflerine uygun programın yapılabileceği yeterli kaynak bütçeden ayrılmalıdır.

Ormanların korunması geliştirilmesi ve genişletilmesi çalışmaları sırasında ortaya çıkan sosyal ve ekonomik problemleri çözmeye yönelik olarak orman köylüsü ve kooperatiflerine projeye dayalı, düşük faizli, kredi uygulamasına devam edilebilmesi için mülga fon gelirleri dışında eksoz emisyon pulu gelirlerinden, ithal edilen orman ürünlerinden, kaynağı orman içinden sağlanan şehir kullanım su bedelinden ve genel bütçeden yeterli katkı (Genel Bütçenin en az %0.1'i) sağlanmasına çalışılmalıdır.

Plan döneminde AB kaynaklarından etkin ve verimli bir şekilde yararlanmak üzere uygun dış kaynaklı projeler hazırlanarak AB'ye sunulmalıdır.

5.4. İnsan Kaynakları

Ormancılık sektörü yapısı gereği asıl olarak orman mühendisi istihdam etmekte, bunun yanında ihtiyaç duyduğu ölçüde diğer meslek mensuplarına da yer vermektedir. Özellikle ziraat mühendisleri, peyzaj mimarları ile harita mühendislerinin ormancılık sektörüne girme konusunda çabaları bulunmaktadır. ORKÖY çalışmalarına ziraatçıların, orman kadastrosu çalışmalarına da kısmen harita mühendislerinin katkıda bulunması şüphesiz gereklidir. Ancak, bu eğilimin abartılmaması gerekir. Aksi halde ormancılık hizmetlerinin aksaması ve kaynak israfı kaçınılmaz olacaktır.

Çevre ve Orman Bakanlığının ormancılık disiplinlerinde istihdam edilen toplam personel sayısı; Bakanlık, merkez ve taşra birimlerinde 9 837, Orman Genel Müdürlüğü merkez ve taşra birimlerinde 33 305 olmak üzere toplam 43 142 dır. Çalışanların % 44 memur statüsünde, kalan % 56 ise kadrolu (sürekli) ve geçici (mevsimlik) işçi statüsünde çalışan personelden oluşmaktadır.

Hâlihazırda, ormancılık sektöründe yaklaşık olarak %35 oranında personel açığı mevcuttur. Bu durum zaten gün geçtikçe görev ve sorumlulukları artan, zor koşullarda ve düşük ücretle çalışan personelin motivasyonunu, dikkatle yürütülmesi gereken hizmetlerin gerektiği gibi yapılmasını engellemektedir.

Özellikle taşrada personel eksikliği giderilmeli, görev alanları ve sorumlulukları daraltılarak ormancılık hizmetlerinin etkin yürütülmesi sağlanmalıdır. Taşra teşkilâtı gerekirse mahrumiyet bölgelerine ayrılarak özendirici tedbirler geliştirilmelidir. Birimler arasında eşgüdüm sağlanmalıdır.

Orman kaynakları yönetimi ile erozyon kontrolü ve rehabilitasyon çalışmalarının verimlilik, halkla ilişkiler ve katılımcılık konularında gerekli eğitim ve deneyimi kazanmış elemanlar tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır.

Bilgi eksikliğini gidermek ve uygulamadan kaynaklanan sorunları yerinde görebilmek ve çözebilmek için hizmet içi eğitime daha fazla önem verilmelidir.

Orman köylülerinin ve örgütlerinin orman kaynaklarının yönetimine katılım hak ve sorumluluklarının güçlendirilmesi, AB fonlarından ve diğer uluslararası yardım kaynaklarından daha çok yardım alabilmeleri amacıyla; proje hazırlama kapasitelerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Odun dışı orman ürünlerinin üretimi, istihsalı, işlenmesi, pazarlanması konularında orman köylülerinin bilgi ve deneyimlerinin artırılması ve kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik eğitim ve destek programları geliştirilerek sürdürülmelidir.

Ormanlarda söz konusu olan kanunsuz müdahalelerin en aza indirilmesi için halkın eğitimine önem verilmeli, eğitimde her türlü basılı evrak ile televizyon, yayın araçlarından faydalanılmalıdır.

Toplumun artan talebini karşılamak üzere orman içi rekreasyon alanlarının yaygınlaştırılması, uygun şekilde tesisi ve yönetimi ile bu sahaları kullananlar için eğitim, bilinçlendirme ve denetim hizmetleri güçlendirilmelidir.

5.5. Diğer Tedbirler

Bakanlık merkezinde ve değişik birimlerinde uluslararası temas ve ilişkileri etkin şekilde gerçekleştirecek uzman eleman kadrolarının ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine özel önem verilmelidir. Bu bağlamda uluslararası olaylar ve süreçlerin etkin şekilde takibinin yapılması için dış ilişkilerde görevlendirilen elemanların lisan

düzeyleri geliştirilmeli ve uzmanlık alanları tespit edilerek o yönde yoğunlaşmaları sağlanmalıdır.

Dünya ormancılığındaki gelişmelerin takibi, uluslararası kongre, konferans ve benzeri toplantılara etkin bir katılım sağlanmalıdır.

Ormanlardan yapılan kaçak kesim ve her türlü izinsiz faydalanmayla ilgili her türlü kanunsuzluk ve suçlarla mücadele öncelikli konu olarak alınmalı, usulsüz faydalanma sonucu üretilmiş her türlü orman ürününün uluslararası ticareti başta olmak üzere, bu tür orman suçlarının önlenmesinde diğer ülkeler ile ve yurt içinde diğer resmi kurumlar ve sivil toplum örgütleri ile olan iş birliği artırılmalı.

Ülkemizi ziyaret eden yabancı uzmanlar ve heyetler için ülkemizde uygun seyahat ve temas programları hazırlanmalı, kısa süreli uygulamalı eğitim programları ilgili birimlerle işbirliği suretiyle etkin şekilde gerçekleştirilmelidir.

Yurt dışından ormancılık konularında talep edilen bilgilerin düzenli ve sağlıklı bir şekilde gönderilmesi sağlanmalı, yurt dışından sağlanan bilgilerin uygun birimlere ulaştırılması ve yararlanılmasına özen gösterilmeli, önemli uluslararası temaslar ve gelişmeler konusunda ilgili birim ve kuruluşlar bilgilendirilmelidir.

Erozyon kontrolü çalışmalarında doğal korumaya, yani vejetasyonun geliştirilmesine öncelik verilmelidir. Bozuk baltalıklarda ise diri örtü temizliği yapılmamalı, bozuk alanlar imar edilmeli ve boş alanlar bitkilendirilmelidir.

Erozyon kontrolü çalışmaları mümkün olduğunca havza bazında kırsal kalkınma faaliyetleri ile entegre olarak, yerel halk ve ilgili kuruluşların katılımcı çalışmalarına dayalı bir yaklaşımla planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Doğal kaynakların korunmasında ve geliştirilmesinde uygulamalı araştırmalar devletçe desteklenmelidir. Böylece, bu çeşit çalışmalar bölgesel bazda, yetişme muhiti özelliklerine ve daha kapsamlı etütlere bağlı kalınarak yürütülmelidir.

Çığ olaylarının vuku bulduğu alanlarda çığı önleyecek teknik ve kültürel tedbirlere ağırlık verilmelidir.

Türkiye'nin tamamında, çölleşme, sel, taşkın ve çığ risk alanları ile ilgili bilimsel bazda etüt ve envanter çalışmalarına başlanılmalı ve veri bankası oluşturularak sürekli izlenmeli ve öncelikli risk alanları tespit edilerek projelendirilmeli ve uygulamaya geçilmelidir.

Sel ve heyelan riskinin olduğu havzaların yamaçlarında, dere içlerinde ve sel konisi üzeri ve kenarlarında her türlü yapılaşmadan kaçınılmalı, yol ve içme suyu gibi tesisler yapılırken gerekli önlemler alınmalıdır.

Erozyon önleme çalışmalarında kullanılabilecek çok yıllık otsu ve çalı türleri bölgesel bazda belirlenmeli ve bu türlerin üretimi yapılmalıdır.

4342 sayılı Mera Kanunu orman dışı meraların planlamasını Tarım Bakanlığının, orman içi, kenarı ve üstü meraların planlamasını da Çevre ve Orman Bakanlığının görev yetkilerine bırakmıştır. Fakat iki bakanlık arasında bu konuda yeterli koordinasyon olmadığından mera ıslahı uygulamalarında zorluklar bulunmaktadır. Bu meraların tespit tahdit ve tescili ile teknik tanımı ivedilikle yapılarak rehabilitasyonundaki hukuki engeller kaldırılmalı, iki Bakanlık arasında bir koordinasyon birimi oluşturulmalıdır. Ayrıca mera komisyonları, orman kadastro komisyonları ile birlikte çalışmalıdır.

Meralarda ağıl ve barınak dışında herhangi bir yapılaşmaya izin verilmediği halde, yaylalarda yapılaşma yoğunlaşmıştır. Yapılaşmayı önleyecek idari tedbirler alınmalıdır.

Orman köylüsüne hizmet götürülen veya hizmet götürülmesine yardımcı olabilecek resmi veya sivil kuruluş ve örgütlerle koordinasyon sağlanarak, ortak projeler geliştirilmelidir.

Kaynakların dağınık bir şekilde tahsisi yerine, ormancılık çalışmalarının yoğun olduğu öncelikli havzalarda; pazar değeri yüksek ürünleri yetiştirmek üzere kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla topluca tahsisini sağlayacak tedbirlerin alınması, bu bağlamda 2005 yılında pilot olarak uygulanmasına başlanan “Bir Havza Bir Ürün Projesi” nin tüm illere yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Orman köylülerine götürülecek krediler ile teknik yardımlarda, yeni üretim modelleri geliştirilerek yatırım sermayesi düşük, emek yoğun, arazi kullanımını özendirmeyen, pazar payı yüksek üretim metotları araştırılarak köylülere aktarılması sağlanmalıdır.

Orman fakülteleri arasında, çağdaş ormancılık anlayışına uygun bir bilgi bütünlüğüne sahip, temel derslerden oluşan, zorunlu bir ortak çekirdek ders programını oluşturmalı, her bir orman fakültesinin kuruluş amaçları doğrultusunda farklılaşmalarını sağlayacak “seçimlik derslerle” müfredatlarını geliştirmelidir.

Ormancılık eğitim ve öğretimi veren kuruluşları gerekli fiziksel alt yapıya, maddi olanaklara ve iyi eğitilmiş kaliteli öğretim üye ve yardımcılara kavuşturmalı, Mühendislik

Değerlendirme Kurulu çalışmaları içerisinde Orman ve Orman Endüstri Mühendisliklerini katmak üzere girişimler başlatılmalıdır.

Ormancılık sektörü kurumlarında ara kademelerde çalıştırılmak üzere orman tekniker ve teknisyenleri yetiştirilmesi dikkate alınmalı ve ormancılık eğitiminin iyileştirilmesi için sivil toplum örgütlerinin, meslek kuruluşlarının ve özellikle Orman Mühendisleri Odası'nın da katkıları alınmalıdır.

Bakanlık yayınları geniş kitlelere ulaşılmasında televizyon programları ve Kozalak Gazetesi'nin yanı sıra yeni projeler de hayata geçirilmelidir. Bakanlık birimi, yayınlarını, yayıncı birimler kanalı ile üretmelidir. Araştırma birimlerince de bilimsel nitelikli hakemli bir dergi yayınlanmalıdır. Bakanlık birimleri ve yayın birimlerinin, müştereken hazırlanan projeler kapsamında basılı, sesli ve görüntülü yayınlar üretmeleri sağlanmalıdır.

Üniversiteler, ormancılık uygulamaları yapan kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve Orman Mühendisleri Odası temsilcisinden oluşacak, çalışma esasları, görev ve sorumlulukları, yetkileri tanımlanmış bir "Ormancılık Eğitim Öğretimini İzleme ve Değerlendirme Kurulu"nun kurulması bu kurulun işleyebilmesi için gerekli kaynakların, katılımcılarca karşılanması gerekmektedir.

6. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Dokuzuncu Kalkınma Planı Açısından Temel Yansımalar:

Ülkemizin ihtiyaç duyduğu odun hammaddesinin, herhangi bir darboğaz oluşturmadan yurtiçi imkânlarla karşılanması esastır. Bunun için de mevcut verimli ormanların, devamlılık prensibi içerisinde rasyonel bir şekilde işletilmesi, bozuk orman alanları ve orman içi açıklıklar ile orman rejimi dışındaki uygun hazine ve tarım alanlarında, yetiştirme ortamı koşulları ve yörenin odun hammaddesi ve halkın sosyo-ekonomik gereksinimleri göz önünde tutularak, kısa zamanda en yüksek odun hâsılatı alacak şekilde ve öncelikle hızlı gelişen yerli türlerle ağaçlandırılması temel ilkedir.

Ormancılık açısından büyük bir öneme sahip orman amenajman planlarına halkın ihtiyaç veya isteklerinin nasıl yansıtılacağı, yerel arazi kullanım biçimini önemli ölçüde değiştiren ağaçlandırma projelerinin yerel sosyal dokuya etkilerinin nasıl dikkate alınacağı veya bir orman parçasına korunan alan statüsü vermenin toplumsal yansımalarının nasıl izlenip yönlendirileceği konuları bilimsel çerçevede değerlendirilmeli, toplumsal ve ekonomik sorunların giderilmesinde kazanılan deneyimlerin ormancılık faaliyetlerinin sürdürülmesinde ortaya çıkan sorunların giderilmesi sürecine bütünüyle entegre edilmelidir.

Ormanlarda söz konusu olan kanunsuz müdahalelerin en aza indirilmesi için halkın eğitimine önem verilmeli, eğitimde her türlü basılı ve görsel iletişim araçlarından faydalanılmalı, kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliğine gidilerek her türlü yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Ormanların korunması ve yangınların çıkmasının önlenmesinde köy tüzel kişiliklerinin katılımı artırılmalı, bu amaçla mevzuat düzenlemeleri ile köylülerin eğitimi ve orman teşkilatının denetim kapasitesinin güçlendirilmesi için çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır.

Orman yangınlarının önlenmesine yönelik ulusal orman yangın planlanması ile kurumsal ve teknik alt yapının oluşturulabilmesi için Ulusal Yangın Tehlike Oranları Sisteminin (UYTOS) kurulması ve bu bağlamda meteoroloji istasyon ağının yangına hassas alanları temsil edecek şekilde tamamlanması, yangın karar-destek sisteminin kurulması, yangın bilgi sisteminin geliştirilmesi yoluna gidilmelidir.

Kırsal alanlarda çıkan yangınlara müdahale konusunda valilikler, il özel idareleri, belediyeler, köy tüzel kişilikleri yerel kuruluşların önleyici tedbirler almaları sağlanmalıdır.

Ormanların korunması, böcek zararlıları ile mücadele ve orman yangınlarının gözetlenmesi amacıyla Savunma Sanayi Müsteşarlığınca atılması düşünülen uydu imkânlarından faydalanılmalıdır.

Yangın söndürme faaliyetlerinde çalıştırılan yangın işçilerinin genç, dinamik ve eğitilmiş olmaları sağlanmalıdır.

Ormanlarda biyotik zararlılara karşı mücadele, biyolojik mücadele esas alınarak yaygınlaştırılmalı, orman ekosistemlerinin doğal yapılarını ve dirençlerini bozacak müdahalelerden kaçınılmasının önemi konusunda ilgili hedef kitlelerin bir program çerçevesinde bilinçlendirilmesi ve eğitimi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Orman alanları dışında ağaçlandırma, erozyonla ve çölleşmeyle mücadeleye yönelik ilke ve esasları belirleyecek, ilgili kurum ve kuruluşlar eliyle uygulamaya sokacak ve gerektiğinde uygulamaları havza (proje) bazında bizzat yürütecek bir ana hizmet birimi kurulmalıdır.

Orman alanlarında ağaçlandırma, baltalıkların ıslahı, tohum ve fidanlık hizmetleri, mesire yerleri ve orman-halk ilişkilerine ilişkin görevler, bağlı kuruluş Orman Genel Müdürlüğü sorumluluğuna verilmelidir.

Çevre ve Orman Bakanlığının ana hizmet birimlerinin tasarruf ve hizmetlerin etkinliğini sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmesi çalışmaları hızlandırılmalıdır.

Orman Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı güçlendirilmeli, taşra teşkilatındaki bölge müdürlüklerinin ve işletme müdürlüklerinin yerleri ve sayısı batık maliyet yaratılmayacak şekilde yeniden belirlenmelidir. İşletme şefliklerinin sorumluluk alanları küçültülerek sayıları artırılmalıdır.

Orman ürünlerinde sertifikasyon sistemi geliştirmeli, orman teşkilatı, bilim kuruluşları ve diğer ilgili kuruluşlar işbirliği yaparak uluslararası gelişmeleri izlemek suretiyle uygun bir süreç içinde tamamlanmalıdır.

Ormanlarda odun dışı orman ürünleri faydalanmasına ilişkin olarak, ayrıntılı yönetim planlarının/projelerinin yerel halkın katılımı ile hazırlanması ve uygulanması konularında mevzuat, teknik ve metodolojiler geliştirilmeli ve kurumsal kapasite güçlendirilmelidir.

Odun dışı orman ürünlerinin dış ticareti disipline edilmeli. Bu ürünlerin hammadde yerine mamul madde olarak ihracatını teşvik etmeye yönelik mevzuat ve kurumsal gelişme tedbirleri gerçekleştirilmelidir.

Biyolojik çeşitliliğin korunması konusunda görev ve sorumluluğu olan çeşitli kuruluş, bakanlık ve organizasyonların ülke genelinde koordinasyonunu sağlayacak bir sistem geliştirilmelidir.

Ex-situ gen koruma araçlarından biri olan yeterli donanımına sahip gen bankaları oluşturulmalıdır.

Kurumlar arası çatışma ve örtüşmelerin ortadan kaldırılması için yetki ve sorumluluk tanımları netleştirilmeli, kurumlar arasında etkin eşgüdüm ve işbirliği sağlanmalı, biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik mali kaynaklar artırılmalıdır.

Doğa korumaya ilişkin mevcut kurumsal yapının durumu değerlendirilmeli, gerekli görüldüğü takdirde tüm korunan alanların yönetimini kapsayacak şekilde bir teşkilatlanmaya gidilmeli, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamındaki alanlar, yaban hayatı koruma sahaları, uluslararası sözleşmeler kapsamında korunan alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve doğal sitler bu birimin sorumluluğuna verilmelidir.

Ormancılık çalışmalarına temel teşkil eden orman amenajman ile silvikültür planlarındaki ve diğer kaynaklardaki veri ve bilgilerin bilgisayar ortamında olmaması, gerek orman envanteri ve gerekse ormancılık çalışmalarında zaman ve maliyet açısından kayba neden olmaktadır. Ormancılık bilgi ve iletişim sisteminin kurulması ile ormancılık çalışmalarında ihtiyaç duyulan değişik ölçekteki sayısal tematik haritalar 1/5000 ölçekli

sayısal temel altlık haritalardan genelleştirme ve analiz yolu ile elde edilecek, ormancılık çalışmalarında yoğun bir şekilde kullanılan özel bilgilerin bilgisayar ortamında saklanması sağlanabilecektir.

Ağaçlandırmalarda kaliteli tohum, fidan üretimi ve kullanımı ile diğer ağaç ıslahı prensiplerine uyulmasına özen gösterilmelidir. Tohum bahçelerinden elde edilen genetik ıslahı ve döl denemeleri yapılmış tohumlardan üretilen fidanların, öncelikle endüstriyel amaçlı ağaçlandırmalarda kullanılması, orijini belli olmayan fidanlarla kesinlikle ağaçlandırma yapılmaması ve ağaçlandırma alanlarında kullanılan orijinlere ilişkin istatistiklerin tutulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Ülkemizin fidan ihtiyacını karşılamak için, özel sektör dinamizminden de yararlanarak kaliteli fidan üretimi yapılmalı, kullanılacak fidan ve diğer üretim materyallerinin menşei belli ve belgelendirilmiş olmaları sağlanmalıdır.

Potansiyel ağaçlandırma sahaları ayrıntılı olarak yeniden tespit edilmeli, orman-halk ilişkilerinde muhtemel sorunların giderilmesi için kadastro çalışmaları kısa sürede tamamlanmalıdır.

Modern teknik olanaklardan da yararlanılarak, Türkiye'nin makro ağaçlandırma planı tamamlanmalıdır. Potansiyel sahalardan öncelikle endüstriyel amaçlı ve özellikle hızlı gelişen yerli türlerle orman kurmaya uygun olanları belirlenerek, uygulama projeleri düzenlenmeli ve bu alanlar sürekli olarak bu amaç için kullanılmalıdır.

Ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve mera ıslahı yatırımları yerel, ülkesel ve küresel bazlarda yaşamsal öneme sahiptir. Bu yatırımlar doğal, sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan topluma sağladığı sınırsız yararlar nedeniyle kalkınma planları ve yıllık programlarda "*Özel Önem Taşıyan Sektör*" olarak yer almalıdır.

Meraların yetersiz ve verimsiz olması nedeniyle potansiyel ağaçlandırma sahaları mera olarak kullanılmaktadır. Bu durum ağaçlandırma çalışmalarını kısıtladığından, Mera Kanununda öngörülen çalışmalar hızlandırılmalıdır. Ayrıca, orman alanlarındaki düzensiz otlatma baskısını azaltmak amacıyla, ahır hayvancılığına geçiş hızlandırılmalıdır.

Orman köylüsünün sosyo-ekonomik durumunu iyileştirmek, sosyal ormancılığı geliştirmek ve ağaçlandırma çalışmalarında köylü desteğini sağlamak amacıyla, uygun ekolojik şartların bulunduğu alanlarda ikincil ürün verebilen orman ağaç ve ağaççık türlerine daha çok yer verilmeli, ağaçlandırma sahalarının köy tüzel kişilikleri tarafından bedeli karşılığı korunması uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

Doğal ormanlar üzerinde baskıları azaltmak ve odun hammaddesi ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla ve sanayinin yurt içi ağaç türlerine olan talebi de dikkate alınarak; kavak, okaliptüs, kızılâğaç ve diğer geniş yapraklı ve ibreli hızlı gelişen türlerle yapılan endüstriyel ve diğer ağaçlandırmalar özendirilmeli, yaygınlaştırılmalı ve tarım-orman-hayvan bütünlüğü yaklaşımları desteklenmeli, vergi muafiyeti dahil her türlü mali kolaylıklar sağlanmalı, odun işleyen endüstri kuruluşlarının kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere tapulu ve hazine arazileri öncelikli olmak üzere orman kurmaları desteklenmelidir.

Uygun hazine arazileri ve özel şahıs arazilerinde yapılacak ağaçlandırma çalışmalarının teşvik edilmesi ve desteklenmesine devam edilmelidir.

Faaliyetlerin yayım ve tanıtımı konusuna önem verilmelidir. Bu konuda sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapılarak; halkın bilgilendirilmesi, çalışmalara katılımı, çalışmalarını benimsemesi ve desteklemesi sağlanmalıdır.

Yerel tabiatın ve kültürün koruma-kullanma dengesi içinde ekonomiye kazandırılması amacıyla yayla ve dağ turizmi gibi eko-turizm alanları açılması özendirilmelidir.

Ülkemizin ender kaynak değerlerinin korunarak devamlılığının sağlanması ve bu sahalarımıza olan farklı kullanım taleplerinin kontrollü ve planlı bir anlayış içerisinde karşılanabilmesi amacıyla, yaşanan sosyal problemlerin bilincinde tüm korunan alanların Uzun Devreli Gelişme Planları tamamlanmalıdır.

Mülkiyet sorunu en kısa zamanda giderilmeli, çalışmalarda ormanların bütünlüğü ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına özel önem verilmeli ve 2/B ile orman sınırları dışına çıkartılmış alanlar değerlendirilmeli, elde edilecek gelirler orman köylülerinin kalkındırılmasında kullanılmalıdır.

Türkiye’de yaklaşık 10 milyon hektarı bulan bozuk orman alanlarındaki zengin odun dışı orman ürünü potansiyeli ekosistem dengesi içerisinde korunmalı, değerlendirilmesinde köy tüzel kişiliklerine öncelik verilmeli ve bu hususta ilgili devlet kurumlarınca teknik destek sağlanmalıdır.

Kooperatiflerin pazar ekonomisi koşullarında rekabet edecek güce kavuşturulması için gereken yatay ve dikey örgütlenmeleri sağlanmalıdır. Kooperatif yönetim erki ile uzmanlık becerisi birbirinden ayrılacak şekilde örgütlenme modeli temel alınmalıdır.

Ormanların mülkiyet sorununun çözülmesi için Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü ile beraber 5 yıllık bir plan dahilinde orman kadastro tamamlanmalıdır.

Araştırma müdürlüklerinde standart bölüm yapılanması yerine, bölgenin ihtiyaçlarını dikkate alacak bir örgütlenmeye gidilmelidir. Ormancılık araştırma müdürlükleri ihtiyaç duyulan alanlarda uzmanlaşmaya gidebilmelidir.

Ulusal Kalkınma Planları ve Ulusal Ormancılık Programı çerçevesinde, Ormancılık Araştırma Master Planı revize edilmeli, bölge düzeyinde detaylandırılmalı ve uygulayıcı-araştırmacı-üniversite işbirliğini sağlayacak mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Bölge ülkeleri, uluslararası kurum ve kuruluşlar ve AB ile ilişkiler etkin ve verimli bir şekilde yürütülmeli, AB müktesebatına uyum çalışmaları tamamlanarak ormancılık programlarına benzer programlar uygulamaya konulmalı, ülkemizin taraf olduğu sözleşmelerdeki yükümlülüklerimiz belirlenmeli ve mevzuatımızın uyumlaştırılması çalışmaları sözleşmeler bazında ele alınarak gerçekleştirilmelidir.

Dokuzuncu Kalkınma Planında temel yaklaşım olarak benimsenen temel gelişme eksenlerine ormancılık sektörünün yaratacağı etkiler, sektörün ana disiplinleri çerçevesinde; uzun vadeli gelişme eğilimleri, tahminler, uygulanma stratejileri, temel faaliyetler ve öngörülen eylemler dikkate alınarak Tablo 16'da özet olarak verilmiştir.

EK. 2023 VİZYONU

Ülkemiz ormancılık sektörünün 2023 yılını hedefleyen temel vizyonu; 9. Plan Dönemi için kararlaştırılan amaç, politika ve stratejilerin uzun vadede istikrarlı biçimde sürdürülmesi suretiyle, öngörülen faaliyetlerin ulusal plan ve programlarla hükümet politikaları ile uyumlu biçimde gerçekleştirilmesi, ormancılık mal ve hizmetlerinin katılımcı bir yaklaşımla toplum taleplerine ve küresel taahhütlere uygun olarak sağlanacak biçimde sürdürülebilir orman yönetiminin kurumsallaştırılması ve orman kaynaklarının bugünün ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde korunmasının sağlanmasıdır.

Vizyona Dönük Öncelikler ve Tedbirler:

Orman alanlarının, sınırlarının ve biyolojik çeşitliğinin korunarak, 2023 yılına kadar sürdürülebilir orman yönetimini gerçekleştirilerek bilgi ve deneyime sahip personel ile kurumsal kapasitenin sağlanmasına öncelik verilmelidir.

Ülkemiz orman kaynaklarının sürdürülebilir planlama ve işletmeciliğinde; ormanların ekolojik, ekonomik ve sosyal-kültürel fonksiyonlarının dikkate alındığı, ekosistem tabanlı ve çok amaçlı faydalanma, koruma ve geliştirilmesini ortaya koyan, katılımcı orman amenajman planlarının düzenlenmesi ve uygulanması hedeflenmiştir.

Hedefleri net olarak ortaya konulmuş ve önceliklendirilmiş esnek bir planlamaya bağlı olarak, silvikültür konusunda gerekli bilgi birikimi olan deneyimli elemanlarca sürdürülebilir orman yönetiminin prensiplerine uygun silvikültürel faaliyetlerin uygulandığı silvikültür tekniklerinin yeni taleplere göre devamlı geliştirildiği, toplumun ormandan beklentilerini en üst seviyede karşılandığı bir silvikültür alt yapısına ve düzeyine ulaşılması dikkate alınmalıdır.

Ormanların odun üretiminin dışındaki çok yönlü faydaları da dikkate alınarak, fonksiyonel planlama amaçlarına uygun orman ekosisteminin yol ihtiyaçlarının çevreye zararlı etkilerinin en asgari seviyede tutularak yeniden planlanması ve uygulamalarının kontrollü ve uyumlu yapılması hedeflenmiştir.

Plantasyon ormancılığını geliştirerek, doğal ormanların odun üretimi dışındaki fonksiyonları için kullanılmasına imkân sağlamak suretiyle sürdürülebilir orman yönetiminin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Ulusal Ormancılık Programının ve Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi çerçevesinde hazırlanan Ulusal Eylem Programının gerekleri yerine getirilmelidir.

Orman kaynaklarının yönetiminde sürdürülebilir Orman Yönetiminin tüm gerekleri, küresel sorumluluklar ile ulusal koşullar ve menfaatler göz önünde bulundurularak, AB ormancılık normlarına uyum sağlanması için, uluslararası süreçlere ve çalışmalara etkin ve aktif katılım sağlanmalıdır.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Kafkaslar başta olmak üzere diğer bölge ülkeleriyle işbirliğinin geliştirilmesi ile ortak projelerin uygulanmasına ve söz konusu ülkelerle ormancılık alanında bilgi ve deneyimlerin paylaşılması, teknoloji değişimi ve karşılıklı bilgi alışverişine önem verilmelidir.

Tablo 16. Ormancılık Sektörünün Temel Gelişme Eksenleri

9. Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu Temel Gelişme Eksenleri							
Gelişme Eksenleri	İstikrarlı Bir Ortamda Sürdürülebilir Büyümenin Sağlanması	Ekonomide Rekabet Gücünün Artırılması	İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	Sosyal İçermenin Güçlendirilmesi	Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının Azaltılması	Kamuda İyi Yönetişimin Yaygınlaştırılması	Fiziki Altyapının İyileştirilmesi
Faaliyetler							
Ormanların Korunması, Geliştirilmesi ve İşletilmesi (yararlanma)	<ul style="list-style-type: none"> Sürdürülebilir orman yönetiminin gerçekleştirilmesi ile kalkınmanın sürdürülebilirliğine katkı sağlanacaktır. Biyolojik mücadele esas alınarak ekosistemin yapısı korunacaktır. Ormancılıkta sertifikasyon çalışmaları sürdürülecektir. 	<ul style="list-style-type: none"> Dünya ve AB standartlarına, piyasa taleplerine uygun mal ve hizmet üretimi sağlanacaktır. Özel sektörün güç, kaynak ve potansiyelinden azami ölçüde yararlanılacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> Halkın ormancılık faaliyetlerine katılımı ve toplum bilinci artırılacaktır. Merkez ve taşra teşkilatlarında yönetim bilgi sistemleri geliştirilecek; birimlerde uygun nitelikli personel istihdamı ve sürekli eğitim sağlanacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> Katılımcılık sağlanacak, odun dışım orman ürünleri üretiminde yöre halkının, köy tüzel kişiliklerinin ve ilgili kuruluşların katılım ve katkısı artırılacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> Sektörün, fakir ve marjinal bölgelerin gelişmesine katkısı devam edecektir. Orman işletmeciliğinin ve diğer faaliyetlerin orman köylüsüne ekonomik (gelir ve istihdam) katkısı devam edecektir. 	<p>Kurumsal iyileştirmeler, hizmetlerin yürütülmesinde yerelleşme, yönetimde katılımcılık, yatay ve dikey iletişim geliştirilecektir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Orman yangınlarıyla mücadelede teknik altyapı geliştirilecek, hava gücü desteği artırılacaktır. Kadastro ve tescil çalışmaları hızlandırılacaktır. Hizmetlerin görülmesinde teknolojik ve altyapı geliştirilecektir.
Orman sahalarının genişletilmesi, (Ağaçlandırma) ve Erozyon Kontrolü	Hızlı gelişen yerli orman ağacı türleri ile endüstriyel amaçlı ağaçlandırmalar yaygınlaştırılacaktır.	Kalite ve kantitesi yüksek ürün amaçlı plantasyon tesisi, orman bakımı ve silvikültürel önlemler alınacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sektörün sunduğu iş olanakları, bu alanda çalışanlar için yapılacak eğitimler kalifiye işgücü sağlayacaktır. Özel sektörün güç, kaynak ve potansiyelinden azami ölçüde yararlanılacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> Sektörün bu alanda yaptığı yatırımlar bilinçlendirme ve yaşam kalitesini artıracaktır. Ağaçlandırmalarda yerel sosyal faktörler dikkate alınacaktır. 	Bu alanda sektörün kırsal kalkınmaya olan desteğiyle (ekonomik ve sosyal) az gelişmiş bölgelerin kalkınmasına olan katkısı devam edecektir.	Ulusal Planlar ile toplumun değişik kesimlerine yüklenmiş olan görevler için iyi bir koordinasyon sağlanacaktır.	Plan döneminde her yıl 75 bin ha ağaçlandırma ve 150 bin ha erozyon kontrol çalışması yapılacaktır.
Korunan Alanlar ve Biyoçeşitlilik	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası kıstaslarla uyumlu, ulusal kriter ve göstergeler geliştirilecektir. Bu alanda tek elden koordinasyonun yürütülmesi sağlanacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> Ormanların bu alanda yarattığı ekonomik değerlerin belirlenmesine çalışılacaktır. uluslararası standartlara uyum sağlanacak, çekicilik artırılacaktır. 	Kurumsal ve ulusal düzeyde yapılacak eğitim yayım hizmetleri ile toplumun kaynakların korunması ve çevre koruma bilincine sahip olması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Toplumun yaşam kalitesi artırılacaktır. Ormanların korunmasında yerel yönetimlerin ve köylünün katılımı ve desteği artırılacaktır. 	Korunan alanlarda yapılacak yatırımlar ve ziyaret potansiyeli bu yörelerde ekonomik canlılık ve çekicilik oluşturacaktır.	Kurumsal iyileştirmeler, hizmetlerin yürütülmesinde yerelleşme, yönetimde katılımcı yaklaşımlar, yatay ve dikey iletişim temin edilecektir.	Mevcut ve yeni ayrılan korunan alanlarda yapılan ve yapılacak planlara uygun yatırımlarla gelişme sağlanacaktır.

Orman Halk İlişkileri ve Katılımcılık	Orman köylülerine destek tedbirleriyle ülkenin sosyal kalkınmasına katkı sağlanacaktır.	Kırsal alanda yaratacağı olumlu katkılar ile ormanlar üzerindeki sosyal baskının azalması sağlanacaktır.		Meslek kuruluşları STK lar ve diğer ilgi gruplarının etkin katılım ve katkısı sağlanacaktır.	Kırsal kentsel gelişmişlik farkının azaltılmasına katkı sağlanacaktır.	Katılımcılık ve yerel halkın kapasitesinden yararlanma sağlanacaktır.	Kooperatifçilik, örgütlenme ve işbirliği alanında olumlu katkı sağlanacaktır.
Araştırma, Geliştirme ve Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> AR-GE çalışmalarına etkinlik kazandırılarak uygulamalar bilimsel esaslara göre yapılacaktır. Yetiştirilmiş (eğitilmiş) personel istihdamına ve uzmanlaşmaya önem verilecektir. 	Yeni bilgiler, teknolojiler ve bilinçli eğitim yoluyla ürün ve hizmet kalitesinin artırılması sağlanacaktır.	Sektörle ilgili AR-GE ve eğitim alanındaki uluslararası gelişmelerden azami yararlanılmaya çalışılacaktır.	Eğitim ve öğretim yoluyla halkın ve kamunun sektöre olan ilgi ve katkısının artırılması sağlanacaktır.		<ul style="list-style-type: none"> AR-GE ve eğitim yoluyla vasıflı personel istihdamı ve uzmanlaşma sağlanacaktır. “Ormancılık Öğretimi İzleme ve Değerlendirme Kurulu” kurulması çalışmaları yapılacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> AR-GE çalışmaları için teknik altyapı iyileştirilecektir. Bu alanda, diğer ülkeler ve uluslararası kurumların deneyimlerinden yararlanılacaktır.
Yasal, Kurumsal ve Finansal Düzenlemeler	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal politika ve planların öngördüğü hususlar esas alınacaktır. Orman kaynaklarının daha iyi korunması ve sürdürülebilir yönetimi ile ilgili düzenlemelere devam edilecektir. 	Sektörle ilgili tüm kurumların, girişimlerin ve uygulamaların önünü açacak düzenlemelere önem verilecektir.	Çalışanların motivasyonu, eşitlik, ergonomi ve uzmanlaşmanın sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.	Toplumsal desteğin sağlanması esas alınacaktır.	.	Yetiştirilmiş uygulayıcı (arazi) teknik eleman istihdamına dair yasal altyapının oluşturulması sağlanacaktır.	Uygulayıcı, akademik ve bilimsel kurumların ve STK' ların destek ve katkısına önem verilecektir.
Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği	Sürdürülebilirlik ve uluslararası güven için AB ve diğer uluslararası gelişmelerin takibi sürdürülecektir.	AB'de ve uluslararası rekabet için sektörün tüm alanlarındaki standartların iyileştirilmesine devam edilecektir.	AB'deki ve diğer uluslararası kuruluşlarla sektörün tüm alanlarında personel eğitim konularındaki ilişkiler geliştirilecektir.		AB ve diğer uluslararası finans kurumlarının kaynaklarının daha etkin kullanımına önem verilecektir.	Sektörle ilgili alanlarda uluslararası deneyimlerin paylaşımı sağlanacaktır.	Uluslararası ve bölgesel düzeyde teknoloji ve bilgi transferini sağlayacak, deneyimlerin paylaşımını kolaylaştıracak alt yapının geliştirilmesine devam edilecektir.